

Katedra: historie

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomantku): Janu Rábovou

adresa: Pražská 52, Jablonec nad Nisou, 466 01

obor (kombinace): Dějepis – Občanská výchova

Název DP v češtině: Magda Goebbels jako ikona a vzor pro německé ženy v době Třetí říše (1933–1945)

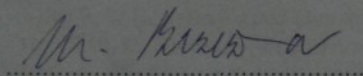
Název DP v angličtině: Magda Goebbels as an Icon and Example for German Women in the Third Reich (1933–1945)

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

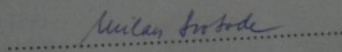
Konzultant: Doc. PhDr. Václav Horčíčka, Ph.D. (FF UK Praha)

Termín odevzdání: prosinec 2009

V Liberci dne: 15. prosince 2008

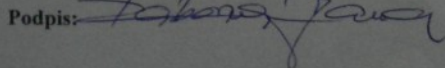
děkan

vedoucí katedry

Převzal (diplomantka): ZABOVÁ VANA

Datum: 20.11.09

Podpis:

Název DP: Magda Goebbels jako ikona a vzor pro německé ženy v době Třetí říše (1933–1945)

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Úvod:

Cíl:

Cílem diplomantky bude analyzovat jednak propagandistické působení Magdy Goebbelsové, manželky říšského ministra J. Goebbelse v době tzv. Třetí říše (1933–1945), jednak, ve druhém plánu, analýza obrazu Magdy Goebbelsové v německé společnosti, zejména mezi německými ženami, jejich reflexe Magdy Goebbelsové jako „ikony“ nacistického státu i jako vzoru pro sebe a pro své děti (dcery), vnučky atd. – to vše v kontextu propagandistického působení německých nacionálních socialistů na německou společnost jako celek.

Požadavky:

Diplomantka bude vycházet ze studia odborné literatury převážně německé, případně české provenience, a to jak z odborných monografií, tak z časopiseckých studií; kromě toho bude analyzovat německý, případně protektorátní tisk, časopisy a další publikace, včetně filmových nahrávek. Při studiu nejnovější literatury a pramenů využije zejména svého studijního pobytu ve Spolkové republice Německo v rámci výmenného projektu Erasmus.

Literatura:

- EBERMAYER, E. – ROOS, H., *Gefährtin des Teufels, Leben und Tod der Magda Goebbels*, Hamburg 1952
- GOEBBELS, M., *Die deutsche Mutter*, Heilbronn, 1933
- KERSHAW, I., *Hitler I: 1889–1936 – Hybris a Hitler II: 1936–1945 – Nemesis*, Praha 2004 a 2005
- KLABUNDE, A., *Magda Goebbels*, Londýn 2003
- KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky a Marlene*, Praha 2002
- MEISSNER, H. O., *Magda Goebbels, the First Lady of Third Reich*, New York 1980
- SHIRER, W.L., *Vzestup a pád Třetí říše*, Brno 2004
- THOMAS, K., *Woman in Nazi Germany*, London 1981
- TIDL, G., *Die Frau im Nationalsozialismus*, Wien 1984

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Historie

Studijní program: Učitelství pro druhý stupeň základní školy

Studijní obor: Dějepis - Občanská výchova

**MAGDA GOEBBELS JAKO IKONA A VZOR
PRO NĚMECKÉ ŽENY V DOBĚ TŘETÍ ŘÍŠE
(1933-1945)**

**MAGDA GOEBBELS AS AN ICON AND
EXAMPLE FOR GERMAN WOMAN IN THE
THIRD REICH (1933-1945)**

Diplomová práce: 2009-FP-KHI-217

Autor:

Jana RÁBOVÁ

Podpis:

Adresa:

Pražská 52

466 01, Jablonec nad Nisou

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Konzultant: Doc. PhDr. Václav Horčíčka, Ph.D. (FF UK Praha)

V Liberci dne: 7.12.2009

Zadání DP

Zadání DP

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum

Podpis

Poděkování

Velmi ráda bych poděkovala a projevila upřímnou vděčnost všem, kteří mi pomáhali při vzniku této práce. Především Doc. PhDr. Martinu Kovářovi, Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce, za pomoc při shromažďování materiálů a odbornou konzultaci dané problematiky. Dále Mgr. Kateřině Lozoviukové, Ph.D., která mi umožnila úspěšně se ucházet o místo na zahraniční stáži na Heinrich Heine Universität v Düsseldorfu, kde jsem vylétožila většinu stěžejních tištěných pramenů ke své práci. Nemalé poděkování patří Gabriele Střelské a Anně-Marii Dvořákové za gramatickou korekturu, dále Tuomasi Holopainenovi a Tarje Turunen, za vytvoření tvůrčí atmosféry při psaní práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá Magdou Goebbels, manželkou ministra propagandy ve Třetí říši a jejím působením na německé ženy. Dále se zaměřuje na pojmání role ženy ve společnosti v letech 1933-1945 s aplikací na rodinu Goebbelsových. Cílem práce je podat na základě tištěných pramenů a odborné literatury ucelený obraz první dámy Třetí říše a jejího vztahu k ostatním významným ženám, které se pohybovaly po boku Adolfa Hitlera.

Klíčová slova: Německo; Goebbels; nacismus; ženy; Třetí říše.

My diploma thesis deals with Magda Goebbels, the wife of the minister of propaganda in the Third Reich and her influence on german women. Further it concentrates on position of woman in the society in 1933-1945 with application on Goebbels family. The aim of this work is to demonstrate a corehent picture of the first lady of the Third Reich and her relation to other important women who were in touch Adolf Hitler.

Key words: Germany, Goebbels, Nazis, women, the Third Reich.

Meine Diplomarbeit handelt von Magda Goebbels, der Frau des Propagandaministers im Dritten Reich und ihren Einfluss auf deutsche Frauen. Weiter konzentriert sie sich auf die Position der Frauen in der Gesellschaft von 1933-1945 mit Anwendung auf Goebbels Familie. Das Ziel der Arbeit ist es ein Bild der „First Lady“ des Dritten Reiches und ihrer Relation zu anderen wichtigen Frauen, welche in Verbindung mit Adolf Hilter standen, zu zeigen.

Schlüsselwörter: Deutschland, Goebbels, Nazis, die Frauen, Drittes Reich.

Obsah

Seznam použitých zkratk a symbolů	9
Úvod	10
První kapitola: Třetí říše, její historie a struktura	15
1.1 Třetí říše.	15
1.2 Hlavní organizace.	19
1.2.1 <i>Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP)</i>	19
1.2.2 <i>Schutzstaffel (SS)</i>	21
1.2.3 <i>Hitlerjugend (HJ)</i>	22
1.2.4 <i>Bund Deutscher Mädel (BDM)</i>	25
1.2.5 <i>Deutsche Frauenwerk (DF)</i>	28
1.2.6 <i>Nationalsozialistische Frauenschaft (NSFS)</i>	28
1.2.7 <i>Frauen Arbeits Dienst (FAD)</i>	29
Druhá kapitola: Goebbelsovi jako prominenti Třetí říše	30
2.1 Paul Joseph Goebbels.....	30
2.2 Johanna Maria Magdalena Goebbels	34
Třetí kapitola: společnost a ženy ve Třetí říši	73
3.1 Struktura společnosti, ideologie	73
3.2 Ideál ženy ve Třetí říši	76
3.3 Postavení žen ve společnosti Třetí říše	79
3.4 <i>Lebensborny</i> vs. zásady BDM	86
Čtvrtá kapitola: Magda Goebbels a její postavení ve společnosti	89
4.1 Magda Goebbels jako první dáma Třetí říše a ostatní ženy	89
4.2 Magda Goebbels – ideál ženy, manželky, matky	92
4.3 Magda Goebbels a její rozpor s ideálem Říše	95

Závěr: Magda Goebbels jako ikona Třetí říše	97
5.1 Byla Magda Goebbels skutečnou ikonou Třetí říše ?	97
Resume.....	98
Seznam použitých pramenů a literatury.....	99

Seznam použitých zkratk a symbolů

BDM	<i>Bund Deutcher Mädel</i> (Svaz německých dívek)
DF	<i>Deutsche Frauenwerk</i> (Práce německých žen)
FAD	<i>Frauen Arbeits Dienst</i> (Ženská pracovní služba)
HJ	<i>Hitler Jugend</i> (Hitlerova mládež)
NAPOLA	<i>Nationalpolitische Erziehungsanstalt</i> (Národně politický výchovný ústav)
NSDAP	<i>Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei</i> (Národně socialistická německá dělnická strana)
NSFS	<i>Nazionalsozialistische Frauenschaft</i> (Nacionálněsocialistický svaz žen)
SS	<i>Schutzstaffel</i> (Ochranný oddíl)

Úvod

Při výběru téma diplomové práce jsem se zaměřila na dějiny Třetí říše, které jsou v oblasti mého zájmu již delší čas. Jelikož většina zajímavých témat z oblasti říšské společnosti a jejích prominentů již byla zpracována, zaměřila jsem se na oblast „ženské otázky“. Zde se nabízelo například téma Emy Göring, Winifred Wagner, Leni Riefenstahl, či poslední dobou diskutované Evy Braun a dalších významných žen. Můj zájem se zaměřil na ty, o nichž většina knih jen mlčela, nebo se zmiňovala pouze okrajově; primárně se jednalo o Emy Göring. Při studiu odborné literatury jsem v jedné z knih našla zmínku o faktu, že Emy Göring byla ve své podstatě až druhou dámou Třetí říše, můj zájem se tehdy téměř okamžitě odvrátil k Magdě Goebbels. V první fázi, kdy jsem hledala základní informace o této osobě, vyvstal základní problém nedostatku odborné literatury a monografií. Právě tento fakt mne ještě více motivoval a při sestavování seznamu odborných publikací, jenž jsem měla v plánu prostudovat, mě téma ještě více zaujalo. Při psaní diplomové práce mi největší dílem pomohla zahraniční stáž v Německu, na Heinrich Heine Universität, kde se v místní knihovně nacházelo několik skvostů v podobě knih, které se staly stěžejními pro mou práci. Několik knih jsem musela hned na začátku objednávat v zahraničí,¹ jednu dokonce vydražit na serveru e-bay, neboť v dané chvíli nebyla nikde jinde dostupná.² Toto všechno pro mě značilo, že téma, které zpracovávám, není snadno uchopitelné a že se jím dosud zabývalo minimum historiků či publicistů.

V rámci práce o Magdě Goebbels bylo třeba, abych vyhranila svoji práci konkrétním směrem. Vzhledem k tomu, že většina autorů se zabývala pouze jejím životopisem, rozhodla jsem se zaměřit na její postavení v nacistické společnosti a prozkoumat oblast sporné otázky, zda role první dámy patřila jí nebo Emy Göring.

Práce je strukturována do čtyř celků, první mapuje důležité mezníky dějin Třetí říše spolu s nejdůležitějšími organizacemi a zabývá se společností ze sociologicko-politického pohledu. Jedná se spíše o stručnou exkurzi Říši a její politikou, v návaznosti následuje druhá část, která již bezprostředně souvisí s tématem diplomové práce a jejímž obsahem jsou životopisy Josepha a Magdy Goebbelsových. Životopis ministra mapuje pouze důležité životní mezníky a prolíná se v mnoha pasážích s obsáhlejší biografií jeho ženy, jež také prošla redukcí

---

¹ Jednalo se o: KLABUNDE, A., *Magda Goebbels*, London 2003; SIGMUND, M. A., *Die Frauen der Nazis*, Wien 1998; FOHRMAN, P., *Die Kinder des Reichsministers, Erinnerungen einer Erzieherin an die Familie Goebbels-1943 bis 1945*, Berlin 2005.

² MEISSNER, H., O., *Magda Goebbels, The first lady of the Third Reich*, New York. 1980.

na důležité životní události. Ve třetí části práce se nachází kompilace témat, zabývajících se velmi širokou otázkou vztahu Třetí říše k ženám, ať již z hlediska politologického, sociologického, ideologického, či faktického. Poslední, čtvrtá část, uvádí do souvislostí Magdu s nároky, které byly na ženy v tomto období kladeny, představuje ji v mnoha společenských rolích, srovnává s ostatními významnými ženami, poukazuje na rozpory mezi reálným životem a ideologicko-propagandistickým obrazem a objasňuje důvod jejího statusu první dámy.

V rámci své diplomové práce jsem pracovala s tištěnými prameny, zejména s přepisy Goebbelsových deníků³ a memoáry pamětníků. Rozsáhlé Goebbelsovy deníky, které mapují téměř celý jeho život, mi pomohly chronologicky utřídit některé události a zároveň mi poskytly jeho subjektivní náhled na historické události, který byl „stigmatizován“ faktem, že předpokládal, že jeho deníky budou jednou vytištěny pro veřejnost. V oblasti jeho rodinného života jsem zde našla cenné informace, jež mi spolu s další literaturou pomohly při sestavování Magdina životopisu. Z memoárů pamětníků bych vyzdvihla pouze několik stěžejních; i přes to, že všechny použité memoáry mají svou důležitost. Za nejvýznamnější pramen považuji otištěnou řeč Magdy Goebbels,⁴ která mi pomohla proniknout do jejího ideologického světa. Jednalo se o pramen vydaný v roce 1933, tedy bez zásahu jakéhokoliv dalšího autora, který by v něm interpretoval své názory. V otázce Magdina charakteru a manželské krize se cennými zdroji staly paměti Leni Riefenstahl,⁵ Alberta Speera⁶ a Lidy Baarové,⁷ neboť každý z nich zažil Magdu jiným způsobem, zatímco Riefenstahl ji znala jako prominentní osobu, Speer byl jejím blízkým přítelem a Baarová sokyní. Posledně zmíněný zdroj, vzpomínky Baarové, mě upoutal již faktem, že Baarová napsala několik svých životopisů, přičemž v každém z nich události popisuje z trochu jiné perspektivy. Na základě studia všech dostupných biografí Baarové, za nejhodnotnější pro svoji práci považuji *Útěky*.⁸ Pro rekonstrukci událostí v bunkru jsem použila vzpomínky Mische⁹ a Jungeové,¹⁰ kteří mezi posledními opouštěli

---

³ FRÖHLICH, E. (ed.), Goebbels, J., *Die Tagebücher, sämtliche Fragmente I-III*, 1.1.1937-31.12.1939., München 1987.

⁴ GOEBBELS, M., *Die deutsche Mutter*, Heilbronn, 1933.

⁵ RIEFENSTAHL, L., *V mé paměti*, Praha 2005.

⁶ SPEER, A., *V srdci Třetí říše, Paměti Hitlerova architekta a ministra zbrojního průmyslu*, Brno 1996.

⁷ BAAROVÁ, L., *Útěky*, Toronto 1983

⁸ BAAROVÁ, L., c. d.

⁹ JUNGEOVÁ, T., MÜLLEROVÁ, M., *Do posledního okamžiku, Vzpomínky Hitlerovy*

bunkr a u většiny událostí byli osobně. Poslední pramen, který dokreslil obraz charakteru první dámy, bylo svědectví jedné z vychovatelek jejích dětí.¹¹

Při psaní diplomové práce mi pomohlo zejména několik knih, kterým bych na tomto místě chtěla věnovat pozornost. Při zpracovávání první kapitoly, jež se zabývá dějinami Třetí říše a politickou strukturou, jsem pracovala nejvíce s publikací Williama Shirera,¹² která mi poskytla podrobný pohled do dějin - od vzniku po pád nacistického Německa. Kniha byla velmi přehledná a napomohl mi i její systém poznámek a odkazů, které mi umožnily rychle dohledávat informace v dalších zdrojích. V otázce Hitlera mi velmi pomohla kniha od Iana Kershawa,¹³ který zasadil Hitlera jako osobu a politika do dobových dějin a nahlížel na něj nejen na základě faktů, ale i dobových pramenů. Seibtova kniha¹⁴ mi umožnila na dějiny této doby nazírat jiným úhlem pohledu, což jsem zúročila při přepracování některých kapitol. V otázce Hitlerjugend mi napomohla zejména Knoppova kniha,¹⁵ jež nejen výborně zpracovává téma mládeže ve Třetí říši, ale obsahuje i cenné svědectví pamětníků, které by pro mne jinak bylo nemožné získat.

V otázce ženských organizací jsem čerpala převážně z díla Klinsiek¹⁶ a Tidla,¹⁷ neboť jsem při svém shromažďování podkladů o ženské otázce nenalezla žádnou hodnotnější ucelenou publikaci; stejný problém nastal u dohledávání informací o NSFS a FAD, které většina publikací opomíjí. Jako velice dobrý zdroj v otázce „Lebensbornů“ hodnotím Panskou rasu od Clayové a Leapmana.¹⁸ Tato publikace nevypovídá pouze o „Lebensbornech“, ale zabývá se z širšího hlediska ženskou otázkou v říšské politice, jak domácí, tak i zahraniční v souvislosti s SS.

Stěžejní knihou pro Goebbelsův životopis je bezesporu Irwingův Pán myšlenek Třetí říše.¹⁹ Ačkoliv tento, pro své extremistické názory často kritizovaný autor, napsal životopis Goebbelse velmi nacionálně zainteresovaným způsobem, a celá kniha působí dojmem, že za celým antisemitismem stál pouze Goebbels,

---

sekretářky, Praha 2003.

¹⁰ MISCH, R., *Byl jsem osobním strážcem Adolfa Hitlera 1940-1945*, Praha 2007.

¹¹ FOHRMAN, P., c. d.

¹² SHIRER, W. L., *Vzestup a pád Třetí Říše*, Brno 2004.

¹³ KERSHAW, I., *Hitler 1936-1945: NEMESIS*, Praha 2004

¹⁴ SEIBT, F., *Ta stará ošklivá melodie, několik ohlédnutí za německou historií let 1900-1945*, Praha 2002.

¹⁵ KNOPP, G., *Hitlerova mládež, ztracená generace*, Praha 2003.

¹⁶ KLINSIEK, D., *Die Frau im NS-Staat*, Stuttgart 1982

¹⁷ TIDL, G., *Die Frauen im Nationalsozialismus*, Wien, 1984

¹⁸ CLAYOVÁ, C. – LEAPMAN, M., *Panská rasa, Nacistické Německo a experiment Lebensborn*, Praha 1990.

¹⁹ IRWING, D., *Goebbels, Pán myšlenek Třetí Říše*, Brno 2004.

poskytuje cenné informace. Irwing se setkal s mnoha pamětníky, a prostudoval dopodrobna všechny Goebbelsovy deníky v archivech. Informace, které jsem na základě studia tištěných přepisů²⁰ těchto deníků mohla ověřit, se vesměs shodovaly, což mě vedlo k rozhodnutí použít tuto publikaci jako jednu ze stěžejních knih. Pán myšlenek mi pomohl i v životopisu Magdy Goebbelsové, neboť některé vzpomínky pamětníků v jiných publikacích nenalezneme.

Nejdůležitější knihou, na jejíž základech se odvíjí má diplomová práce, je publikace Hanse-Otto Meissnera²¹, jež částečně čerpá nejen z předchozí publikace autorů Ebermayera a Roose²², ale doplňuje informace svědectvím svého otce, Dr. Otto Meissnera, který zastával funkci vedoucího kanceláře německého prezidia a který se pohyboval v těsné blízkosti všech nacistických prominentů. Meissnerova práce pracuje i se vzpomínkami Eleanory Qunadt, nejlepší přítelkyně Magdy, jež na jedné straně vypověděla důležité informace, na druhé straně tak však učinila velmi rezervovaně. Na základech této knihy sepsala Klabunde biografii²³, která evidentně přebírá pasáže právě z Meissnera, nicméně obohacené o vzpomínky Augusty Behrend, matky Magdy. Právě kvůli těmto informacím jsem se rozhodla pracovat větší měrou i s dílem Klabunde. O otázce prominentních žen Třetí Říše pojednávají pouze dvě ucelené publikace, jedna od Knoppa²⁴ a druhá od Sigmund²⁵. Každý z těchto autorů si vybral do svého díla typické představitelky reprezentující režim a spolu s nimi přidal ještě další ženy, které by mohly být považovány za prominentní. Po prostudování obou publikací jsem byla nucena konstatovat, že až na typické představitelky režimu nalezneme řadu dalších žen, které mohou být chápány v jistém ohledu jako prominentní.

Obecným problémem, který mě provázel u zpracovávání tohoto tématu, byla dostupnost literatury. Většina původních zdrojů, s nimiž bych ráda pracovala, se pro mne stala nedostupnými, ať se již jednalo o archivní materiály v německých archivech či knihy, u kterých nebylo obnoveno vydání a vyšly v omezeném nákladu.

---

²⁰ FRÖHLICH, E., c.d.

²¹ MEISSNER, H., O., *Magda Goebbels, The first lady of the Third Reich*, New York, 1980

²² EBERMAYER, E., ROOS, H., *Gefährtin des Teufels, Leben und Tod der Magda Goebbels*, Hamburg 1952.

²³ KLABUNDE, A., *Magda Goebbels*, London 2003.

²⁴ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky a Marlene*, Praha 2002.

²⁵ SIGMUND, M. A., *Die Frauen der Nazis*, Wien 1998; SIGMUNDOVÁ, M., *Ženy nacistů*, Praha 2002.

Diplomová práce je tedy sepsána vzhledem k dostupné literatuře a tištěným pramenům.

První kapitola

Třetí říše, její historie a struktura

1. 1. Třetí říše

Vzhledem k faktu, že práce se primárně nezabývá státním útvarem Třetí říše ale spíše její sociologicko-ideologickou otázkou směřovanou na osobu Magdy Goebbels, není nutné zde uvádět kompletní a velmi obsáhlé dějiny státního celku, ale pouze jejich stručný přehled, který napomůže zasadit osobu Magdy Goebbels na pozadí historických událostí.

Ačkoli se dějiny Třetí říše začaly psát až od roku 1933, Německo k nim směřovalo již po první světové válce, která zanechala německou ekonomiku vyčerpanou a občany v sociální nejistotě a bez perspektivní budoucnosti.²⁶ Jedním z důsledků prohrané války byla abdikace císaře Viléma, což znamenalo transformaci společnosti, jež přestala být monarchistického charakteru a dala vzniknout státnímu celku s názvem Výmarská republika. Nové státní zřízení přijalo přepracovanou ústavu z roku 1870; prvním prezidentem se stal na základě hlasování prozatímní vlády Friedrich Ebert.²⁷

Prohraná válka a následný podpis Versailleské mírové smlouvy v roce 1919 umožnily vznik legendy „o dýce vražené do zad“, což znamenalo přenesení viny za válku na vládní kabinet. V politicky nestabilní situaci, již Výmarská republika procházela, se zrodila dvě extremistická hnutí - nacionalismus a komunismus. Ani jeden z těchto směrů neměl ve dvacátých letech přílišný politický význam. Drobná změna nastala až s neschopností platit válečné reparace a se stále se prohlubující inflací, která v listopadu 1923 činila kurz marky vůči dolaru 1 000 000 : 1. Inflace sice oddlužila těžký průmysl, který splácel dluhy v bezcenné měně, nicméně životní úroveň obyvatelstva klesla téměř na nulu.²⁸

V téže roce se poprvé na politické scéně objevil dosud neznámý politik Adolf Hitler, který na sebe upozornil nezdařeným pokusem o puč, za nějž byl odsouzen k pěti letům pobytu v landsberské věznici, z níž byl po devíti měsících podmíněčně propuštěn spolu se zákazem veřejných projevů. Během času stráveného

---

²⁶ SEIBT, F., *Ta stará ošklivá melodie, několik ohlédnutí za německou historií let 1900-1945*, Praha 2002, s. 13-21.

²⁷ BRADLEY, J., *Dějiny Třetí říše*, Praha 1995, s. 10-19.

²⁸ SHIRER, W. L., *Vzestup a pád Třetí říše*, Brno 2004, s. 64-66.

ve věznici sepsal své myšlenky do díla *Mein Kampf* (Můj boj), jehož první svazek vydal Max Amann na podzim roku 1925.²⁹

K výraznému vzestupu popularity a členské základny *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei* (nacionálně demokratická německá dělnická strana) napomohla až německá hospodářská stagnace, která vyvrcholila o rok později v hospodářskou krizi jako důsledek stagnace ekonomiky USA. Německo během několika let upadlo do hospodářské krize, jež byla neřešitelná; na počátku roku 1932 byla míra nezaměstnanosti pětinová, což činilo zhruba třináct milionů osob bez práce. Krizi pocítili i zaměstnaní lidé, kterým byla snížena mzda či jim byl snížen hodinový úvazek jako reakce na stále klesající poptávky. Systém státní podpory nedokázal situaci ustálit, neboť počítal s maximálním zatížením nezaměstnanosti 800 tisíc osob. V návaznosti na snížení mezd a vysokého procenta nezaměstnanosti nastal problém s výběrem daní, který skončil ekonomickým zhroutením Výmarské republiky. Krize způsobila ve třicátých letech oslabení vládní moci a vzestup komunismu a nacismu, jako protichůdných politických systémů.³⁰ V roce 1930 získali nacisté 107 křesel v říšském sněmu a jejich vliv se postupně zvětšoval.³¹

Od roku 1931 se začal Hitler obklopovat schopnými lidmi, již z velké části stáli za jeho pozdějším úspěchem.³² O rok později kandidoval na post prezidenta, a ačkoliv si svůj post obhájil Paul von Hindenburg, Hitlerovi kampaň zajistila příliv nových voličů.³³

Dne 30. ledna 1933 se stal Adolf Hitler oficiálně kancléřem Německa.³⁴ Od této chvíle začalo jeho úspěšné politické tažení; pomocí několika strategických kroků se mu nakonec podařilo získat většinu v říšském sněmu a po smrti Hindeburga, o rok později, legálně nastoupit na jeho funkci. V referendu, v němž měli němečtí voliči schválit Hitlerovo převzetí úřadu, odhlasovala drtivá většina souhlas pro předání absolutní moci.³⁵ S Hitlerovým nástupem k moci se pozvolna začala měnit nejen politika Třetí říše, ale i myšlení jejích obyvatel. Hitler hned od počátku vedl netolerantní, rasisticky zaměřenou a agresivní politiku nejen

²⁹ EVANS, R. J., *Nástup Třetí říše, Od Bismarcka do roku 1933*, Praha 2006, s. 130-204.

³⁰ Tamtéž, s. 225-236.

³¹ HUGHES, M. – MANN Ch., *Hitlerovo Německo, život v období Třetí říše*, Praha 2002, s. 34.

³² COLOTTI, E., *Hitler a nacismus*, Praha 2007, s. 24-27.

³³ BRADLEY, J., c. d., s. 36-41.

³⁴ EVANS, R. J., c. d., s. 285-289.

³⁵ BRADLEY, J., c. d., s. 61-63.

v Německu, ale i na mezinárodní půdě, kde našel svého spojence ve fašistické Itálii.³⁶

Svou moc si vyzkoušel nejdříve porušováním Versailleského systému, na který velmoci nereflektovaly. Obratnou politikou se mu podařilo rozšířit území o Rakousko a Československo.³⁷ Zároveň si zajistil nového spojence, SSSR. Dne 1. září 1939 Hitler zaútočil na Polsko, kterému byly garantem autonomie Anglie s Francií; tím započala druhá světová válka v Evropě.³⁸ Zpočátku se ve válce Německu dařilo, po dobytí a rozdělení Polska³⁹ přišly na řadu pobaltské státy a nakonec i severní Evropa.⁴⁰ Následovalo úspěšné obsazení Holandska, Belgie, Lucemburska⁴¹ a části Francie. Ruku v ruce s úspěšným tažením se však dostavil i první neúspěch, a to v pokusu o dobytí Anglie.⁴² Během roku 1940 se válka rozšířila i na území severní Afriky.⁴³ O rok později, po přepadení Pearl Harboru, se válka stala světovou, neboť se do ní zapojila po boku Anglie a Francie i zámořská velmoc USA proti německému spojenci Japonsku.⁴⁴

V roce 1941 chtěl Hitler překvapit SSSR náhlým vpádem a stihnout dobýt pozice v Rusku do zimy, což se mu ale nepodařilo, boje v Rusku znamenaly zlom ve válce, který se projevil naplno v roce 1942 a znamenal obrat ve válce k lepšímu pro spojence. Dřívější válečné úspěchy Japonska byly zastaveny bitvou v Korálovém moři, z níž vyšly vítězně USA, stejně jako v červnových bojích o Midway.⁴⁵ Japonsko v těchto bojích zůstalo osamoceno, neboť Německo se soustředilo na ofenzivu v Sovětském svazu.⁴⁶ Další rok války znamenal porážku Němců v severovýchodní Africe⁴⁷ a Rusku.⁴⁸ V červenci spojenci začali protiofenzivu vyloděním na Sicílii a dobytím jižní Itálie. Jako protireakce byla

---

³⁶ KERSHAW, I., *Hitler 1936-1945: NEMESIS*, Praha 2004, s. 49-51.

³⁷ SHIRER, W. L., c. d., s. 303-364.

³⁸ BRADLEY, J., c. d., s. 84-86.

³⁹ AILSHBY, Ch., *Třetí říše den po dni*, Praha 2005, s. 109-114.

⁴⁰ KERSHAW, I., c. d., s. 274-276.

⁴¹ SHIRER, W. L., c. d., s. 564.

⁴² BRADLEY, J., c. d., s. 80-112.

⁴³ AILSBY, Ch., c. d., s. 123-137.

⁴⁴ SHIRER, W. L., c. d., s. 790-791.

⁴⁵ HUBÁČEK, M., *Pacifik v plamenech*, Praha 1997, s. 334-336.

⁴⁶ BEDŮRFTIG, F., *Třetí říše a Druhá světová válka, lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945*, Praha 2002, s. 46-47.

⁴⁷ BRADLEY, J., c. d., s. 142-144.

⁴⁸ KERSHAW, I., c. d., s. 484-504.

severní a střední Itálie obsazena Hitlerem.⁴⁹ Německo již v tomto roce nemělo dostatek sil vzdorovat na všech svých bojištích spojencům.

Dne 12. listopadu se konala Teheránská konference, kde Winston Churchill, Josif Vissarionovič Stalin a Franklin Delano Roosevelt dohodli společnou invazi proti Německu přes Lamanšský průliv, což znamenalo otevření druhé fronty, a Sovětský svaz přislíbil vyhlášení války Japonsku.⁵⁰ K otevření druhé fronty došlo 6. června 1944 vyloděním spojenců v Normandii a současným vyloděním americko-francouzských jednotek na jihu Francie.⁵¹ Tato byla pozvolna osvobozována od jihu, v září následovalo osvobození Belgie. Posledním pokusem Němců zvrátit situaci byla protiofenzíva v Ardenách, kterou v lednu následujícího roku spojenci zastavili.⁵² Dobyť Monte Casina v červnu 1944 znamenalo prolomení německé obranné linie ve střední Itálii. Následovala porážka Japonců v bojích o Filipíny. Letní ofenzíva v Rusku přinesla spojencům vítězství na Ukrajině, v Bělorusku a Pobaltí. Během roku 1944 byly osvobozeny i většiny států v jižní Evropě.⁵³

V únoru 1945 se konala Jaltská konference, která stanovila postup zničení fašismu, poválečného uspořádání Německa; také rozhodla o polských hranicích a potvrdila sféru vlivu Sovětského svazu ve východní Evropě.⁵⁴ Rok 1945 znamenal drtivou porážku Německa. V únoru bylo osvobozeno Polsko, v dubnu Rakousko, italská fronta padla a spojencům nebránilo nic v postupu podél Maasy pokračovat na Berlín. Koncem dubna se setkala americká a sovětská armáda u Torgau spolu s Britskou u Rostocku.⁵⁵ Německo bylo vyzváno ke kapitulaci. Hitler, jenž pamatoval na kapitulaci v první světové válce, spáchal 30. dubna 1945 sebevraždu, stejně jako většina vysoce postavených nacistů. Velení převzal admirál Karl Dönitz, kterému nezbývalo, než přihlížet v dubnu obsazení Reichstagu spojenci a podepsat nevyhnutelnou kapitulaci Německa pět dní po pádu Berlína dne 7. května 1945 v Remeši, která byla znovu potvrzena 9. května v Berlíně.⁵⁶

V červenci a srpnu probíhala Postupimská konference, na které jednali J.V. Stalin, Harry S. Truman a Churchill, vystřídán novým předsedou Clementem

⁴⁹ BRADLEY, J., c. d., s. 146-148.

⁵⁰ BEDÜRFTIG, F., c. d., s. 496.

⁵¹ SHIRER, W. L., c. d., s. 914-930.

⁵² Tamtéž, s. 959-970.

⁵³ AILSHBY, Ch. c. d., s. 166-178.

⁵⁴ BEDÜRFTIG, F., c. d., s. 193.

⁵⁵ SHIRER, W. L., c. d., s. 965-984.

⁵⁶ FEST, J., *Hitler a konec Třetí říše*, Praha 2002, s. 130-164.

Atleem. Došlo k dohodě o německém vyrovnání a rozdělení do čtyř okupačních zón.⁵⁷

Na základě dřívějších jednání Stalin vyhlásil 8. srpna válku Japonsku, které se ocitlo bez spojenců a značně vyčerpané, navíc USA již dříve demonstrovaly svou sílu svržením atomových pum po odmítnutí kapitulace Japonska. Donucen situací vyhlásil císař Hirohito konečnou kapitulaci, kterou spojenci obdrželi 15. srpna 1945, čímž skončila druhá světová válka.⁵⁸

Konec druhé světové války byl spojen s koncem Třetí říše. Sféra vlivu se rozdělila do dvou bloků, komunistického a demokratického. S nacistickými zločiny se vypořádal Norimberský proces, ovšem s pádem Hitlerovy ideologie se museli vypořádat především samotní Němci.

1. 2. Hlavní organizace

Ideologii nacistického Německa bylo nutné lidem vštípit. Cílem bylo, aby se ideologie dostala pod kůži každého jedince. K tomu sloužila nejen rozsáhlá propaganda, ale hlavně pečlivě vybudovaná síť státních organizací, jejichž úkolem bylo podchytit národní cítění již u malých dětí a v dospělém věku utužovat světonázor. Pro děti a mládež tu byl *Hitlerjugend* a jeho dívčí část *Bund deutscher Mädel*, pro dospělé tu byly organizace jako *Deutsche Arbeits Front*, vojenská organizace *Schutzstaffel* (SS) atd. Pro přiblížení situace ohledně ženské otázky postačí podrobněji zmínit *Hitlerjugend*, kterému podléhalo BDM, SS, pod nějž spadala správa „Lebensbornů“ a stranická organizace NSDAP, která je klíčovým pojmem pro celý nacistický režim.

1. 2. 1. Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP)

Jelikož všechny organizace fungující v rámci Třetí říše byly úzce provázány se stranou, je nutné načrtnout stručně její vývoj a fungování. NSDAP, Nacionálně socialistická německá strana pracujících, vznikla v Mnichově v roce 1919 přetransformováním Německé strany pracujících; ke kosmetické úpravě názvu došlo až 24. února 1920. V roce 1921 se do čela po odstranění stranických konkurentů dostal Adolf Hitler. S ním strana získala nový směr své působnosti, kterým byl ostrý

---

⁵⁷ KRIEGER, J., *Oxfordský slovník světové politiky*, Praha 2002, s. 664-665.

⁵⁸ Tamtéž, s. 305.

antisemitismus, odmítnutí Versailleského systému a nacionální přesvědčení co nejširší škály lidí.⁵⁹ Kromě vlastní ideologie si Hitler vytvořil i vlastní stranické insignie, jejichž vytvoření popisuje ve svém programovém díle *Mein Kampf* následovně: „Organizování našich pořadatelských oddílů nás přivedlo k vyjasnění jedné velmi důležité otázky, hnutí nemělo stranický odznak a žádnou stranickou vlajku. Nevýhoda tohoto stavu spočívala v tom, že příslušníci strany neměli žádné vnější znamení své soudržnosti, přičemž do budoucna nebylo možné postrádat odznak, který by měl charakter a jako takový by mohl být postaven internacionále.“⁶⁰

První fázi vzestupu strany přerušil nepovedený mnichovský puč a s ním spojené nařízení na pozastavení činnosti.⁶¹ Tuto fázi strana překonala v ilegalitě ve volbách v roce 1924 kde se prezentovala pod pozměněným názvem Národně socialistické hnutí za svobodu. Od roku 1930 se ukázala v plné své síle s původním názvem.⁶² Stoupence získala zejména kvůli narůstající hospodářské krizi, rozpadání demokratických institucí a celkovou nestabilitou režimu; jediným skutečným protivníkem jí byli komunisté, s nimiž se vypořádala způsobem sobě vlastním. Lidé v době krize chtěli mít jistotu a slyšet konkrétní plán na její řešení; nacisté takový plán měli, a pokud v nějaké oblasti nebyl promyšlen, jednoduše tuto oblast vynechali.⁶³ Tato strategie vynesla straně v roce 1930 18,3 % volebních hlasů a tím i 107 křesel v říšském sněmu. Hitler pokračoval s projevy cílenými na ozbrojené složky, které potřeboval k podpoře své politické moci. Ze strany průmyslníků a finančních magnátů, již nesouhlasili s republikou a chtěli si Hitlera včas získat pro své zájmy, začal do strany přicházet stálý zdroj financí.⁶⁴

V roce 1932 se Hitler stal ve volbách protikandidátem Hindenburga. I když se stranická propaganda snažila vykreslit svého kandidáta jako skvělého politika, který oplývá pravými germánskými ctnostmi, odvahou, mužností, loajalitou a oddaností pro věc, což stálo v protikladu s výmarskou společností,⁶⁵ první ani druhé kolo voleb nevyhrál.⁶⁶ Na cestě k moci mu dopomohlo Brüningovo odstoupení a dosazení Franze von Papena. Strana začala s Papenem vyjednávat za zrušení zákazu *SA*, *SS* a *Hitlerjugend* byla ochotna ho podporovat. NSDAP začala s novou agitací a

⁵⁹ COLLOTTI, E., c. d., s. 17-21.

⁶⁰ HÁJEK, J., *Mein Kampf*, Liberec 2000, s. 90.

⁶¹ BRUCE, G., *Nacisté*, Praha 2001, s. 46-55.

⁶² COLLOTTI, E., c. d., s. 23.

⁶³ MINERBIOVÁ, A., *Nacismus*, Praha 2008, s. 28.

⁶⁴ SHIRER, W. L., c. d., s. 129-135.

⁶⁵ In *ŽIVOT VE TŘETÍ ŘÍŠI*, KERSHAW, I., Hitler a Němci, Praha 2006, s. 73.

⁶⁶ SHIRER, W. L., c. d., s. 148-149.

propagací nacismu. I když po volbách měla strana 230 křesel, Hindenburg odmítl jmenovat Hitlera kancléřem. V září 1932 se sice podařilo Göringovi, který byl od srpna předsedou říšského sněmu, prosadit nedůvěru vlády, ale Papen namísto rezignace vypsal nové volby. Ve volbách došlo k poklesu podpory nacistů ve prospěch komunistů, Papen, jenž otevřel dveře bolševizmu, rezignoval a na jeho místo nastoupil Schleicher, který hbitě nabídl funkci vicekancléře Gregoru Strasserovi, doufaje, že získá převahu nad Hitlerem. Hitler reagoval jednáním o vytvoření koalice s nacionály, čímž by získal přesilu ve vládě. Schleicher byl nakonec nucen rezignovat na svou funkci, která po slibu, že von Papen bude vicekancléřem, připadla Hitlerovi.⁶⁷

Po požáru Říšského sněmu Hitler jako německý kancléř nechal prezidentu Hindenburgovi podepsat dekret, jenž omezoval občanskou svobodu; v reálu to znamenalo zrušení názorové svobody, svobody tisku a shromažďování. Tímto krokem si pomalu strana vytvářela cestu k úplnému převzetí moci. V roce 1933 získala ve volbách 43,9% hlasů; po smrti prezidenta Hindenburga o rok později NSDAP dokončila svůj cíl, když stabilizovala svou moc a Hitler se postavil jako Hindenburgův nástupce i formálně do čela státu.⁶⁸ Tímto okamžikem veškerá státní správa přešla pod kontrolu NSDAP a celý občanský život v Říši s ní.

1. 2. 2. Schutzstaffel (SS)

Schutzstaffel, ochranné oddíly, zpočátku působily jako osobní stráž Hitlera a byly podřízeny SA. Do skutečné organizace se transformovaly ve dvacátých letech. Až s příchodem Himmlera do jejího vedení roku 1929 nabrala na důležitosti. Příchod Heydricha inicioval k vytvoření *Sicherheitsdienst* (Bezpečnostní služba) v roce 1931 a SS se pozvolna stala stranickou policií. Pod její režii vznikl *Innenministerium Siedlungen-und Rasse* (Hlavní osidlovací a rasový úřad). Od roku 1934 se z ní stala samostatná organizace NSDAP, její závislost na SA skončila Nocí dlouhých nožů. SS se stala jedinou ozbrojenou složkou, která dohlížela na udržení pořádku a politické moci ve státě. Důstojníci SS byli Hitlerovými osobními strážci v tzv. *Persönlicher Stab Reichsführer-SS* (Tělesná standarta SS), kromě výše zmíněných

---

⁶⁷ BRUCE, G., c. d., s. 77-83.

⁶⁸ MINERBIOVÁ, A., c. d., s. 34-35.

institucí spravovala ještě *Reichssicherheitshauptamt* (Hlavní říšský bezpečnostní úřad), „Lebensborny“ a koncentrační tábory.⁶⁹

Do řad SS byli přijímáni pečlivě vybraní muži, již museli odpovídat rasovým požadavkům nordické rasy. Kromě přísného režimu v rámci své profese se v osobním životě museli přizpůsobit kladeným nárokům, pro uzavření manželství museli splnit několik podmínek, které platily od ledna 1932. Sňatek byl povolen pouze na základě splnění rasové a dědičné způsobilosti, bylo nutné požádat o svolení říšského vedoucího SS, vyřizování žádosti o povolení sňatku prozkoumával Rasový úřad. Ti, kteří se oženili bez souhlasu nadřízených, byli automaticky z SS vyloučeni, nebo mohli se ctí odejít sami. Rasový úřad dále vedl kmenovou knihu s informacemi o rodinách svých členů. Těmito kroky si SS zajistila, že se jejich členové nezprotiví říšské rasové politice a zůstanou elitní organizací.⁷⁰ Jejich loajalitu vůči režimu a národu měla připomínat dýka s vyraženým nápisem: *Meine Ehre heißt Treue* (Má čest se nazývá věrnost), která byla běžnou součástí výzbroje.⁷¹

1. 2. 3. Hitlerjugend (HJ)

Hitlerjugend, Hitlerova mládež, byla stěžejní organizací pro utváření světonázoru a ideologických myšlenek u dětí a mládeže. Mladí lidé totiž byli snadno formovatelnou masou, kterou bylo snadné manipulovat k nacistickým cílům, kterými byly: smysl pro povinnost, poslušnost, angažovanost a fanatická oddanost.⁷²

Za počátky HJ můžeme označit Svaz mladých při NSDAP, který vznikl v roce 1922 pod vedením Kurta Grubera. V době zákazu strany se přetransformoval do Turistického spolku *Fojtland*. Postupně se tato málopočetná organizace rozrostla ve velké uskupení s názvem Německá bojová mládež, v roce 1926 se začalo používat označení *Hitlerjugend*. V témže roce se rozhodlo o spolupráci NSDAP a HJ, jenž nyní spadal pod vedení SA; chlapci od této chvíle po dovršení osmnáctého roku života automaticky vstupovali do strany.⁷³ Mladí chlapci se stali nástrojem stranické propagandy, již v začátcích nacistického hnutí pomáhali roznášet letáky, pomáhali při organizaci volebních schůzí, pochodovali ulicemi a občas na sebe upozornili

⁶⁹ BEDÜRFTIG, F., c. d., s. 467-468.

⁷⁰ CLAYOVÁ, C. – LEAPMAN, M., c. d., s. 43-44.

⁷¹ MINERBIOVÁ, A., c. d., s. 86.

⁷² RALPHOVÁ – LEWISOVÁ, B., *Hitlerova mládež, Hitlerjugend ve válce a míru 1933-1945*, Praha 2001, s. 7.

⁷³ KNOPP, G., *Hitlerova mládež, ztracená generace*, Praha 2003, s. 53-57.

masovým shromážděním.⁷⁴ Nejlépe cíle HJ popisuje pasáž z jednoho Gruberova referátu: „*Hitlerjugend je novým mládežnickým hnutím sociálně revolučních lidí německého ražení a lidového založení, úzce spjatých s osudem národa. Zdůrazňuje výchovu a péči o rozvoj osobnosti, na základě jasného poznání daných poměrů a jejich požadavků. To neznamena jen putovat vlastí a poznávat ji, to dnes také znamená bojovat za vlast s nasazením vlastního života, osvobodit stát a hospodářství ze spárů kapitalistické, protilidové moci. Z toho vyplývá naše pevná vůle směřovat k novému socialistickému lidovému státu Adolfa Hitlera a vědomí, že jeho cesta vede jen přes mrtvolu marxismu. ... Tak v nás zraje nový typ německé mládeže: Hitlerjugend. Je to typ tvrdý, ostrý a pevně zformovaný, politicky zařazený do organizace tvořící součást reálného světa národního socialismu.*“⁷⁵ Již před vznikem Třetí říše, byla jasně vyhraněna příslušnost *Hitlerjugend* k Vůdci a jeho ideologii. Všichni členové tedy dobrovolně převzali světonázor a šířili ho dál. Z dobrovolné aktivity se ovšem po roce 1933 stala povinnost. Hitler si totiž správně uvědomoval, že je nutné začít s výchovou již u dětí. Stát se postavil do role otce a vytvořil organizaci, která nabízela dětem mnoho pro ně atraktivních možností, a odsunula tak autoritu rodiny a školy na podřadnou pozici. Její původ lze hledat v nacionálně socialistických studentských organizacích na středních školách a univerzitách již v období Výmarské republiky. Zákonem z roku 1936 získala statut instituce, do jejího čela byl zvolen Baldur von Schirach, který byl dříve studentským vůdcem. Po zákazu všech ostatních mládežnických organizací a spolků v tomtéž roce převzal HJ majoritní roli ve výchově německé mládeže. Mladší chlapci do čtrnácti let využívali členství v *Jungvolk*, po dovršení osmnácti let chlapci s nadšením vstupovali do HJ.⁷⁶

Venkovským dětem otevřelo členství v HJ nemyšlené možnosti. Poprvé jim někdo umožnil bezplatně cestovat a organizovaně trávit volný čas. Pro děti z chudších rodin to znamenalo životní příležitost, nejen poznat svou vlast, ale i získat kontakty a zvýšit své šance na přijetí do prestižních škol.⁷⁷ Městským pak možnost osamostatnit se od rodičů a stát se rovnocenným partnerem ve světě dospělých. Výlety do přírody měly pro děti z velkých měst romantický nádech a slibovali si

---

⁷⁴ RALPHOVÁ – LEWISOVÁ, B., c. d., s. 9-21.

⁷⁵ KNOPP, G., *Hitlerova mládež ...*, s. 60-61.

⁷⁶ COLLOTTI, E., c. d., s. 39.

⁷⁷ HUGGES, M. – MANN, CH., *Hitlerovo Německo, život v období Třetí říše*, Praha 2002, s. 54-55.

od nich dobrodružství a veliké zážitky. V létě se nabízela možnost prázdninových táborů, ty rozvíjely hudební, dramatické ale i fyzické dovednosti dětí. Starší chlapce lákala možnost vybrat si v rámci tábora proškolení ve speciálních zpravodajských, motoristických, leteckých nebo námořních oddílech, zde se seznámili se zbraněmi a vojenskou technikou, což později usnadnilo jejich specializaci v rámci jednotek SS.⁷⁸ Motivací pro vyšší výkony byl systém vyznamenání a udělování odznaků. Tím byla Hitlerova mládež připravována na budoucí povolání vojáka. Důležitou povinností bylo nosit uniformu, což zavazovalo k tomu činit jí čest.⁷⁹ Všední život v organizaci připomínal vojenský režim, národní hrdost měla probouzet četba starodávných germánských příběhů a ideologické smýšlení utužovala základní povinnosti členů, pravidelné docházení na schůzky minimálně dvakrát do týdne. Fyzickou kondici pěstovaly povinné účasti na pochodech, sportovních utkáních a dalších pořádaných aktivitách.⁸⁰

Každý z členů *Hitlerjugend* měl možnost studii na NAPOLE, Národně politickém výchovném ústavu, tato elitní instituce měla vychovat nové vůdce. Zájemce se ovšem musel podrobit tvrdým testům nejen fyzické zdatnosti, ale zejména přezkoumání rasové způsobilosti. Tak byly chlapcům přeměřovány lebky, pečlivě zkoumána barva vlasů a očí. Poté získali označení svého typu v rámci germánské rasy, dle svého vzhledu. Nabízela se pouze tato označení: *Nordisch*, *Fälisch*, *Dinarisch*, *Westisch* a *Ostisch*. Pod typem *Nordisch* se skrýval jedinec vysokého vzrůstu, velmi světlé pleti, protáhlého obličeje s rovným a dlouhým nosem, blond vlasů a modrých, či seversky zelených očí, poslední typ *Ostisch* se naopak vyznačoval kulatým obličejem, tmavými vlasy, rozličnou barvou očí a světlou pletí, ostatní typy byly pouhým odstupňováním na škále mezi první a poslední variantou. Nutno podotknout, že první, silně preferovaná, varianta se vyskytovala pouze zřídka a poslední byla pro přijetí do NAPOLY neakceptovatelná.⁸¹ Vzdělání zde bylo zpoplatněno podle finančních poměrů rodičů, školné činilo od deseti do sto dvaceti marek. Ostatní internátní školy byly bezplatné. Nová elita, jež zde vyrůstala, měla to nejlepší sportovní vybavení a nejlepší vzdělávací zázemí a nejvíce se od ní očekávalo.⁸²

---

⁷⁸ KNOPP, G., *Hitlerova mládež...*, s. 37 an.

⁷⁹ RALPHOVÁ – LEWISOVÁ, B., c. d., s. 39-40.

⁸⁰ MINERBIOVÁ, A., c. d., s. 52.

⁸¹ KNOPP, G., *Hitlerova mládež...*, s. 173-174.

⁸² Tamtéž, s. 197.

Hitlerjugend, tak jako vše, byl nástrojem propagandy, který měl za cíl vychovat z chlapců oddané vojáky, jež budou stát v prvních liniích ve válce, což se později také stalo. Mladí chlapci ze sociálně slabých poměrů zde našli možnosti, o jakých se jim dříve nesnilo, možnost stát se budoucí elitou. Tvrdá výchova lákala, nabízela dobrodružství a z války udělala atraktivní záležitost, kde zfanatizovaní chlapci mohou ukázat svou čest. Vzdělání na elitních školách bylo nedostačující, díky svému militantnímu zaměření. Tak sice ze škol podobných NAPOLE odcházeli budoucí velitelé, ale pomalu se vytrácely základní znalosti, jež chlapci získali např. na reálných gymnáziích a školách vyššího typu. *Hitlerjugend* pohltit do svých řad celou jednu generaci, která přijala nacistický světový názor do svého hodnotového žebříčku.

1.2.4 Bund Deutscher Mädel (BDM)

Organizace *Bund Deutscher Mädel* vznikla ze spolku *Schwesternschaften*, Sdružení sester, a dotvořila se v roce 1932 spojením a pohlcením dívčích spolků. Tato organizace měla před nástupem Hitlera k moci nevelkou funkci, ve své podstatě vyplňovala pouze volný čas dívek. Až s rokem 1933, kdy byly zrušeny všechny mládežnické organizace, se BDM stala masovým spolkem, který spadl pod svůj chlapecký protějšek, jímž byl *Hitlerjugend*.⁸³ Součástí BDM byl spolek *Jungmädelbund*, který se staral o děvčata mezi deseti až čtrnácti lety, mužským protějškem byl *Deutsches Jungvolk*.⁸⁴ Od roku 1936 byly jedinými povolenými spolky HJ a BDM, tím bylo zaručeno, že se většina mládeže do jejich aktivity zapojí.⁸⁵ BDM byla podřízena „*Hitlerjugendu*“ a nejvyšším funkcionářem byl Baldur von Schirach, jenž byl do funkce vůdce německé mládeže jmenován roce 1931.⁸⁶

BDM bylo určené pro dívky od deseti do jednadvaceti let; cílem bylo, aby se z nich staly nositelky nacionálně socialistické ideologie a aby byly připraveny pro vstup do *Frauenarbeitsdienst*.⁸⁷ Cílem nebyla pouze výchova režimu oddaných jedinců, nýbrž tělesně zdatných žen, které budou připraveny v případě nutnosti schopny zastat část mužské práce, budou schopné rozšiřovat budoucí generaci o nové potencionální vojáky a nové matky, a tím zachovávat nesmrtelnost národa.

---

⁸³ KNOPP, G., *Hitlerova mládež...*, s. 104.

⁸⁴ HUGHES, M. – MANN, Ch., c. d., s. 54.

⁸⁵ MINERBI, A., c. d., s. 50.

⁸⁶ RALPHOVÁ – LEWISOVÁ, B., c. d., s. 27.

⁸⁷ KLINSIEK, D., *Die Frau im NS-Staat*, Stuttgart 1982, s. 49.

Rámcově byly BDM rozděleny do různé početných skupin, nejmenší skupinou byla *Mädelschaft*, více těchto skupin tvořilo *Mädelschar*, ty potom *Gruppe* a pět skupin tvořilo *Ring*. Pět až šest kruhů byl *Untergau*, kterých bylo v Říši celkem 684. Nejvyšší správní jednotkou byl *Obergau*.⁸⁸

Dívky do BDM lákala možnost nových zážitků, možnost vlastního uplatnění a důsledná říšská propaganda. Tato organizace fungovala v téměř každém německém městě, každý kruh měl svoji vůdkyni, jež nebývala o mnoho starší než její svěřenkyně. Konaly se pravidelné schůzky, obvykle ve středu, na nichž se vyprávěly staré pověsti a historky, které měly zanechat v členkách pocit hrdosti na vlastní minulost a citově je svázat s Třetí říší. Mimo vyprávění se ještě zpívalo. Písně s nacionálně socialistickými texty nebo staré germánské lidové písne byly pouze dalším prostředkem k získání národního uvědomění.⁸⁹ *Spisovatelka Gudrun Pausewangová* toto popsala následujícími slovy: „*Prožívalo se přímo opojení, když se zpívala taková píseň a člověk se s ní skutečně identifikoval. Mně jako mladé dívce tehdy občas vstoupily slzy do očí, protože jsem se cítila být součástí toho nádherného Německa.*“⁹⁰ *Jako příklad síly propagandy skrze hudbu může sloužit část textu jedné písně: „My mladí kráčíme s důvěrou vstříc slunci, Německo se musí skvíti, i kdybychom my měli zahynout, naše vlajka je více než smrt.*“⁹¹ Další atraktivní aktivitou byly pořádané výlety. Někdy se jednalo i o několikadenní výlety na místa, kde bylo možné shlédnout část slavné německé historie; jednalo se zejména o pěší túry na hrady a zříceniny nebo na místa spjatá s významnými historickými událostmi.⁹²

Členky nosily podle vzoru „Hitlerjugendu“ uniformy, jednalo se o modrobílý stejnokroj doplněný o šátek či kravatu. V rámci propagandy byly dívky zachycovány filmovou kamerou při skupinové gymnastice nebo tancích. Zřídka byly zachycovány při nočních pochodech nebo orientačních závodech, jejichž cílem bylo utužení fyzické kondice mládeže.⁹³

Každodenní realita v BDM ovšem připomínala spíše vojenské uskupení, nástupy pod vztyčenou vlajkou, slavnostní přijímání nebo patetické projevy, to vše tvořilo druhou tvář mládežnické organizace. Kalendářní rok se jen hemžil

⁸⁸ HUGHES, M. – MANN, Ch., c. d., s. 54.

⁸⁹ KNOPP, G., *Hitlerova mládež...*, s. 110 an.

⁹⁰ Tamtéž, s. 113.

⁹¹ Tamtéž, s. 114.

⁹² RALPHOVÁ – LEWISOVÁ, B., c. d., s. 53-54.

⁹³ KNOPP, G., *Hitlerova mládež...*, s. 116 an.

nejrůznějšími svátky, které bylo povinné slavit, např. výročí uchopení moci 30. ledna; vůdcovy narozeniny 30. dubna; Den matek; slavnosti slunovratu atd. Slavilo se i výročí nezdařeného mnichovského puče, snahou bylo, aby z kalendáře vymizely církevní svátky. Nové ročníky mladých lidí byly do BDM a „Hitlerjugendu“ přijímány den před vůdcovými narozeninami, což byl vlastně dárek vůdci. Přísaha, kterou museli složit dívky i chlapci bez rozdílu, zněla takto: „*Slibuji věrnost Adolfu Hitlerovi a obětavou službu v Hitlerjugend. Slibuji, že se vždy budu zasazovat za jednotu a kamarádství německé mládeže. Slibuji poslušnost říšskému vůdci mládeže a všem vedoucím Hitlerjugend. Slibuji při naší svaté vlajce, že se budu vždy snažit, abych ji byl hoden. K tomu mi dopomáhej Bůh!*“⁹⁴ Po složení přísahy byly dívkám na krk uvázány černé šátky, čímž se staly právoplatnými členkami BDM. Po přísaze následovala slavnost, která celý ceremoniál ukončila. Většina dívek svůj vstup do BDM díky propagandě chápala nejen jako povinnost, ale i jako cíl svého snažení. Být členkou znamenalo čest, a tak mladá děvčata ani v tuhé zimě neodkládala uniformu a nevyměnila teplé punčochy za bílé podkolenky.⁹⁵

BDM navzdory ideologii hlásalo cudnost a sexuální zdrženlivost do svatby. Díky tomu, že dorost byl seznámen s rasovými teoriemi, stával se dříve sexuálně vyzrálým a žil promiskuitně. BDM vyvinulo nemalou snahu, aby se tomu tak nedělo.⁹⁶ Čistota dívek se netýkala pouze jejich vnitřního světa, ale byla přenesena do každodenní reality. Pokud měly členky špinavé úbory, byly posílány z akcí domů. Nepřijatelné bylo i zkrášlování, make-up byl nežádoucím elementem módy, stejně jako výrazné šperky, výjimku tvořily pouze náramkové hodinky. Dokonce i účes byl pevně daný, pokud dívky neměly vlasy spletené do copu, preferovaly se střídme účesy.⁹⁷

Nejvyšším vyznamenáním dívek byla možnost setkat se s Vůdcem. Stovky malých i větších obdivovatelů tak čekalo před vůdcovým domem ve Wachenfeldu, někteří si s ním potřásli rukou a získali autogram, občas mělo některé dítě štěstí a mohlo strávit několik hodin ve Vůdcově přítomnosti. Hitler se s malými návštěvníky rád fotografoval, neboť právě tyto záběry byly nejlepší propagandou: Vůdce v roli otce německého národa. Dívkami byl vnímán podobně jako dnes celebrity. Platonická láska k Vůdci z nich činila ještě větší fanatické zastánkyně nacionálního

---

⁹⁴ Tamtéž, s. 126.

⁹⁵ Tamtéž, s. 130.

⁹⁶ RALPHOVÁ – LEWISOVÁ, B., c. d., s. 86-87.

⁹⁷ KNOPP, G... *Hitlerova mládež...*, s. 132.

socialismu. Téměř v každé rodině visela na zdi podobenka Hitlera namísto svatých obrazů.⁹⁸

Celá společnost byla prostoupená fanatismem, od dětí až po dospělé. Z mládeže se najednou stal rovnocenný partner dospělých; pod heslem, že mládež má vychovávat mládež, se spousta dorostenců snažila věrně sloužit Říši, aby za své snahy byla odměněna postupem v budoucím kariérním růstu. Dívky v BDM viděly možnost smysluplného vyplnění svého volného času a ta, která nebyla členkou, byla méněcenná. Vždy bylo lepší být pouze tichým členem onoho společenství, než nebýt jeho členem. Členství znamenalo soudržnost a možnost jak zkvalitnit svou životní úroveň. Mladé dívky byly vytrženy z rodinného zázemí, novou rodinou se stala Říše, která dívkám pozvolna vnutila již od útlého věku svou ideologii a světonázor. Hezká fasáda BDM zakryla fakt, že ženy byly pouze reprodukčním prostředkem pro rozšíření řad budoucích vojáků a nacistických funkcionářů.

1.2.5 Deutsche Frauenwerk (DF)

Deutsche Frauenwerk měl za úkol do svých řad podchytit dívky starší jednadvaceti let, které ukončily své členství v BDM, nicméně byly zde tolerovány i ty, které předtím nenavštěvovaly žádnou říšskou organizaci. Podmínkou přijetí byla sympatizace s nacionálně socialistickými myšlenkami a světonázorem. I DF měl svá tři oddělení: *Mütterdienst*, *Hilfstdienst* a *Volkswirtschaft-Hauswirtschaft*, po sloučení DF s NSFS, v roce 1933, všechny další aktivity přebral NSFS.⁹⁹

1.2.6. Nazionalsozialistische Frauenschaft (NSFS)

Organizace *Nazionalsozialistische Frauenschaft*, nacistický svaz žen, vznikl v roce 1931 pod vedením Gertrud Scholtz-Klinke. Byl určen pro ženy starší třiceti let. Nutným předpokladem k členství byla příslušnost k NSDAP, árijský původ a prokázání předchozí účasti v BDM neb FW, nutností bylo doložit i původ svého rodu k datu 1.1.1800. Organizace tedy byla otevřena všem držitelkám stranického průkazu, jehož držitelky odpovídaly výše zmíněným kritériím. Od května 1935 byla NSFS přímo součástí NSDAP.¹⁰⁰

---

⁹⁸ WILSON, J., *Hitlerovo alpské útočiště*, Praha 2006, s. 57.

⁹⁹ TIDL, G., *Die Frauen im Nationalsozialismus*, Wien, 1984, s. 95.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 95 an.

I v rámci organizační struktury zde fungovalo několik oddělení: personální, tiskové a propagační, kulturně výchovné a vzdělávací, finanční správa, obchodní správa, správa mládežnických a dětských organizací, *Mütterdienst*, který se zabýval přípravou na mateřství a *Hilfsdienst*, který zajišťoval pomoc v mnohočetných rodinách. Dvě oddělení se zabývala politikou: domácnost a občanství podávalo osvětu v domácí politické scéně a světonázoru, pohraniční a cizinecké svou činnost zaměřilo na informovanost v pohraničí a okupovaných zemích.¹⁰¹

Kromě běžných stranických a vzdělávacích aktivit se tato organizace zabývala i charitativními akcemi, ať to již byly zimní pomoci, sbírky šatstva či finanční sbírky. Jednou z takových aktivit byly *Wehrmachtsbetreuung*, jednalo se o návštěvy vojáků v nemocnicích a lazaretech; vojáci, kteří byli zraněni ve válce a neměli rodinu, byli od dobrovolnic obdarováni drobnostmi vlastní výroby, obvykle to byly kompoty či pečivo.¹⁰²

1.2.7 Frauen Arbeits Dienst (FAD)

Frauen Arbeits Dienst vznikla ve třicátých letech oddělením od *Reichsarbeitsdienst*, v jeho čele byla Gertrude Scholtz- Klink. Tato organizace se starala zejména o pracovní politiku a zařazování nezaměstnaných dívek do německých rodin. Dívky zde byly připravovány na povolání ženy a to pomocí dvou nařízení: „Arbeitsdienst“ a „Arbeitspflicht“. Zatímco první nařízení bylo spíše doporučením o zaměstnání dívek od osmnácti do dvaceti dvou let, druhé již nařizovalo povinnou dvaceti šesti týdenní práci.¹⁰³

---

¹⁰¹ Tamtéž, s. 106-109.

¹⁰² Tamtéž, s. 149.

¹⁰³ KLINSIEK, D. ,c. d. s. 52 an.

Druhá kapitola

Goebbelsovi jako prominenti Třetí říše

2.1 Paul Joseph Goebbels

Paul Joseph Goebbels se narodil 29. října 1897 v Rheydtu v Porýní v katolické rodině ze střední vrstvy. Měl čtyři sourozence: Hanse, Konrada, Elisabeth, která zemřela v dětském věku, a Marii. Absolvoval katolickou základní školu a poté gymnázium v Rheydtu.¹⁰⁴ Od Katolické společnosti získal stipendium, které mu otevřelo cestu na univerzitu, prošel celkem osmi, ale studia dokončil roku 1921 v Heidelbergu. Svá studia zaměřil na historii, filozofii, literaturu a umění.¹⁰⁵

Po dokončení studií snil o dráze spisovatele, napsal několik divadelních her a román *Michael, aneb osud Němce na stránkách deníku*. V jeho osobním životě se mu příliš nedařilo, jeho vada nohy způsobila, že nebyl přijat na frontu i přes to, že chtěl dobrovolně narukovat.¹⁰⁶ Během svých studií neměl ani přílišný úspěch u žen, které sice jeho přítomnost vyhledávaly, vše ale končilo platonickými vztahy; během studií usiloval o přízeň Anky Stalhermové, jejichž vztah skončil přátelstvím.¹⁰⁷

V dvacátých letech poprvé přišel v Mnichově do kontaktu s nacisty, zpočátku tomuto hnutí nevěnoval mimořádnou pozornost. Teprve až v roce 1924 ho jeden z bývalých spolužáků přivedl do nacistické strany. Zde se seznámil s Rolandem Kochem, Juliem Streicherem a Erichem Ludendorffem. Goebbels začal své ambice uplatňovat na poli politickém, stal se organizátorem nacistické strany v Porýní. Hned zpočátku ukázal svou největší přednost ve formě dokonalých projevů, jež uměly nadchnout publikum. Ačkoliv zpočátku nebyl horlivým sympatizantem Hitlerových myšlenek, po přečtení *Mein Kampf* a vyslechnutí Hitlerova projevu 6. listopadu 1925 změnil názor.¹⁰⁸ 27. září 1925 znamenal další neúspěch, neboť gauleiterem v Porúří se stal Karl Kaufmann a Goebbels se stal pouze jeho manažerem. Aby si získal vliv v Porúří a Porýní, rozhodl se spolupracovat s Gregorem Strasserem, k jehož programu inklinoval.¹⁰⁹ Částečný úspěch se dostavil na konci října, Hitler ho jmenoval gauleiterem Berlína a zároveň mu přidělil úkol očistit nacionálně

---

¹⁰⁴ IRWING, D., *Goebbels, Pán myšlenek Třetí říše*, Brno 2004, s. 21-22.

¹⁰⁵ DUFFACK, J. J., *Dr. Joseph Goebbels, Poznání a propaganda, komentovaný překlad vybraných projevů*, Praha 2009, s. 68-69.

¹⁰⁶ EVANS, J. R., c.d., s. 199.

¹⁰⁷ IRWING, D. c.d., s. 26-27.

¹⁰⁸ EVANS, J. R., c. d., s. 200-201.

¹⁰⁹ IRWING, D., c. d., s. 60-67.

socialistické hnutí od problematických členů a zajistit podporu Berlíňanů pro nacionální socialismus.¹¹⁰ K tomu hojně využíval nejen svého řečnického umění ale i své pozice editora Berlínského tisku *Der Angriff*.¹¹¹ Svůj boj v Berlíně proti židům začal se svým nástupem do funkce, nejtvrďší antisemitistický boj vedl proti policejnímu viceprezidentovi Dr. Bernhardu Weissovi, který se ho pokoušel několikrát zatknout. Jeho nacionálně socialistická kampaň zabrala natolik, že došlo k silné podpoře strany, jež nyní nabízela široké spektrum služeb, jednou z nich se stala nacistická řečnická škola. Květen 1927 přinesl Goebbelsovi soudní zákaz veřejného vystupování z důvodu nabádání k napadení nepohodlných novinářů, které pronesl v jednom ze svých projevů.¹¹² Díky zákazu projevů se stalo na čas jedinou zbraní propagandy tištěné slovo. O rok později se stal poslancem říšského sněmu, což mu přineslo nejen větší plat ale i poslaneckou imunitu, na vrchol své kariéry si ale musel počkat až do roku 1930, kdy se stal ministrem lidové osvěty a propagandy a prezidentem Říšské kulturní komory.¹¹³

Dne 12. dubna 1930 využil vrcholu vládní krize k sesazení Strassera, jenž mu konkuroval nejen na poli politickém ale i publicistickém svým deníkem *National Sozialist*. Hitler označil Strassera za své největší zklamání, což nahrálo ambicióznímu Goebbelsovi a Strassera to vyřadilo ze hry.¹¹⁴ V témže roce využil smrti nacisty Horsta Wessela, kterého zabili komunisté, k utvoření kultu mučedníka, jenž měl přilákat pozornost veřejnosti k nacismu.¹¹⁵ Během roku na něj bylo podáno několik žalob, ale ze všech vyvázl prakticky bez újmy. Na konci roku se poprvé setkal s Magdou Quandt, která se později stala jeho ženou.¹¹⁶

I v roce 1931 pokračoval ve svých řečnických projevech a v propagační práci pro stranu. V březnu vyvrcholila krize v SA, Hitler chtěl zbavit funkce oblastního velitele Walthera Stennese z obavy před radikalizací *Freikorps*, Goebbels ovšem potřeboval jeho jednotky na své straně; celá situace vyvrcholila sesazením Stennese, s ním také utrpěla trhlinu loajalita Goebbelse vůči Hitlerovi, který ho plánoval též

---

¹¹⁰ SHIRER, W. L., c. d., s. 121-122.

¹¹¹ FEST, J. C., *The Face of the Third Reich*, London 1979, s. 90.

¹¹² IRWING, c. d. s. 81-93.

¹¹³ BEDŮRFTIF, F., c. d., s. 141.

¹¹⁴ IRWING, D., c. d., s. 147.

¹¹⁵ EVANS, R. J., c. d., s. 253-254.

¹¹⁶ IRWING, D., c. d., s. 159-175.

zbavit funkce, po zralé úvaze však od této myšlenky ustoupil.¹¹⁷ Na konci roku se oženil Magdou Quandt, ke které Hitler choval neskryvanou náklonnost.¹¹⁸

V rámci nově vypsaných voleb se angažoval v otázce kandidatury Hitlera, který váhal. Následovala rozsáhlá propaganda a řečnění, která přinesla úspěch, Goebbels používal své agresivní řečnění, aby kompromitoval všechny nepřátele.¹¹⁹

Po Brüningově rezignaci v květnu 1932 byl prozatímním kancléřem jmenován von Papen. Goebbels poctivě připravoval propagandu k volbám, v cestě mu stál opět policejní viceprezident Weiss. Poté, co Papen jmenoval ministrem vnitra barona von Gayla, požadoval ministr odvolání Weisse, ke kterému nakonec došlo.¹²⁰

Rok 1933 přinesl nejenom politické změny, a vítězství Hitlera ve volbách, ale pro Goebbelse znamenal i karierní postup. Jeho práce byla oceněna funkcí ministra osvěty a propagandy, do které byl jmenován 13. března.¹²¹ Ihned se pustil do práce, pod jeho taktovkou se doposud fádni sjezdy změnilly v pompézní akce spojené s hudbou a světelnými efekty.¹²² Pro své ministerstvo získal budovu bývalého knížecího paláce na *Wilhelms Platze* naproti kancléřství. V dubnu 1933 vyhlásil Goebbels První máj nacistickým svátkem, který se slavil mnohem pompézněji a demonstroval velikost hnutí. Dalším počinem nového ministra propagandy byla akce protestního pálení knih. Jednalo se o studentskou akci zaštitěnou ministrem, na níž nevhodné knihy, označené za židovské, skončily na hranici. V srpnu získal od Hitlera povolení zřídit kulturní komoru, jež měla sedm oddělení: pro tisk, literaturu, divadlo, hudbu, malířství a film s rozhlasem. Goebbels měl nyní v rukou naprostou moc diktovat umění a jeho vývoj v Německu. Rozhlas a film se staly masovými médii k šíření propagandy a nastala doba tvrdé cenzury.¹²³ Spousta spisovatelů opustila Německo a došlo k masové emigraci inteligence do zahraničí. Několik umělců a myslitelů se připojilo k nacistické ideologii, ale bylo jich poskrovnu. Jedním z nich byl Martin Heidegger, jeden z nejvýznamnějších filozofů 20. století.¹²⁴

Po Noci dlouhých nožů Goebbels využil svého řečnického talentu a v rozhlasovém vysílání podpořil jednotky SS, zatímco SA vykreslil v nejhorších

---

¹¹⁷ Tamtéž, s. 185-195.

¹¹⁸ WILSON, J., c. d., s. 180-181.

¹¹⁹ SHIRER, W. L., s. 146-150.

¹²⁰ IRWING, c. d., s. 217-219.

¹²¹ SHIRER, W. L., s. 186.

¹²² WILSON, J., c. d., s. 177.

¹²³ SHIRER, W. L., c. d., s. 222-228.

¹²⁴ EVANS, R. J., c. d., s. 380-389.

barvách. Mocnou propagandou se mu podařilo čistku v očích veřejnosti částečně legitimizovat.¹²⁵

Jeho rodinný život nefungoval, ačkoliv v rámci nacistického ideálu se jeho rodina stále rozrůstala o další potomstvo, vztah s manželkou byl v troskách. V roce 1936 přišla chvíle pro jeho organizační talent, Berlín hostil Olympijské hry, které se měly stát nejlepšími a nejokázalejšími v celé historii.¹²⁶ V témže roce se ministr seznámil s českou herečkou Lídou Baarovou, jejichž vztah nakonec vyvrcholí v roce 1938, kdy tuto aféru před očima veřejnosti skryjí události Křišťálové noci. Goebbels se od počátku svého veřejného působení zabýval činností k podpoře antisemitismu, Křišťálová noc, byla pouze vyvrcholením několikaleté agrese proti židům; Goebbels při této potyčce zakázal policii zasahovat a s klidem přihlížel násilnostem, které s sebou celá akce přinesla, dalším nařízením nechal uvěznit několik tisíc židů. Jeho horlivou aktivitu lze vysvětlit potřebou získat si znovu své postavení u Hitlera, jenž ho po aféře s Baarovou částečně zavrhl.¹²⁷ Ministrova propaganda sehrála nemalou roli i při obsazování Československa, sdělovacími prostředky se neustále šířily zprávy o utlačování sudetských Němců, stejně jako válečná hysterie.¹²⁸

Po vypuknutí války se ministr staral o propagaci války mezi občany Říše, titulní stránky novin plnily články informující o vojenských úspěších. Jeho cílem bylo sjednotit veškerou zahraniční propagandu pod svůj dohled, zde se setkal s odporem Ribbentropa, ministra zahraničních věcí. Ve válce ztratil své postavení po boku Hitlera, který věnoval mnohem více pozornosti svým generálům.¹²⁹ Ministr se v průběhu války věnoval nadále aktivně štvavé politice vůči židům, přišel s návrhem, aby židovské obyvatelstvo nosilo označení a podílel se spolu s Heydrichem a dalšími na konečném řešení židovské otázky.¹³⁰

Nejvíce se během války Goebbels angažoval v období stalingradské krize a totální války. Goebbels použil termínu pro totální válku poprvé ve svém projevu 18. února 1943 v Berlínském sportovním paláci. Nový způsob vedení války podřizoval veškerou ekonomiku i pracovní sílu válečné výrobě. V červenci následujícího roku se stal Goebbels generálním zplnomocněncem pro totální

---

¹²⁵ IRWING, D., c. d., s. 276.

¹²⁶ MINERBIOVÁ, A., c. d., s. 63.

¹²⁷ BURLEGH, M., c. d., s. 270-273.

¹²⁸ IRWING, D., c. d., s. 375.

¹²⁹ Tamtéž, s. 430-438.

¹³⁰ KERSHAW, I., c. d., s. 432-438.

válečnou aktivizaci.¹³¹ Jako jeden z mála navštěvoval zbořená města a četl v rozhlase povzbuzující projevy, které měly za úkol znovu nadchnout obyvatele pro válečné úsilí.¹³² Prakticky po celou dobu války se staral o to, aby Válečné filmové týdeníky nikdy neukazovaly oběti náletů, stejně jako dlouhé záběry na padlé nacistické vojáky. Cílem bylo ukázat válku bez krve.¹³³

Svoji věrnost a oddanost k Vůdci prokázal na konci války, když zůstal po jeho boku i se svou rodinou v berlínském bunkru až do úplného konce. Dne 29. dubna 1945 sepsal svou závěť.¹³⁴ O den později Hitler spáchal sebevraždu, velení převzali Goebbels a Martin Bormann, kteří pověřili generála Hanse Krebse jednáním se sovětským velením.¹³⁵ Dne 1. května 1945 spáchal ministr se svou ženou sebevraždu.¹³⁶

2.2 Johanna Maria Magdalena Goebbels

Magda Goebbels, celým jménem Johanna Maria Magdalena, za svobodna Behrend, se narodila dne 11. listopadu 1901 v Berlíně. Její matka, Auguste Behrend, povoláním služebná, se později provdala za Magdina biologického otce, obchodníka Oskara Ritschela.¹³⁷ Manželství mělo zajistit Behrend lepší společenské postavení a Magdě legitimní uznání otcem. Toto manželství bylo roku 1903 rozvedeno.¹³⁸ Magda byla poslána v roce 1906 na popud svého otce, který se zabýval obchodní činností v Belgii, na výchovu a vzdělání do kláštera v belgickém Thildu.¹³⁹ Již o dva roky později se Augusta Behrend provdala za Friedländera, za svědka jim šel Oskar Ritschel.¹⁴⁰ Friedländer, který byl židovského původu, ovšem nedodrží židovské tradice, pocházel ze střední společenské vrstvy.¹⁴¹ Svou sňatkem získanou dceru

---

¹³¹ BEDÜRFTIG, c. d., s. 505.

¹³² WILSON, J. c. d., s. 178.

¹³³ IRWING, D., c. d., s. 504.

¹³⁴ SHIRER, W. L., c. d., s. 996.

¹³⁵ MISCH, R., *Byl jsem osobním strážcem Adolfa Hitlera 1940-1945*, Praha 2007, s. 138-140.

¹³⁶ IRWING, D., c. d., s. 709.

¹³⁷ EBERMAYER, E. – ROOS, H., *Gefährtin des Teufels, Leben und Tod der Magda Goebbels*, Hamburg 1952, s. 8.

¹³⁸ IRWING, D., c. d., s. 176-177. Zde Irwing uvádí v pochybnost sňatek Behrend s Ritschelem, který v dodatku své závěti jmenuje jen svou první manželku Hedwigu.

¹³⁹ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky a Marlene*, Praha 2002, s. 103.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 104. Zde je uvedeno křestní jméno Friedländera Richard, ostatní publikace se však shodují na neznámém křestním jméně.

¹⁴¹ PILGRIM, V. E., *Klidně mi říkejte paní Hitlerová*, Praha 1996, s. 20-30. Zde je uvedena profese Friedländera jako obchodníka s kůží.

zlegitimizoval a Magda tak získala příjmení Friedländer. Právě její otec ji seznámil se základy židovského náboženství, jež mohla konfrontovat s katolicismem.¹⁴² Na přání matky byla pětiletá Magda umístěna do kláštera ve Vilvoore, kde jí řád Voršilek poskytl to nejlepší vzdělání zaměřené na jazyky, hudbu a umění.¹⁴³ Samozřejmě zde byla výchova v duchu křesťanských pravidel, z Magdy se tak stala mladá, vnitřně disciplinovaná, vážná slečna, řídící se společenskými pravidly. Ve Vilvooru pobývala do svých třinácti let.¹⁴⁴

Po vypuknutí první světové války rodina v srpnu roku 1914 podnikla šestidenní cestu v dobytčím vagoně, aby utekla do Berlína. Friedländer brzy po příjezdu získal zaměstnání v berlínském hotelu Eden. Dceřinu výuku na Kollmorgenském lyceu a měsíční kapesné ve výši tři set marek platil ovšem Oskar Ritschel. Na této škole si mladá dívka našla kamarádku a důvěrnici v jedné osobě Lisu Arlosoroff.¹⁴⁵ Toto přátelství se časem upevnilo a Magda stále častěji docházela do židovské rodiny Arlosoroffových, kteří byli ruskými emigranty. Lisa Magdu seznámila se svým starším bratrem Victorem, který navštěvoval reálné gymnázium Wernera von Siemense. Victor studoval základní myšlenky a dějiny sionismu, učil se horlivě hebrejsky, přičemž ještě vydával studentský měsíčník *Werner-Siemens-Blätter*.¹⁴⁶ Magda, která měla problémy zapadnout mezi vrstevníky v cizím prostředí nové německé domoviny, se rychle upnula na rodinu imigrantů. Kolem Viktora se pozvolna formulovalo sionistické hnutí *Tikvat Sion*, které podporovalo myšlenku vytvoření židovského státu v Palestině. Skupina se scházela pravidelně u Arlosoroffových, zde se Magda seznámila s idejemi sionismu a pozvolna se stala jeho horlivou zastánkyní. V jejím postoji ji neodradil ani fakt, že jako modrooká blondátka katolička mezi ostatní židovskou mládež příliš nezapadla a ta ji posměšně nazývala „Schicksa“. Díky svému příteli Viktoru Arlosoroffovi byla však skupinou tolerována. Ve stejné době se u svého otce, Oskara Ritschela, ke kterému docházela na návštěvy, seznámila blíže s buddhismem.¹⁴⁷

---

¹⁴² Tamtéž, s. 20.

¹⁴³ EBERMAYER, E. – ROOS, H., c. d., s. 13.

¹⁴⁴ KNOPP, G., c. d., s. 104.

¹⁴⁵ IRVING, D., c. d., s. 177. Zde se traduje, že se Magda setkala s jistou pruskou paní Kowalski, která věštila dívce z ruky: „Jednoho dne se staneš královnou, ale tvůj konec bude strašlivý.“

¹⁴⁶ KNOPP, *Hitlerovy obdivatelky...*, s. 106.

¹⁴⁷ KLABUNDE, A., *Magda Goebbels*, London 2003, s. 11-29. Viktor Arlosoroff již v této době přijal hebrejské jméno Chaim.

Na podzim roku 1919 Magda úspěšně složila maturitní zkoušky.¹⁴⁸ Protože její nezralý vztah s Chaimem brzy skončil, rozhodla se Magda pro další studia.¹⁴⁹ Zatímco se její přítelkyně Lisa rozhodla studovat muzická umění a poté vyučovat v Palestině, samotná Magda váhala.¹⁵⁰ Ocitla se tak poprvé v nejistotě z budoucnosti, která ji provázela ještě mnohokrát v životě.

Konečné slovo měla její matka, která dceři navrhla studia v exkluzivním dívčím penzionátu v Holzhausenu u Goslaru. Posláním tohoto vzdělávacího institutu bylo poskytnout mladým dívkám z dobře situovaných rodin základní znalosti pro budoucí paní domu. Magda zde pobývala pouze několik měsíců.¹⁵¹

Když se dne 18.12.1920¹⁵² vracela z návštěvy domova zpět do goslarského internátu v přeplněném vlaku, všiml si jí obchodník Günter Quandt¹⁵³ a nabídl jí i její matce prázdná sedadla ve svém rezervovaném kupé. Mladá dívka svým vzhledem a vystupováním zaujala o devatenáct let staršího podnikatele natolik, že si ji Quandt začal namlouvat.¹⁵⁴ Pro mladou dívku byl vztah s průmyslníkem velikou šancí, jak se dostat do vysoké společnosti, jak prožít život v luxusu a v neposlední řadě, jak založit poklidný rodinný krb.¹⁵⁵ Konzervativní Quandt, který po smrti své první manželky v říjnu 1918 zůstal se dvěma syny, Hellmutem (13) a Herbertem (10), sám, spatřoval v mladé dívce ideální přízpůsobivou a reprezentativní manželku, jež bude ochotně vést domácnost a vychovávat děti.¹⁵⁶ Brzkému sňatku bránily dva zásadní požadavky na nevěstu, ta měla konvertovat z katolicství na protestantství a měla být co nejrychleji uznána svým biologickým otcem Ritschelem za vlastní a přijmout jeho jméno.¹⁵⁷ Friedländer, který se v této době rozešel s Augustou, se vytratil neznámo kam.¹⁵⁸

---

¹⁴⁸ MEISSNER, H. O., *Magda Goebbels, The first lady of the Third Reich*, New York, 1980, s. 22.

¹⁴⁹ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 107.

¹⁵⁰ KLABUNDE, A., c. d., s. 35-36.

¹⁵¹ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 108.

¹⁵² IRVING, D., c. d., s. 177.

¹⁵³ JUNGBLUTH, R., *Die Quandts, Ihr leiser Aufstieg zur mächtigsten Wirtschaftsdynastie Deutschlands*, Frankfurt 2002: Günter Quandt, narozený 28.7.1881, byl jedním z nejbohatších průmyslníků v Německu. Po svém otci, Emilu Quandtovi, zdědil v Meklenbursku textilní továrnu. Sňatkem s Antonii Ewald továrnu rozšířil a po sňatku jeho sestry s Rudolfem Paulem vytvořil textilní koncern. Za války šil uniformy pro německé vojáky, čímž se přidal k podnikatelům, kteří na válce zbohatli.

¹⁵⁴ MEISSNER, H. O., c. d., s. 28.

¹⁵⁵ KLABUNDE, A., c. d., s. 40-46.

¹⁵⁶ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 108.

¹⁵⁷ KLABUNDE, A., c. d., s. 44-45.

¹⁵⁸ IRVING, D., c. d., s. 178.

Poté, co 15. července 1920 Ritschel oficiálně uznal svou dceru, již nic nebránilo zásnubám, konaným 15. července téhož roku.¹⁵⁹ Svatba se konala dne 4. ledna 1921 v domě Ritschelových rodičů v Bad Godesbergu.¹⁶⁰ Svatební cesta byla spojena s pracovními povinnostmi a nevěsta tak rychle nabyla pocitu prázdnoty, který ji neopustil ani po svatební cestě. Magda si musela velice rychle osvojit péči o domácnost a naučit se vycházet s personálem, který ji ne vždy přijímal s respektem.¹⁶¹ Na konci každého měsíce bylo její povinností manželovi předkládat vyúčtování výdajů na vedení domácnosti, když takto učinila poprvé, manžel připsal pod vyúčtování červeným inkoustem: Zkontrolováno a schváleno-Günter Quandt. Tímto způsobem se stávalo manželství nerovnocenným partnerstvím.¹⁶² Quandtové konzervativní rodině se Magda příliš nezamlouvala, jedním z důvodů bylo její mládí, a tak se jedinou její skutečnou přítelkyní a důvěrníci stala její švagrová Eleonora¹⁶³ důvěrně nazývaná Ello.¹⁶⁴

Quandt nebyl příliš zábavným společníkem, neměl rád odlehčenou konverzaci, a pokud doprovázel svou manželku na koncert či divadelní představení, obvykle usnul skryt za *Berliner Börsezeitung*. Znuděná Magda ho tak odmítala doprovázet na služebních cestách a ačkoliv jí manžel psával z cest dopisy, odpověděla pouze jednou.¹⁶⁵ Nebyl ani dobrým posluchačem, který by svou ženu vyslechl, namísto toho proseděl hodiny zahloubán ve své pracovně nad obchodními záležitostmi.¹⁶⁶ Když novomanželé podnikli třítydenní cestu do St. Moritz, projevil se naplno odlišný způsob života, zatímco Magda se slunila na terase hotelu, její manžel podnikal procházky po horách.¹⁶⁷

Z tohoto manželství se narodil 1. listopadu 1921 syn Harald.¹⁶⁸ O čtyři roky později se jejich rodina rozšířila ještě o tři děti Quandtova obchodního partnera, které na přimluvu manželky přijal za své po smrti jejich rodičů.¹⁶⁹ V roce 1927 dokonce

¹⁵⁹ PILGRIM, V. E., c. d., s. 21-22.

¹⁶⁰ IRVING, D., c. d. s. 178.

¹⁶¹ EBERMAYER, E. – ROOS, H., c. d., s. 41-43.

¹⁶² KLABUNDE, A., c. d., s. 47-49.

¹⁶³ PILGRIM, V. E., c. d., s. 22.

¹⁶⁴ IRVING, D., c. d., s. 750 uvádí: Eleonore Quandtová se narodila 28.9.1899 v Eisenbergu, provdala se za Wernera, bratra Güntera Quandta. Do NSDAP vstoupila 1.5. 1932.

¹⁶⁵ IRVING, D., c. d., s. 178.

¹⁶⁶ MEISSNER, H. O., c. d., s. 36-37.

¹⁶⁷ JUNGBLUTH, R., c. d., s. 67.

¹⁶⁸ EBERMAYER, E. – ROOS, H., c. d., s. 53.

¹⁶⁹ KLABUNDE, A., c. d., s. 53.

pořídil své tchýni vlastní drogerii v Berlíně, tím od ní částečně odpoutal dceru, která ve své matce viděla oporu.¹⁷⁰

Ačkoliv Magda získala v nudném manželství prostor pro poklidnou výchovu dětí a pěstování svých koníčků, zejména hry na klavír, hledala stále nějaké citové uspokojení, kterého se jí v manželství nedostávalo. Tak se rozvinul platonický vztah s jejím nevlastním synem Hellmutem, který byl atraktivním mladým mužem s citlivou duší a uměl naslouchat druhým. Když průmyslník odhalil city svého syna vůči maceše, poslal ho studovat do Londýna a posléze do Paříže. Zde v roce 1927 prodělal vážnou operaci slepého střeva, na jejíž následky zemřel. Magda se rozhodla podniknout s manželem půlroční cestu napříč americkým kontinentem. Seznámila se zde s odlišným životním stylem, vzorně svého manžela doprovázela a reprezentovala na společenských akcích.¹⁷¹ Při jedné z nich se seznámila se synovcem bývalého prezidenta Herberta Hoovera, se kterým se intimně sblížila. Po návratu do Berlína obohatil Quandt svůj majetek o nový dům v Charlottenburgu, od něhož si sliboval vyřešení manželské krize. Stále nudnější manželský život Magdu motivoval k účasti na nejrozličnějších společenských akcích, k duchaprázdnému nakupování přepychové garderoby a k ponoření se do studia buddhismu, ke kterému si pořídila v Lipsku desetisvazkovou publikaci.¹⁷² Magda se nakonec rozhodla podat žádost o uvolnění z manželství, to ale pro muže v Quandtové společenském postavení nepřicházelo v úvahu.¹⁷³

Do hry vstoupila manželská nevěra s mladým studentem práv židovského původu. Ačkoliv Magda nechala sledovat svého manžela, očekávající také jeho nevěru, vše se obrátilo v její neprospěch. Manžel naopak nechal sledovat ji. Poté, co zjistil její nevěru s mladým studentem v hotelu Dreesen v Badgodesbergu, bez váhání svou manželku vyhodil bez finančních prostředků z domu, ta se tak s pár kufry vrátila ke své matce.¹⁷⁴ Quandt nařídil svému personálu, aby za žádných okolností nepouštěl jeho ženu do luxusní vily. Dle zákona byla Magda vina na rozvodu a tím ztratila jakýkoliv nárok na finanční odškodnění ze strany manžela. Ačkoliv byla velmi inteligentní a vzdělaná, neuměla vlastně vůbec nic, čím by se

---

¹⁷⁰ KNOPP, G... *Hitlerovy obdivovatelky...* s. 109.

¹⁷¹ EBERMAYER, E. – ROOS, H., c. d., s. 81 an.

¹⁷² IRVING, D., c. d., s. 178.

¹⁷³ PILGRIM, V. E., c. d., s. 24.

¹⁷⁴ IRVING, D., c. d., s. 178-179.

mohla žít. Neměla dokonce ani svoje konto, ani nevlastnila nákladné šperky či nemovitosti, které by mohla prodat.¹⁷⁵

Magdu zachránila Quandtova milostná korespondence, kterou dostával od mnoha žen ještě před jejich sňatkem a kterou se jí podařilo sebrat.¹⁷⁶ Jelikož se bohatý průmyslník bál, že zhrzená žena korespondenci zveřejní, rozhodl se být velkorysý a vzal část viny na svá bedra.¹⁷⁷ Díky tomuto vstřícnému kroku Magda získala jednorázové vyplacení 50 000 marek na nákup vlastního bytu na Reichskanzlerplatz, dále měsíční výživné ve výši 4 000 marek, v případě nemoci by se nárok zvýšil na 20 000 marek, získala do opatrovnictví svého syna Haralda a v neposlední řadě získala volný přístup na Quandtovu farmu v Severinu v Meklenbursku-Pomořansku. V rozvodové listině však stála podmínka, že při dalším sňatku paní Ritschelové se všechny tyto výsady nenávratně ruší.¹⁷⁸ Z Magdy se tak stala poměrně bohatá a nezávislá dáma, kterou však tento bezstarostný život poněkud nudil. Augusta Friedländerová popisovala po válce tuto dceřinu životní etapu následovně: „*Ach, jak je to všechno nudné,*“ *naříkala. A s kousavou ironií dodávala: „Jak jsme dneska zase veselí! Pane vrchní, prosím, nějakého jiného hosta...“ Náhle jsem pochopila, co vlastně trápí tuhle mladou, rozmazlenou ženu, která je sice mou dcerou, ale je pro mne často větší hádankou než cizí člověk. Nudí se, neví, co si má sama se sebou počít.*¹⁷⁹

Magda si v luxusním sedmipokojovém bytě na Reichskanzlerplatz číslo tři vybudovala nový život, dočasně po boku židovského studenta Ernsta.¹⁸⁰ V Berlíně se znovu setkala se synovcem Hoovera, starý flirt však měl svou dohru v Golfovém klubu ve Wannsee. Hoover žádal po rozvedené Magdě seriózní vztah, jenž měl vyvrcholit sňatkem, ta to však striktně odmítla. Nakonec se oba odebrali autem zpět do Berlína, Hoover se snažil, aby cesta byla co nejrychlejší a před vjezdem na dálnici Avus automobil havaroval. Zatímco Magda utrpěla jednu nekomplikovanou

---

¹⁷⁵ PILGRIM, V. E., c. d., s. 24-25.

¹⁷⁶ KLABUNDE, A., c. d., s. 98.

¹⁷⁷ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 111.

¹⁷⁸ KLABUNDE, A., c. d., s. 98-99.

¹⁷⁹ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 112.

¹⁸⁰ Kolem studenta Ernsta je spousta nejasností, Magdini životopisci Ebermayer a Meissner zavedli pseudonym „Ernst“, IRVING, D., c. d., s. 750 uvádí citaci na dílo Curta Reisse *Das war mein Leben*, kde je na straně 326 uvedeno, že se jedná o Arlossoroffa. KLABUNDE, A., c. d., s. 94 uvádí, že ve vzpomínkách Augusty Behrens je zmíněno v této souvislosti jméno Fritz Gerber.

zlomeninu a dvojitou frakturu lebky, s níž se několik týdnů léčila ve Westendské nemocnici, její spolujezdec vyvázl bez zranění.¹⁸¹

Ani nadále se však nevzdala svého doposud nevázaného života, ráda se nevázaně bavila, stále udržovala vztah s mladým studentem, a ačkoliv on si ji chtěl vzít, byla tato myšlenka pro ni naprosto nemyslitelnou, neboť by při sňatku ztratila opatrovnické právo na syna a manžel by vůči ní ztratil veškerou vyživovací povinnost. Když jednoho večera vyrazila za zábavou do klubu *Nordic Ring*, seznámila se zde v alkoholovém opojení s knížetem Augustem-Wilhelmem, který byl členem SA. Kniže ji tehdy letmo seznámil s myšlenkami NSDAP a vnukl jí myšlenku, že strana potřebuje lidi jako je ona.¹⁸² Na tomto večírku pronesla v alkoholovém opojení patetickou myšlenku, že její život je tak nudný, že by mohla zemřít. Stranici ji tedy nabídli zajímavější život.¹⁸³ V létě 1930 navštívila Sportovní palác v Berlíně, kde pořádalo akci NSDAP a hlavním řečníkem byl Dr. Goebbels.¹⁸⁴

Ačkoliv se doposud mladá žena o politiku nezajímala, charismatický projev Goebbelse v ní zanechal tak hluboký zážitek, že dne 1. září roku 1930 vstoupila v místní organizaci Westend-Berlin do strany NSDAP, kde obdržela členskou legitimaci číslo: 297442.¹⁸⁵ Tuto pobočku strany vedl Karl Hanke¹⁸⁶, muž, který později sehraje v Magdině životě významnou roli. Do strany nevstoupila jako naivní či znuděná dáma z vyšší společnosti, nýbrž jako inteligentní žena, která díky studiu Hitlerova *Mein Kampf* a Rosenbergova *Mýtu 20. století* velmi dobře věděla, oč vlastně nacionální socialisté usilují. Magda ve straně našla řád a životní jistotu.¹⁸⁷

Brzy ji bylo nabídnuto, aby vedla místní pobočku řádu německých žen, členky však místo jejích přednášek zajímala více její garderoba,¹⁸⁸ a tak nabídla svůj pracovní potenciál přímo na nacistickém župním vedení v Berlíně.¹⁸⁹ Díky svému vzdělání a společenskému postavení byla jmenována sekretářkou Dr. Hanse Meinshausena, který byl Goebbelsův zástupce ve funkci Gauleitera Berlína, jehož

---

¹⁸¹ MEISSNER, H. O., c. d., s. 77.

¹⁸² IRVING, D., c. d., s. 179.

¹⁸³ JUNGBLUT, R., c. d., s. 108.

¹⁸⁴ PILGRIM, V. E., c. d., s. 26.

¹⁸⁵ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 114.

¹⁸⁶ IRVING, D., c. d., s. 179.

¹⁸⁷ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 114.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 115.

¹⁸⁹ PILGRIM, V. E., c. d., s. 26.

kanceláře se nacházely na Hedemann Strasse číslo 10.¹⁹⁰ Ve svém novém profesním uplatnění využívala svých cizojazyčných znalostí a vytvářela archiv zahraničních novinových článků, pojednávajících o NSDAP. Jen souhra náhod, díky níž si jí všiml Dr. Goebbels, když se spolu míjeli na schodišti úřadu, jí dopomohl k novému postu, tentokrát osobní sekretářky Dr. Goebbelse, Gauleitera Berlína, pro kterého vytvářela soukromý archiv.¹⁹¹ Samotný Goebbels si dne 7. listopadu 1930 poznamenal do svého deníku: „*Krásná žena jménem Quandt mi zakládá nový soukromý archiv.*“¹⁹² O sedm dní později přibýlo v deníku: „*Včera odpoledne u mě byla krásná paní Quandt a pomáhala mi třídit fotky.*“¹⁹³ Ačkoliv Magda stále udržovala vztah se studentem Ernstem a chovala vřelé přátelství ke svému exmanželovi, začínala navazovat vztah se svým nadřízeným Gauleiterem.¹⁹⁴ Dne 28. ledna 1931 již oba pracovali na archivu v bytě Goebbelse ve Steglitzu.¹⁹⁵ Ze 14. na 15. února se v Goebbelsově deníku dočteme poznámku o noční návštěvě paní Quandt v jeho bytě, která se protáhla do ranních hodin.¹⁹⁶

Zatímco Goebbels považoval intimní flirt za vztah, Magda sama váhala, ačkoliv k němu cítila zamilovanost, stále tu byl student Ernst. Mladá žena si byla velmi dobře vědoma své „tržní ceny“ ve vysoké společnosti a tak se zálibou odmítla laciné dvoření svého nápadníka, pro nějž znamenala jen trofej k předvádění.¹⁹⁷ Ten se však nevzdával, na konci února vzal svou milenkou na stranické shromáždění ve Výmaru, zde demonstrativně odmítl svou dlouholetou lásku Anku Stalhermovou¹⁹⁸ a do svého deníku poznamenal: „*Hluboko do noci sedím sám s Magdou Quandt. Je to úchvatná a vznešená žena a bezmezně mě miluje.*“¹⁹⁹ Po návratu do Berlína se vše vrátilo do starých kolejí. Ačkoliv byl nyní jejich vztah velmi intenzivní, dostavily se první hádky. Zápis v deníku z 26. února cosi napovídá: „*Doma první hádka, kvůli jednomu neprozřetelnému slovu. Napsala mi listek na rozloučenou a s pláčem odešla.*“

¹⁹⁰ IRVING, D., c. d., s. 179.

¹⁹¹ MEISSNER, c. d., s. 81-82.

¹⁹² KLABUNDE, c. d., s. 118.

¹⁹³ FRÖHLICH, E., *Die Tagebücher von Joseph Goebbels, Samtliche Fragmente, Teil I.*, 27.6. – 31.12. 1930, München 1987, s. 632.

¹⁹⁴ JUNGBLUT, R., c. d., 114 an..

¹⁹⁵ FRÖHLICH, E., *Die Tagebücher von Joseph Goebbels, Samtliche Fragmente II.*, 1.1.1931. – 31.12. 1936, München 1987, s. 13-14.

¹⁹⁶ FRÖHLICH, E., c. d., II., s. 15, 21.

¹⁹⁷ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 120-121.

¹⁹⁸ IRVING, D., c. d., s. 182.

¹⁹⁹ FRÖHLICH, E., c. d., II., s. 25.

*Stále ta stejná písnička! Vidím teď, jak moc je krásná...*²⁰⁰ O několik dní později ho Magda navštívila znovu, po několika minutách se však demonstrativně chystala odejít, Goebbels ji takticky nebránil, dokonce ji jako správný kavalír otevřel dveře, vše ale skončilo teatrálním usmířením.²⁰¹ Během března ho ještě několikrát navštívila. I nadále však byla v novém vztahu opatrná, svědčí o tom fakt, že ho doposud ještě nikdy nepozvala do svého bytu. Goebbels celou věc však viděl jasně a tak si sebejistě zapsal 15. března do deníku: *„Končím s lovem žen a raději budu mít jen jednu.“*²⁰²

Na Velikonoce dokonce odmítl pozvání od Hitlera, aby navštívil Obersalzberg a svátky strávil s Magdou.²⁰³ Magda i nadále trávila většinu času ve společnosti jiných mužů. Zatímco Goebbelse v dubnu roku 1931 postihly horečky, jeho milenka trávila volný čas s Quandtem a jeho syny v Meklenburské vile, Goebbelsovi zavolala pouze jednou.²⁰⁴ Po návratu do Berlína se rozhodla, že urovná svůj milostný život, rozešla se studentem Ernstem, který nechápal její zalíbení v muži, jakým byl Goebbels. Dalšího dne se Ernst rozhodl navštívit Magdu doma a požádat ji o druhou šanci. Na pomoc si s sebou vzal revolver, kterým chtěl svou milenkou zastrašit. Ernst skutečně vystřelil, kulka ovšem zasáhla rám dveří u kterých stála Magda. Ta se namísto jakýchkoliv emocí studentovi vysmála: *„Kdybys skutečně mířil na mě a vystřelil, možná by to na mě udělalo nějaký dojem. Takhle jsi jenom směšný.“*²⁰⁵ Z vedlejšího pokoje zavolala policii, která studenta zatkla. Poté zavolala Ernstovu otci, aby se o syna postaral.²⁰⁶

Nedlouho po tomto incidentu odjela s Goebbelsem na chatu do Pichelsdorfu, došlo však opět k hádkám, Goebbels odmítl život ve třech a Magda tvrdohlavě zavrhl jeho ultimátum; padlo rozhodnutí - konec vztahu. Tento konec však byl spíše symbolický, vše bylo zapomenuto pozváním Goebbelse do Magdina luxusního sedmipokojového bytu s hudebním salonkem. Svatodušní svátky strávili spolu na Quandtově statku v Severinu, kde Goebbels poprvé navrhl sňatek, který by rád

---

²⁰⁰ Tamtéž, s. 26.

²⁰¹ FRÖHLICH, E., c. d., II., s. 27.

²⁰² IRVING, D., c. d., s. 182.

²⁰³ Tamtéž, s. 184.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 191.

²⁰⁵ MEISSNER, H. O., c. d., s. 88.

²⁰⁶ KLABUNDE, A., c. d., s. 131.

zrealizoval po prvních vítězných volbách.²⁰⁷ Magda laxně souhlasila, neboť vítězství bylo ve hvězdách a štěstěna vrtkavá.

V červenci spolu oba strávili pět týdnů v chatě na útesu sv. Petra, kde si vyjasnili svou minulost. Magda hovořila o předchozích vztazích, což Goebbelse soustavně přivádělo k šílenství, do deníku dne 17.7. 1931 přibyla poznámka: „*S Magdou vedeme těžké boje o naše štěstí, byla ve svém dřívějším životě velice lehkomyšlná a neprozřetelná. A nyní za to oba musíme platit. Náš osud visí na hedvábné nitce. Prosme Boha, aby její osud nezničil nás oba.*“²⁰⁸ Dne 31.7.1931 další poznámka: „*Milovala příliš, stále mi o tom vypráví. Já pak až do rána ležím a ubíjí mě žárlivost.*“²⁰⁹ Současně s neustálými problémy ve vztahu řešila Magda ještě neshody s otcem, kvůli jeho nové mladé a arogantní manželce.²¹⁰ V této době se Hitler přestěhoval z Mnichova natrvalo do Berlína, impulsem k tomu byla nejen politická situace, ale také sebevražda jeho milované neteře Geli Raubalové. Nastěhoval se do hotelu Keiserhof, jenž se nacházel nedaleko říšského kancléřství.²¹¹

Magda často doprovázela Dr. Goebbelse na čaj do Keiserhofu a když se k ní jednoho dne doneslo, že o patro výš je Hitler, poslala svého syna Haralda oděného v uniformě SA, aby ho šel pozdravit. Toto setkání popisuje Dr. Otto Wagener,²¹² který mu byl přítomen: *Desetiletý chlapec přišel k Hitlerovi a pozdravil slovy: „Heil Hitler!“ Hitler se ho zeptal na jméno, věk a na to, kdo mu vyrobil tak pěknou uniformu. Chlapec odpověděl, že matka. Na otázku jak se cítí v uniformě, řekl, že silný. Pak se zeptal, odkud věděl, že je přítomen v Keiserhofu, chlapec poslušně odpověděl, že od své matky. Hitler chlapce nakonec vyzval, aby matce vyřídil jeho pozdrav*²¹³. Goebbels poté oznámil, že objednal na odpolední čaj v hotelové hale stůl. Hitler byl na vážkách, zda má pozvat i chlapcovu matku. Goebbels mu vysvětlil, že se jedná o bývalou manželku průmyslníka Quandta. Hitler pro ni a jejího syna nechal rezervovat místo u stolu, předtím se však informoval u Göringa, zda existuje nějaký důvod, proč by neměl být viděn ve společnosti paní Quandt. Göring podal dvojsmyslnou odpověď: „*S madam Pompadour si musí dát každý pozor.*“

²⁰⁷ FRÖHLICH, E., c. d., II., s. 67 - 74.

²⁰⁸ KLABUNDE, A., s. 134.

²⁰⁹ FRÖHLICH, E., c. d., II., s. 95.

²¹⁰ Tamtéž, s. 94.

²¹¹ KLABUNDE, A., c. d., s. 138.

²¹² IRVING, D., c. d., s. 755. Dr. Otto Wagener byl vedoucím hospodářského odboru NASDAP.

²¹³ KLABUNDE, A., c. d., s. 141-142.

Magda byla poprvé představena o dvanáct let staršímu Hitlerovi, oba si vzájemně během krátké chvíle padli do oka. Toho večera celá společnost odjela do opery, po návratu Hitler konverzoval s Wagenerem, a ostatními.²¹⁴ Hitler se od Wagenera dozvěděl, že paní Quandtová pozvala Schaub, Dietricha a jeho šoféra na drink do svého bytu. Později se tam objevil i Goebbels, který si odemkl vlastními klíči a projevil nelibost vůči jejich přítomnosti v tak pozdních hodinách. Hitler na toto sdělení reagoval poněkud překvapeně.²¹⁵ O několik dní později se svěřil Wagenerovi: „*Tahle žena by mohla sehrát v mém životě velkou roli, i kdybych se s ní neoženil. Mohla by být při mé práci protipólem mých jednostranných mužských instinktů... Škoda, že není vdaná...*“²¹⁶ Wagener se rozhodl, že splní Führerovo přání a při první vhodné příležitosti, kdy byla Magda pozvána do Braunschweigu, kde se měli Goebbels s Hitlerem účastnit srazu SA, si s ní během pauzy na svačinu důkladně promluvil mezi čtyřma očima, aby ji seznámil s neobvyklým návrhem. Magda brzy pochopila, že se zde jedná o její provdání. Wagener neopomněl zmínit jméno Goebbelse jako vhodného kandidáta, tak by mohla být Führerovi na blízku jako reprezentativní společnice, která ovšem svým manželstvím zaručí, že svobodný Hitler i nadále zůstane „dostupný“ pro všechny ženy v německé říši. Polichocena touto konverzací se rozhodla, že se podřídí Hitlerově vůli.²¹⁷ Již záhy začala svůj slib plnit, v Mnichově oznámili milenci Führerovi své zasnoubení.²¹⁸ Ačkoliv ji její matka před svatbou varovala, že její rozhodnutí je špatné, Magda se bránila slovy: „*Jsem přesvědčená, že jsou jen dvě možnosti politického vývoje Německa. Pokud bude vlát rudá vlajka nad Berlínem, nebude již kapitalismus a mé vydržování Quandtem vyschne. Ale pokud Hitlerovo hnutí získá moc, budu jedna z prvních dam Německa.*“²¹⁹ Svatba se konala 19. 12. 1931 na Quandtově statku v Meklenbursko-pomořanském Severinu, který se o celém ceremoniálu dozvěděl až později. Nejdříve proběhl civilní obřad a poté protestantský obřad v kapli ve městě. Za svědky šli Hitler a generál von Epp.²²⁰ Přítomno bylo ještě dalších šestnáct hostů: Wilhelm Brückner, Julius Schaub, Karl Hanke, Viktoria von Dirksen, Magdina matka,

---

²¹⁴ Tamtéž, s. 140-141.

²¹⁵ IRVING, D., c. d., s. 201.

²¹⁶ SIGMUNDOVÁ, M., *Ženy nacistů*. Praha 2002, s. 69.

²¹⁷ KLABUNDE, A., c. d., s. 141-143.

²¹⁸ IRVING, D., c. d., s. 201.

²¹⁹ KLABUNDE, A., c. d., s. 149.

²²⁰ MEISSNER, H. O., c. d., s. 95-96.

Goebbelsova matka a sestra a další.²²¹ Nevěstin otec Ritschel, který s dceřiným rozhodnutím nesouhlasil a dceru léta neviděl, se nedostavil.²²²

Ello Quandtová později dodala, že Goebbels připojil k manželské smlouvě podmínku, že pokud se má dělit o manželku s Hitlerem, pak tedy on musí mít možnost mimomanželských vztahů, s čímž Magda neprozřetelně souhlasila.²²³

Od roku 1931 se stal Magdin byt hlavním místem setkávání nacistických pohlavárů, vzorná hostitelka se svou kuchařkou pro vybranou společnost vyvářela. Po pokusu o otrávení, Vůdce preferoval stravu připravenou paní Goebbelsovou, jelikož byl jediným vegetariánem ve vybrané společnosti, servírovala se vždy speciálně připravovaná dvě menu. Po svatbě se byt pomalu proměnil v kancelář Dr. Josepha Goebbelse.²²⁴

Několik měsíců po svatbě oznámila novomanželka svému muži těhotenství. Ještě před svatbou absolvovala malou operaci, která ji měla zbavit komplikací, jež vedly v jejím předchozím osobním životě k několika potratům.²²⁵ Operaci prováděl dne 7. listopadu profesor Walter Stoeckel, rodák z východního Pruska, dle jeho slov byla jeho nejlidštější a nejsympatičtější pacientkou. Poprvé k němu přišla po rozvodu s Quandtem, kdy za sebou měla dva samovolné potraty, od té doby byl profesor jejím stálým gynekologem.²²⁶

I přes drobné finanční obtíže způsobené nízkými příjmy, pronajala Magda, která byla v pátém měsíci těhotenství, chatku v Caputhu u Gatowa, kde strávila s manželem několik romantických letních nocí.²²⁷

Jejich první dítě se narodilo 1.9.1932, ačkoliv manželé doufali v narození chlapce, i dcerou Helgou byli potěšeni. Goebbels považoval dcerku za slibný začátek rozrůstání své rodiny. Jako nezkušený otec však nezvládal noční pláč novorozeněte a tak často v noci odcházel z domu.²²⁸

Zatímco se Goebbels angažoval v politickém boji o moc, Magda si kompenzovala dlouhé dny domácími pracemi, zejména úklidem domácnosti a častým přestavováním nábytku spojeným s převěšováním obrazů.²²⁹

---

²²¹ IRVING, D., c. d., s. 755.

²²² MEISSNER, H. O., c. d., s. 96.

²²³ IRVING, D., c. d., s. 201.

²²⁴ MEISSNER, H. O., c. d., s. 97-99.

²²⁵ KLABUNDE, A., c. d., s. 160.

²²⁶ PILGRIM, V. E., c. d., s. 140.

²²⁷ IRVING, D., c. d., s. 217.

²²⁸ EBERMAYER, E. – ROOS, H., c. d., s. 144.

²²⁹ Tamtéž, s. 164.

Vánoce roku 1932 byly pro Magdu obtížnou životní etapou, v Goebbelsově deníku se kromě starostí s vrcholící volební kampaní objevily i poznámky o manželčině špatném zdravotním stavu.²³⁰ Na Štědrý den byla Magda na příkaz doktora Stoeckela převezena se silnými bolestmi do nemocnice, kde potratila.²³¹ Její manžel si do deníku poznamenal: „*Smutné Vánoce! Srdce mám těžké a plné starostí.*“²³² ... Z kliniky jsem dostal zprávu, že je vše v pořádku. Na Nový rok přijede má žena do Berchtesgadenu.“²³³ Na Štědrý den ji navštívil s Haraldem na klinice, kde na chodbě připravil dárek a nastrojil vánoční stromeček, který ji společně donesli na pokoj.²³⁴

Leni Riefenstahl, významná režisérka, však ve svých vzpomínkách bortí veškeré představy o Goebbelsovi jako vzorném manželovi. Ten se jí již několik týdnů dvořil, Riefenstahl ho stále odmítala, nejinak tomu bylo i v období výše zmíněném, kdy se chystala odjet do švýcarských Alp. Doktor se ji snažil přemluvit, aby zůstala. Aby ženu obměkčil, použil následující slova: „*Jsem strašně sám, moje žena těžce onemocněla. Leží v nemocnici a obávám se o její život.*“²³⁵ Ačkoliv se Goebbels dle svých slov obával o život své ženy, odjel na pozvání Hitlera s Haraldem do Berchtesgadenu již 29.12., jeho žena stále zůstávala na klinice.²³⁶ O dva dny později obdržel zprávu od své sestry, že se zdravotní stav Magdy zlepšil. Na Silvestra se její stav kriticky zhoršil. Goebbels proto odjel spěšně z Berchtesgadenu do Berlína. V deníku přibývají patetické řádky: „*Mezi životem a smrtí. A já jsem 600 kilometrů daleko zaseklý v hotelovém pokoji. Tento strach mi říká, jak velice tuto ženu miluji a jak moc ji potřebuji. ...Hitler volá, utěšuje mě.*“²³⁷ Do Berlína dorazil kvůli sněhové kalamitě až následujícího dne, kdy už byla jeho manželka mimo nebezpečí života, a ačkoliv byla stále napojena na infúzi, vysoká horečka pominula. Pozvolna se zotavovala, několikrát ji navštívil také Hitler.²³⁸ Magda, jejímž koníčkem byla astrologie jednou pronesla ke své matce: „*Hvězdy nelžou! Rok 1933 bude vítězný!*“²³⁹ Její vize se začala pozvolna stávat skutečností.

²³⁰ FRÖHLICH, E., c. d., II., s. 300-315.

²³¹ KLABUNDE, A., c. d., s. 165.

²³² FRÖHLICH, E., c. d., II., s. 315.

²³³ Tamtéž, s. 318.

²³⁴ Tamtéž, s. 315.

²³⁵ RIEFENSTAHOVÁ, L., *V mé paměti*, Praha 2005, s. 155.

²³⁶ FRÖHLICH, E., c. d., II., s. 317.

²³⁷ Tamtéž, s. 322-323.

²³⁸ Tamtéž, s. 327-330.

²³⁹ KLABUNDE, A., c. d., s. 164.

Dne 30. ledna 1933 prezident Hindenburg jmenoval Adolfa Hitlera říšským kancléřem. O dva dny později Magda opustila kliniku.²⁴⁰ Rozčarování se dostavilo se sestavením vlády, ve které nezbylo místo pro Goebbelse; zatímco jeho manželka cítila zklamání a zlost, samotný ministr bez portfeje propadl depresím.²⁴¹

V den voleb, 5.3. 1933, Hitlera doprovázeli na Wagnerovu operu a pak s ním čekali dlouhé hodiny na výsledky. Právě tyto volby zajistili deprimovanému doktorovi funkci ministra propagandy a osvěty, příjemným bonusem k nově získané funkci byla i přidělená budova paláce knížete Leopolda na Wilhelms Platze, která se nacházela naproti kancléřství.²⁴²

V květnu odjel ministr na služební cestu do Itálie, vzal s sebou také svoji italsky hovořící manželku a několik sekretářek, o kterých se Otto Wagener zmínil, že jsou jen milenkami v převleku. Manželství začínalo mít první trhliny, zatímco Goebbels navrhoval rozšířit rodinu o člena mužského pohlaví, manželka mu odpovídala hádkami. Po společné cestě do Koblenze přibyla v ministrově deníku další poznámka: „*Začínáme se jeden druhému vzdalovat ... Je to opravdu rozkošná a milá žena.*“ Dalším trnem v oku byla Magdina záštita nad novou organizací NSV,²⁴³ manžel se jen se sebezapřením účastnil její recepce na počest vzniku této organizace v hotelu Keiserhof.²⁴⁴ Na Den matek 14. května dokonce hovořila v rozhlasovém vysílání na téma německá matka:²⁴⁵ „*Dnešní den, který nazýváme Den matek, byl věnován ženám, jež jsou v nejvyšším smyslu tvůrkyně národa. Státní politika v nich uviděla jejich velikou úlohu nositelky rodiny, která tvoří základ každého státu a národa. V této charakteristice je žena spoluzodpovědná za dospívající generaci a bude stěžejně záviset na ní, zda bude budoucnost země ležet v rukou užitečných a hodnotných státních občanů. Tak bude ve své vší ženskosti rozhodnuta spolurozhodovat o prospěchu a záchvěbě svého národa. ...*“²⁴⁶

Poté, co byl Günter Quandt zatčen pro daňové úniky, odmítl ministr v jeho prospěch intervenovat. Důvodem jeho nezájmu byly stále pokračující schůzky jeho manželky s Quandtem, a tak ani přes prosby Magdy se čtyřmiliónová kauce

²⁴⁰ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 127.

²⁴¹ KLABUNDE, A., c. d., s. 170-171.

²⁴² IRVING, D., c. d., s. 240-242.

²⁴³ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 129; Nationalsozialistische Volkswohlfahrt (Národně socialistická péče)

²⁴⁴ Tamtéž, s. 247-248.

²⁴⁵ KLABUNDE, A., c. d., s. 189.

²⁴⁶ GOEBBELS, M., *Die deutsche Mutter*, Heilbronn 1933, s. 5.

nesnížila.²⁴⁷ Manželská krize nabyla na závažnosti a Goebbels znovu začal vyhledávat společnost jiných žen, znovu se pokoušel koketovat s Leni Riefenstahlovou, která manžele Goebbelsovy doprovázela do Berlínské městské opery na představení *Madame Butterfly*.²⁴⁸ Riefenstahl tento večer popsala následovně: „*Přivítali mě s Magdou Goebbels v prostřední lóži divadla. Nabídl mi místo po své pravici. Jeho žena seděla s italským velvyslancem Ceruttim za námi. Vlevo vedle ministra seděl jeho pobočník, princ Schaumburg-Lippe. Na tento zasedací pořádek si přesně pamatuji, protože nás fotografovali a snímek se objevil v mnoha novinách, což byl zřejmě důvod, proč mě Goebbels pozval. Když divadlo potemnělo a začal hrát orchestr, vyděsila jsem se. Cítila jsem, že mi Goebbels vsunul ruku pod šaty, dotkl se mého kolena a chtěl pokračovat vzhůru po stehně. Pobouřeně jsem mu ruku zadržela.... Nejraději bych byla o přestávce odešla, ale obávala jsem se skandálu. Zůstala jsem s Magdou Goebbels, která se mi svěřila, že čeká další dítě. Neměla o chování svého muže nejmenší tušení a naivně mi vyprávěla, jak se musí snažit dobře vypadat, aby obstála mezi krásnými herečkami, které jejího muže obletují. V Německu si o milostných avantýrách jejího manžela cvrlikali vrabci.*“²⁴⁹ Magda se zanedlouho znovu svěřila Riefenstahl, tentokrát při výletu do Heiligendammu, kterého se účastnil Hitler, Goebbels, Hoffmann a Brückner. Velice osobní hovor, se týkal jejího vztahu k Hitlerovi: „*...Svého muže také miluji, ale moje láska k Hitlerovi je silnější, za něho bych byla ochotna položit i život. Propadla jsem Vůdci tak silně, že jsem se rozvedla s Günterem Quandtem, s nímž jsem žila v hezkém manželství a který mě velmi rozmazloval. Klidně jsem se zřekla bohatství a luxusu. Měla jsem jediné přání – být na blízku Hitlerovi. Proto jsem přijala místo Goebbelsovy sekretářky. Teprve když jsem pochopila, že Hitler kromě Geli, své neteře, z jejíž smrti se nikdy nevzpamatoval, už nebude milovat žádnou ženu, nýbrž jenom svoje Německo, jak říkává, souhlasila jsem, že si vezmu Goebbelse, protože tak se alespoň mohu s Hitlerem vídat.*“²⁵⁰

Manželskou krizi částečně zažehnala starost s novou vilou na Hermann Göring Strasse, kterou jim na konci června 1933 přidělil Hitler. Goebbels díky své funkci získal ministerský plat ve výši 59 500 marek a k tomu ještě 4300 marek na služební výdaje. Paní ministrová se tak mohla pustit do nákladného zařizování

²⁴⁷ IRVING, D., c. d., s. 248.

²⁴⁸ Tamtéž, s. 253.

²⁴⁹ RIEFENSTAHL, L., c. d., s. 190.

²⁵⁰ Tamtéž, s. 164.

nového bydliště.²⁵¹ Zařídila ho starožitným nábytkem a drahými obrazy.²⁵² Také poprvé pocítila svou slávu díky novinářům listu Berliner Zeitung, kteří ji zahrnuli do série článků o prominentech. Bella Frommová, která měla rubriku na starosti, pověřila sepsáním článku kolegu Bertolda Brechta. Článek byl ovšem poslán po svém dokončení Magdínou sekretářkou zpět k přepracování z důvodu vypuštění informace o zálibě v buddhismu a hře v šachy.²⁵³

Rodinný život ministrový manželky byl opakem jejího oficiálního vystupování. Ke svému personálu dokázala být přespříliš tvrdá a neempatická. Dokázala se snadno rozčítit, pokud vše nebylo dle jejích představ. Personál, zejména chůva a kuchař, se tak neustále měnili. Život manželů Goebbelsových sklouzl ke stereotypu. Každé ráno vcházel sluha v 7:30 do ministrový ložnice, aby ho vzbudil a naservíroval mu snídani, stávající se z černé kávy, dvou plátků celozrnného chleba a vitamínů. Jeho manželka, která byla obdařena železnou disciplínou vstávala každý den v ten samý čas a to i v případě, že se necítila dobře. Než vyšla ze své ložnice, pečlivě se vždy upravila. Nikdo kromě nejužšího kruhu rodiny ji neviděl neupravenou. K obědu se dokonce převlékala a znovu si opravovala make-up.²⁵⁴

Již tak závažnou manželskou krizi přizvilo Magdino přijetí čestného patronátu nad Říšskou módní kanceláří.²⁵⁵ Manžel jí nařídil, aby na svou funkci okamžitě rezignovala, tvrdohlavá Magda ho na oplátku odmítla doprovodit na Bayreuthský festival.²⁵⁶ Ministr se svěřil deníku: „*Večer ještě hádka s Magdou, kvůli jejímu úřadu módy, že mi nevěnuje tolik pozornosti. Hlasité scény. Magda se musí krotit. Takhle to nejde. V tomto směru se s ní jenom rozčilují, znechucen jdu do postele. Dnes ráno se rozohnila a nechce se mnou jet. No jo, ty ženy.*“²⁵⁷

Vše vyřešil Vůdce, poslal pro ni soukromé letadlo, a tak se paní Goebbelsová dostavila na konci prvního dějství Mistrů pěvců do Opery, nikoli po boku svého manžela, ale jako první dáma Říše, po boku Hitlera. Ačkoliv se se svým manželem v hotelu ještě pohádala, nakonec ustoupila Vůdcovým požadavkům. Deník zaznamenal další zápis: „*Nastolil mír mezi Magdou a mnou. Je to opravdový přítel. Dává mi ale za pravdu: Ženy nemají v politice co dělat. Pak spor vzplál prudce*

---

²⁵¹ Tamtéž, s. 106.

²⁵² KLABUNDE, A., c. d., s. 177.

²⁵³ IRVING, D., c. d., s. 247.

²⁵⁴ KLABUNDE, A., c. d., s. 206-207.

²⁵⁵ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 129.

²⁵⁶ FRÖHLICH, E., c. d., II., s. 448.

²⁵⁷ Tamtéž, s. 448.

*znovu. Doma v hotelu velká hádka. Všechno visí na hedvábné niti. Pak smíření... Magda je sladká a dobrá. Umí být tak milá. Ale od zásad nelze ustoupit.*²⁵⁸

Dne 1. srpna odjeli oba na dovolenou do Heiligendammu, při opalování se k ministrovi nachomýtl mladé dívky, ten začal kárat, že německé ženy si vlasy neodbarvují. Celá situace byla komická, neboť vůbec nepoznal, že jeho vlastní žena si vlasy odbarvovala. Jednou se jí dokonce udiveně tázal, odkdy používá rtěnku, odpovědi, že odevždy, odmítl věřit.²⁵⁹

Nový rok 1934 nezačal zrovna nejlépe, Goebbels konstatoval, že jeho manželství je v troskách, jediným důvodem, proč v něm setrval, bylo těhotenství jeho ženy. Na konci března pronajal domek u Wannsee, koupil si jachtu a učil se řídit automobil. Sem si také pozval Helu Strehla a Petru Fiedler, aby mu dělaly společnost. Když byla jeho manželka 12. dubna převezena s porodními bolestmi na kliniku, zapsal si Goebbels do deníku přání, aby to byl syn. Jeho přání zůstalo nevyslyšeno a 13. dubna se narodila dcera Hilde. Jako první mu tuto novinu sdělil jeho pobočník Schaumburg. Goebbels tehdy rozhořčeně křičel: „*Pokud si osud myslí, že mi může provádět takové špatnosti, pak naučím osud mravům!*“ Magda na klinice zůstala ještě několik dní, a zatímco ji její manžel navštívil spíše z povinnosti a nezakrýval své rozčarování, Hitlerova osobní a upřímná gratulace ji potěšila.²⁶⁰

Právě tento čas, byl pro ministra nejlepší chvílí, jak si mohl dokázat svou skutečnou moc, když na jaře roku 1934 s Quandtem vyjednal navrácení syna do matčiny péče, který byl v otcově opatrovnictví od Magdina sňatku.²⁶¹

Dne 20.6. byli oba manželé pozváni Göringem do Carinhall, aby se zúčastnili znovupohřbení jeho první manželky. Zde došlo opět k hádce, kvůli další milostné aféře, po hysterických hádkách se neshody sice urovnaly, ale manželství bylo již v troskách.²⁶²

Červnové politické události, kdy došlo k likvidaci SA, se dotkly i Magdina života. Goebbels ji poslal do Cladowa vzkaz, aby se uchýlila i s dětmi do jejich vily, kde budou pod policejní ochranou. Tam za ní zanedlouho přijel. Několikrát se zde také objevil Hitler, který již předtím projevil náklonnost vůči ministrově manželce.²⁶³

²⁵⁸ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 139.

²⁵⁹ IRVING, D., c. d., s. 254-255.

²⁶⁰ KLABUNDE, A., c. d., s. 209-210.

²⁶¹ EBERMAYER, E. – ROOS, H., c. d., s. 172.

²⁶² IRVING, D., c. d., s. 262-263.

²⁶³ Tamtéž, c. d., s. 274-278.

O manželské krizi a nevěrách Goebbelse s filmovými herečkami se již šeptalo i mezi veřejností. Pomluvy se samozřejmě donesly i k Magdě. Ta se o záletech manžela při jednom podzimním večeru přesvědčila sama. Ten večer měla kvůli migréně poměrně slabý spánek, od renovace jejich domu měla ona i její muž každý samostatnou ložnici spojenou koupelnou a předsíní, pozdě večer ji vzbudilo bouchání dveří v průvanu. Vstala, aby je zavřela, s překvapením však zjistila, že dveře spojující její ložnici s koupelnou jsou z druhé strany zamčené. Musela projít předsíní, aby zavřela bouchající dveře z druhé strany. Ačkoliv Magda nevešla do manželovy ložnice, pochopila okamžitě situaci. Ráno slyšela, jak její muž odemyká potichu dveře. Když se jí pak ptal před odjezdem na ministerstvo, proč vypadá tak strašně, spokojil se s letmou odpovědí, že ji bolí hlava. Magda při snídani dotyčné dámě pouze chladně se skrývanou zlostí oznámila, že ji její auto odveze urychleně na nádraží.²⁶⁴

O Vánocích Hitler zaslal manželům blahopřání, ve kterém zdůraznil, jak jsou mu oba drazí.²⁶⁵ Magda záletného manžela vytrestala po Vánocích způsobem sobě vlastním. Počátek nového roku 1935 musel Goebbels strávit ve společnosti své manželky, dětí a Ello Quandt ve Schwarzwaldu a zatímco Magda si na horách užívala lyžování, její manžel, díky svému zdravotnímu znevýhodnění zůstával v hotelu spolu s chůvou a dětmi.²⁶⁶ Ministr byl z dovolené odvolán Hitlerem, aby se zúčastnil projevu 3.1., který měl zajistit, aby celé německé vedení složilo vůdci loajalitu. Po tomto projevu se Goebbels bavil do rána s Ellou, zatímco jeho manželka zůstala ve Schwarzwaldu. Dne 4. ledna vzal ministr Vůdce na prohlídku filmových studií Ufy v Babelsbergu, zde se poprvé setkal s Lídou Baarovou, populární českou herečkou. Baarová připomínala Hitlerovi jeho zesnulou neteř Geli, a dostalo se jí za to pozvání na čaj do kancléřství. Za nějaký čas následovalo pozvání na večeři pro umělce pořádanou taktéž kancléřstvím. Baarová večeři popsala následovně: „Všichni jsme se museli dostavit ve velkých večerních šatech a ve fraku. ... Pokud si vzpomínám, seděla jsem u obrovského oválného stolu mezi Käthe Gold a Paulem Hörbigerem. ... Přímě naproti mě trůnil Hitler, po pravici měl Magdu Goebbels a zřejmě mu dělalo potíže ovládnout oči. Neustále zíral na mě, šeptal si s Magdou.“²⁶⁷

---

²⁶⁴ MEISSNER, H. O., c. d., s. 129-130.

²⁶⁵ IRVING, D., c. d., s. 283.

²⁶⁶ KLABUNDE, A. c. d., s. 218.

²⁶⁷ BAAROVÁ, L., *Útěk*, Toronto 1983, s. 108-109.

V lednu 1935 Magda oznámila manželovi další těhotenství. Nyní, když jako manželka ministra spočinula na výsluní Vůdcovy přízně, stále více se stahovala z veřejného života do rodinného, Hitler se stal častým návštěvníkem jejich domova, podnikal vyjížďky jachtou se svým ministrem a těšil se z přítomnosti jeho rodiny. V době přestavby jejich vily Albertem Speerem se tato uchýlila do Cladowa. Ministr si odjel odpočinout od pracovních povinností na měsíční dovolenou do Heiligendammu, společnost mu dělaly herečky Else Elster a Luise Ullrich, později přijely i Ello Quandt a Hela Strehl. Poté, co se k této společnosti připojil Hitler, přijela i ministrova manželka, která záhy po jedné hádce spěšně odjela zpět do Cladowa.²⁶⁸

Během září byla Magda několikrát přijata na kliniku, 25. září ji navštívil manžel, opět se došlo k hádce, tentokrát kvůli Hele Strehl, Magda získala informace o manželových flirtech během její nepřítomnosti od Elly. Dne 2. října se ministerskému páru narodil Helmut. Teprve nyní byl ministr skutečně šťastný, svědčí o tom i jeho deník: „*Skutečně Goebbelsovská tvář!*“, poznamenal si pyšně.²⁶⁹ Ačkoliv k narozenému synovi upíral ministr veškeré své naděje, jeho miláčkem byla i nadále Helga, kterou měl v oblibě Hitler.²⁷⁰

Ministr si pro svou stále se rozrůstající rodinu vyhlídl pozemek na poloostrově Schwanenwerderu u jezera Wansee; zde se mu zalíbila vila židovského bankovního ředitele Osakara Schlittera, díky svému postavení ji získal za 270 000 marek. Celá rodina se sem nastěhovala ještě před Velikonocemi roku 1936.²⁷¹ Právě zde se ministr seznámil důvěrněji se svou sousedkou Lídou Baarovou, která bydlela ve vile svého přítele, populárního herce Gustava Fröhliche. Jednou před jejich vilou uviděla ministra v doprovodu dcer, ten ji požádal, zda by si mohl prohlédnout interiér jejich vily, aby se inspiroval při přestavbě vlastní. Fröhlich tehdy ochotně provedl doktora celou vilou, zatímco Baarová si hrála s jeho dcerami Helgou a Hildou.²⁷²

Magda, v této době již rezignovala na celou instituci manželství, oddala se pití alkoholu a začínala se pomalu poohlížet po náhradě za manžela. V srpnu 1936,

---

²⁶⁸ IRVING, D. c. d., s. 277-293.

²⁶⁹ FRÖHLICH, E., c. d., II., s. 508-524.

²⁷⁰ KLABUNDE, A. c. d., s. 228.

²⁷¹ IRVING, D., c. d., s. 305-306.

²⁷² BAAROVÁ, L., c. d., s. 110-111.

v době začátku olympijských her, Rosenbergem upozornil Goebbelse, že se v okolí jeho ženy objevuje jistý pan Lüdecke.²⁷³

Kurt Georg Wilhelm Lüdecke patřil ve dvacátých letech k nejbližším spolupracovníkům Hitlera, dle jeho vlastních slov měl poměr s Magdou v roce 1930, kdy již byla rozvedená. Po válce, v americkém exilu, popsal své poslední setkání s paní Goebbels následovně: „Právě jsem paní Goebbels vyprávěl o svém zklamání nad nedůstojným soupeřením ve straně v této kritické hodině. Seděli jsme na široké pohodlné pohovce u nízkého stolku. Mluvil jsem vášnivě a Magda mi s citlivým a přátelským gestem položila ruku na paži. ... Pojednou se otevřely dveře a v nich se objevil ten malý doktor. Chvilí stál s rukou na klíce a zíral na nás s vytřeštěnými očima v bledé unavené tváři. Na okamžik nastalo trapné ticho. Pomalu jsem vstal a opatrně odtáhl paži z Magdiny ruky. Mračící se Goebbels přišel blíž... Zjevně nebyl rád, že mě tu vidí. Jeho žena mě prosila, abych zůstal ještě na večeři, ale já se omluvil, vstal jsem a odešel.“²⁷⁴ Po tomto incidentu následovaly další hádky, při kterých Magda dávný poměr přiznala. Se svým trápením se ministr obrátil na Hitlera, z deníku se dovídáme: „Hitler Magdu velmi chválí. Je prý kouzelná, nejlepší žena, jakou jsem kdy mohl najít.“ Po těchto událostech odjela Magda do sanatoria v Drážďanech.²⁷⁵ V průběhu letních Olympijských her zorganizovali manželé Goebbelsovi na Schwanenwerderu honosný ples, pozváno bylo více než tři tisíce hostů. Nakonec se však kvůli opilým návštěvníkům z této události stalo společenské faux pas. Když se Baarová s Fröhlichem pokoušeli nenápadně z této pompézní slavnosti odejít, narazili na skupinku prominentů v čele s Goebbelsem, jeho manželkou a herečkou Jenny Jugo. Goebbels pozval mladý pár na skleničku, poté je čekalo další pozvání, tentokrát na party na jachtě.²⁷⁶ V září ministr vyzval Baarovou, aby se zúčastnila v Norimberku premiéry svého filmu *Die Verräter*, ta to dvakrát odmítla se slovy, že prodává léčebnou kůru ve Františkových lázních, třetí pozvání se odmítnout bála. Tím začalo ministrovu pronásledování.²⁷⁷

Magda, která byla opět těhotná, zůstávala nadále v drážďanském sanatoriu. Goebbels si nechal pro svůj soukromý život postavit na pozemku u vesničky Lanke

---

²⁷³ IRWING, D. c. d., s. 308.

²⁷⁴ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 145-146.

²⁷⁵ FRÖHLICH, E., c. d., II., s. 652-664.

²⁷⁶ BAAROVÁ, L., c. d., s. 112.

²⁷⁷ Tamtéž, 117-123.

nedaleko Bogensee dvoupodlažní dřevěný dům.²⁷⁸ Ačkoliv se paní ministrová stáhla z veřejného života a měla dost času na výchovu svých potomků, ráda je přenechávala chůvám, zejména když se věnovala cestování, nebo svým zájmům. Zatímco její manžel preferoval oficiální společenské akce, ona dávala přednost čajovým dýchávkům doma, kam zvala své přátele, nejčastěji: švýcarského autora Johna Knittela, generála Rommela, italského korunního prince Umberta, italského ministra zahraničí hrabě Ciana a jeho manželku hraběnkou Eddu Ciano, oblíbenou Mussoliniho dceru, která se od společné dovolené ve Švýcarsku stala Magdinou přítelkyní.²⁷⁹

Vánoční svátky probíhaly jako rodinná idyla. Tak jako každý rok, Magda vybírala dárky pro své zaměstnance, které nesměly stát více než 90 marek, k tomu každý zaměstnanec obdržel balíček v hodnotě 400 marek. Začátek roku 1937 strávili Goebbelsovi opět na Berghofu s Hitlerem. V únoru se u Magdy objevily první zdravotní problémy se srdcem.²⁸⁰ Dne 19. února se po velmi komplikovaném porodu narodilo manželům, v pořadí již čtvrté dítě, opět dcera, Holdine, zkráceně Holde.²⁸¹ 20. února si hrdý otec zapisuje: „*Byl jsem s ní až do půl třetí. Měla bolesti a horečky. ... A vtom neočekávaně přišlo dítě. Díky Bohu, statečná Magda! Potom ji navštěvuji. Leží šťastně a spokojeně v polštářích. Se zasněnými očima. A malá: přesně jako Helga. Všichni jsme tak šťastní, jak jen můžeme být. Magda pláče radostí. Objímáme se a líbáme. Jaký radostný den!*“²⁸² Oba manželé žili již nějaký čas dvojím životem, soukromým a veřejným, který podléhal propagandě. Magda trávila spoustu času na ženské klinice a její muž se snažil dobýt srdce Lídy Baarové. Ta se rozhodovala mezi svým přítelem Fröhlichem a ministrem, nakonec zvítězil Goebbels. Trávili spolu dlouhé večery na Krumme Lanke, kde ministr hrál dlouhé hodiny na piano, poslouchali desky a povídali si.²⁸³

Magda byla v roli manželky absolutně přehlížena, ačkoliv zřejmě v této době o nové milence svého muže nic netušila, ostatní manželovi flirty stačily jako pádný důvod pro časté hádky. Po předčasném porodu Holde zůstala velmi slabá a neforemná. Aby lépe ztratila nabyté kilogramy, aplikoval jí lékař sérii injekcí, nakonec však držela drastickou dietu. Doktor Stoeckel jí důrazně doporučil, aby se

---

²⁷⁸ IRVING, c. d., s. 315-314.

²⁷⁹ MEISSNER, H. O., c. d., s. 150-151.

²⁸⁰ KLABUNDE, A., c. d., s. 244-246.

²⁸¹ FRÖHLICH, E. (ed.), *Goebbels, J., Die Tagebücher, sämtliche Fragmente III., 1.1.1937-31.12. 1939*, München 1987, s. 31-36.

²⁸² FRÖHLICH, E., c. d., III., s. 50-51.

²⁸³ BAAROVÁ, L., c. d., s. 136-147.

vyvarovala dalšímu brzkému těhotenství a podstoupila ozdravnou kúru.²⁸⁴ V červenci se ministr v rozhovoru s Ilse Hess, zmínil o svých obavách o manželčino zdraví. Ilse Hess 21.ledna 1938 napsala v dopise Magdě: „*Tvůj muž se mi svěřil se svými obavami o tvé zdraví. Myslí, že by sis měla před pátým dítětem, které jsi slíbila Führerovi a Říši trochu odpočinout.*“²⁸⁵

Magda se v roce 1937, stejně jako o rok dříve, nezúčastnila stranického sjezdu v Norimberku. Znechucená a unavená neustálými zálety manžela mu jako vysvětlení poslala nejnovější výtisk Rudé vlajky, v němž se psalo o jeho nejnovější aférce. Goebbels manželku odškodnil kávovým servisem ze stříbra. I přes obavy svého okolí ministrova manželka znovu otěhotněla, Dr. Stoeckel ji proto nařídil, aby se stáhla ze společenského života a dopřála si klid a odpočinek ve Schwanenwerderu. Ministr trávil volné chvíle v Lanke a to i v nepřítomnosti Baarové. Díky zvýšení ministerského platu si mohli manželé dovolit koupit další nemovitost s pozemky ve Schwanenwerderu. Burg, jak nemovitost nazývali, měl svůj vlastní kinosál. A ministr se do něj prakticky přestěhoval, zatímco ženu s dětmi nechal pobývat ve Schwanenwerderské vile. Kvůli obnoveným potížím se srdcem byla Magda na konci svého těhotenství hospitalizována. Své švagrové Elle se svěřila: „*Joseph a já jsme si nyní opět tak blízcí jako dříve.*“²⁸⁶ V květnu doprovázel doktor Hitlera na státní návštěvu do Itálie, kde ho zastihl telegram o narození dcery Heddy. Vztah s Baarovou nabral na intenzitě a nezměnil na tom nic ani přírůstek do rodiny.²⁸⁷

Ze strany Lídy nebylo co řešit, v létě se zamilovala do režiséra Paula Martina a vztah s ministrem tak vyhasl. Zoufalý doktor vzal situaci do svých rukou.²⁸⁸ Požádal svého pobočníka Karla Hankeho, aby se pokusil promluvit s jeho manželkou, ten roli prostředníka uvítal, neboť již nějaký čas choval k Magdě sympatie. Během krátkého času se Hanke paní ministrové začal dvořit, na jeho popud se začala věnovat jedinému sportu ve svém životě, jezdeckví.²⁸⁹ Celou situaci zkomplikoval ministr tím, že se se svou milenkou začal objevovat na veřejnosti, čímž zasáhl do reprezentativní oblasti své manželky. Poslední kapkou pravděpodobně bylo, když se na Hitlerových narozeninách objevil s Baarovou na premiéře filmu

²⁸⁴ FRÖHLICH, E., c. d., III., s. 57-63..

²⁸⁵ IRVING, D., c. d., s. 331.

²⁸⁶ Tamtéž, 331-352.

²⁸⁷ KLABUNDE, A., c. d., 256-257.

²⁸⁸ BAAROVÁ, L., c. d., s. 152.

²⁸⁹ KLABUNDE, A., c. d., s. 250.

Olympie²⁹⁰ a když si při jedné návštěvě kabaretu odsedl od manželky do vedlejší lóže k Baarové.²⁹¹

Na naléhání Hitlera se oba manželé zúčastnili 8. července 1938 otevření nového Domu umělců v Mnichově. Několik dní poté si zhoršující zdravotní stav Magdy vyžádal hospitalizaci, během této doby si její muž užíval krásu Schwanenwerderu a děti bez její přítomnosti. Dne 24. července Hitler nařídil, aby se oba manželé dostavili na Bayreuthský festival.²⁹² Albert Speer události popsal následovně: *„Bylo to přesně před zahájením Bayreuthského festivalu. Hanke ke mne časné ráno vtrhnul, zcela zoufalý. Manželé Goebbelsovi se smířili a odjeli společně na festival. Já to však shledával velice rozumným. V konečném důsledku i jako řešení pro Hankeho. ... Téhož dne jako já dorazili do Bayreuthu také manželé Goebbelsovi. Ubytovali se tak jako Hitler, v přístavbě domu Wahnfried. Paní Goebbels vypadala velice zničeně. Mluvila se mnou velice otevřeně: „Nedovedete si představit, jakým způsobem mi manžel vyhrožoval. Chystala jsem se zrovna, že se zotavím v Gasteinu, když se nečekaně objevil v hotelu. Tři dny do mne v jednom kuse hučel. Nakonec jsem to vzdala. Vydíral mne také tím, že mi nechá odebrat naše děti. Co jsem měla dělat? Smířili jsme se pochopitelně jenom navenek. Je to příšerné, Alberte! Musela jsem mu slíbit, že se již nikdy v soukromí s Karlem nesetkám. Jsem zoufale nešťastná, ale nemám jinou volbu.“ Co mohlo lépe podtrhnout tuto milostnou aféru než právě Tristian a Isolda, kterého jsme měli možnost si vyslechnout s Hitlerem, Goebbelsovými a paní Winifred v čestné střední loži. Paní Magda celé představení tiše proplakala a během přestávek seděla zlomeně vzlykajíc v koutku pro nás vyhrazeného salonku, zatímco Hitler s Goebbelsem se ukazovali publiku a pokoušeli se zamaskovat rozpaky, které dění v naší loži muselo vyvolat. Teprve nazítří jsem mohl Hitlerovi, kterému připadalo chování paní Goebbels nepochopitelné, ozřejmit pozadí onoho smíření. Jako hlava státu sice takovýto obrat uvítal, ale ihned si ještě v mé přítomnosti nechal předvolat Goebbelse, aby mu poměrně nevybíravými slovy naznačil, že by bylo záhodno, aby ještě téhož dne společně s paní Bayereuth opustili. Aniž by připustil jakékoliv námitky a dokonce aniž by ministrovi podal ruku, se Hitler rozloučil a poté se obrátil ke mne: „Vůči ženám je Goebbels příšerný cynik!“ Svým*

---

²⁹⁰ Tamtéž, s. 354.

²⁹¹ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 148-149.

²⁹² IRVING, D., c. d., s. 358-359.

*způsobem se ale Hitler nechoval o nic lépe.*²⁹³ Vše nakonec skončilo ministrovým odjezdem do Berlína, Magda zůstala na festivalu a absolvovala představení Tristiana a Isoldy znovu, pravděpodobně s Hankem.²⁹⁴

Goebbels vzal osud do svých rukou. Oznámil Lídě Baarové, že jeho žena je seznámena s její přítomností a navrhl vztah v trojúhelníku. Paní Goebbels si vymínila schůzku s herečkou mezi čtyřma očima, ministr se domníval, že jeho žena přijme celou záležitost rozumně a klidně. Při schůzce ve Wansee si Baarová všimla karafy s koňakem, ze které již bylo odlito, domnívala se tedy, že se Magda před jejím příchodem na celou událost posilnila. Herečka ve svých pamětech celé setkání popsala: *„Vstala a uvítala mě přátelsky. Její šedomodré oči pod krásně upraveným účesem se divně leskly. Ale ona bez dlouhého úvodu přešla k řeči: „Vy milujete mého muže a můj muž miluje Vás. Engel, říkála ministrovi anděl, bez Vás nemůže žít, ale beze mne také ne. Ani Vy, ani já ho nesmíme opustit. Potřebuje nás obě. Musíme stát při něm. On je veliký muž. Je to naše povinnost!“ Chtěla jsem ji skočit do řeči, ale nepustila mě ke slovu. „Co se děje mimo můj dům, to mě nezajímá.“ Nalila si třesoucí se rukou kalíšek, a mě ji najednou bylo líto. Napila se. Náhle jsem viděla, jak je ta impozantní krásná žena nejistá. Jako slepice přivádí na svět každý rok jedno dítě – a jediné zadosťučnění, které má, je škodolibá radost, že Emmy Göringová ne a ne otěhotnět. A několik pochvalných slov, která utrousí veliký Vůdce. Nalila do druhého kelímku a podala mi ho: „Napijme se na bratrství. Andělovi to udělá radost!“ Vzalo mi to řeč. Naklonila se ke mě. „Jenom jedno mi musíš slíbit, nesmiš s ním mít dítě!“... „On bez nás dvou skutečně nemůže žít. Je to velký člověk. Génius. Já vím, že je to pro tebe těžké. Ale však my najdeme nějaké východisko, nějaký způsob – prosím, tě!“ Nemohla jsem to už snést. Vyskočila jsem a utíkala ke dveřím. Magda se vrhla za mnou, chytila mě za ruku. ... Vrátila jsem se. A v tom vešel s úsměvem ministr. Magda se hned k němu vrhla: „Báječně jsme se dorozuměly, už si dokonce tykáme, všechno je v pořádku!“ Ministr se na mě šťastně rozzářil. ... Z jedné kapsy vytáhl dvě škatulky. V jedné ametystový prsten pro Magdu, v druhé malá brilantová brož pro mě.*²⁹⁵

²⁹³ SPEER, A., *V srdci Třetí říše, Paměti Hitlerova architekta a ministra zbrojního průmyslu*, Brno 1996, s. 156-158. Ačkoliv Speer tyto události datuje do roku 1939, IRVING, D., c.d., s. 795 poukazuje na Wünscheho deník, kde je datována do roku 1938, což by korespondovalo s událostmi popsanými ve vzpomínkách Baarové, s. 154 a dále.

²⁹⁴ IRVING, D., c. d., s. 359.

²⁹⁵ BAAROVÁ, L., c. d., s. 154 an.

Pravidla milostného trojúhelníku byla tedy stanovena. O několik dní později pozvala paní ministrová svou sokyni na víkend do Schwanenwerderu. Přítomno bylo několik hereček, pár lidí z vyšších kruhů, státní sekretář Hanke a Ello Quandt. Večeře vypadala velmi strojeně, Magda hrála dokonale svou roli vzorné hostitelky. Hovor se točil kolem neutrálních témat, jedním z nich byly ministrovy děti. Po večeři ministr navrhl společnosti shlédnutí filmů, na výběr dal film s Anny Ondrákovou, Heinzem Rühmanem a Lídou Baarovou. Magda lobovala za film s manželkou boxéra Maxe Schmelinga, Anny Ondrákovou, dvě herečky navrhovaly Rühmanův, ale ministr rozhodl samozřejmě pro film *Hráč* s Baarovou v hlavní roli, ospravedlňujíc svůj počin slovy: „*Je to konečný sestřih, který ještě neviděla ani zde přítomná hvězda tohoto filmu.*“ Hanke posadil hvězdu večera vedle ministra, a sám zaujal místo po boku paní domu. Lída se po promítání vymluvila na bolest hlavy a šla spát do pokoje, který jí byl přidělen spolu s Ellou.²⁹⁶ Tu noc se Lída koukala oknem do temné noční zahrady a její zrak upoutaly dva stíny. Rozpoznala v nich paní Goebbels a Hankeho, kteří se drželi za ruce.²⁹⁷ Když se ráno probudila, seděla na posteli u Elly Magda a něco si šeptaly. Baarová si postěžovala svému milenci, který s údivem nad skutečností, že sdílela pokoj s Ellou, řekl jen rozhořčenou poznámku adresovanou své ženě. Celá společnost se téhož dne vydala na projížďku jachtou po Wannsee. Jen co loď uprostřed jezera zakotvila, skočila Lída do vody a plavala na volné jezero, za chvíli ji ovšem doplavala Magda a započala zvláštní rozhovor. Ptala se, zda je šťastná, když se jí dostalo negativní odpovědi, pídila se paní ministrová, proč tomu tak je. Sdělila herečce, že oba dělají vše proto, aby byla šťastná a že jí mrzí, že tomu tak není.²⁹⁸

V srpnu, při další projížďce na jachtě byla situace jiná. Zatímco spoře oděná filmová diva se opalovala na přídí s ministrem, jeho žena ležela na můstku lodi s Ello a pozorovala je. Její švagrová si náhle všimla, že zpoza tmavých brýlí tečou Magdě po tváři slzy. Po dlouhém naléhání se nešťastná manželka svěřila, že před několika dny jí její manžel oznámil, že přijede na čaj do Schwanenwerderu s Lídou. Aby ukázal svou dobrou vůli, koupil manželce květiny a sdělil jí, že dotyčnou dámu miluje a ona jeho též. Dále jí vysvětlil, že je mu drahá tím, že je matkou jeho dětí, ale po dlouholetém vztahu potřebuje přítelkyni. Označil ji za svou starou a nejcennější

---

²⁹⁶ Tamtéž, s. 158-160.

²⁹⁷ MOTL, S., *Prokletí Lidy Baarové*, Praha 2002, s. 75.

²⁹⁸ BAAROVÁ, L., c. d., s. 160-161.

věc, kterou má a dodal, že je jediná, na koho se může spolehnout. Magda své přítelkyni vysvětlila, že je ochotna vše akceptovat, neboť se domnívá, že jednoho dne i poblouznění Liduschkou pomine a ona si manžela ve stáří uchová jen pro sebe.²⁹⁹

Situace se vyhrotila a Magda svůj žal často tlumila sklenkou alkoholu, navštěvovala noční podniky, útěchu hledala v buddhismu a Hankeovi dala poprvé naději.³⁰⁰ Když chování Goebbelse a Baarové překročilo tolerovatelnou mez, rozhodla se rázně zakročit. Dne 14.8.1938 požádala svého manžela, aby opustil její dům, že se hodlá rozvést.³⁰¹ Po rychlém spádu událostí se snažil ministr se svou ženou znovu dohodnout, místo toho došlo na Schwanenwerderu k ostré výměně názorů. Vzápětí se se svými manželskými problémy se svěřila Hankemu, ten ji nejenom domluvil schůzku s Vůdcem, ale předal jí i list se jmény všech ministrových milenek.³⁰² Hitler byl stanoviskem paní Goebbels zaskočen, o rozvodu nechtěl ani slyšet, nebylo totiž přípustné, aby se všude propagovaná, vzorná rodina rozešla. Povolal k sobě ministra a okamžitě mu nařídil, aby ukončil jakékoliv styky s Baarovou.³⁰³ Dne 24. srpna se museli oba manželé Goebbelsovi dostavit na státní recepci při příležitosti návštěvy maďarského admirála Nicholase von Horthy a následujícího večera na představení Lohengrina. Po dalších hádkách se ministr rozhodl přerušit kontakt se svou ženou, ačkoliv si slíbili dočasné příměří do září.³⁰⁴ Tímto krokem si na nějaký čas zavřel cestu i ke svým dětem, v tomto ohledu byla Magda neústupná. Situace v Československu způsobila, že Hitler neměl čas zabývat se šarvátkami Goebbelsových a ministr začal hledat oporu u Göringga, ten navrhl další setkání s Vůdcem. Magda se však s Hitlerem setkala dříve a sdělila mu, že je ochotna se s manželem usmířit za několika podmínek: Baarová musí opustit Německo a nesmí jí být nabídnuta žádná role u filmu; ti, kdož jí pomáhali v tomto sporu, nesmí přijít k újmě, myslela tím samozřejmě Ello a Hankeho.³⁰⁵ Doktor zažádal o svou audienci hned příští den, ačkoliv si byl vědom své nevýhody, trval na rozvodu a následném sňatku s Baarovou. Hitler se rozhodl pro smírčí dobu tří měsíců. Hitler nyní opravdu ukázal, kdo mu byl blízký. Oběma manželům dal radu: „Pokud má někdo tak krásné děti jako Vy, doktore, a Vy, paní Goebbels, nemůžete se

---

²⁹⁹ KLABUNDE, A., c. d., s. 260-261.

³⁰⁰ MOTL, S., c. d., s. 59.

³⁰¹ IRVING, D., c. d., s. 361.

³⁰² KLABUNDE, A., c. d., s. 263.

³⁰³ FRÖGLICH, E., c. d., III., s. 508-510.

³⁰⁴ IRVING, D., c. d., s. 365.

³⁰⁵ MEISSNER, H. O., c. d., s. 195-197.

rozdělit. Nejlepší věc pro vás by bylo, abyste žili asketickým životem. Vy, doktore, jako mnich, a vy, drahá Magdo, jako jeptiška.“ Magda se zcela vážným pohledem odvětila: „Můj Vůdce, již několik let žiji jako jeptiška.“ Hitler se nakonec nechal s manželi Goebbelsovými a jejich dcerami Helgou a Hilde na Obersalzbergu vyfotografovat. Fotografie otiskly noviny, čímž celá záležitost v očích veřejnosti skončila smírem.³⁰⁶

Speer, který tou dobou pobýval na Obersalzbergu, popsal událost ze svého pohledu návštěvníka: „Záležitost mezi Hankem a paní Goebbels došla mezitím tak daleko, že se hodlali k údivu všech zaujatých stran dokonce vzít. Byl to poněkud nevyrovnaný pár: mladý a neohrabaný Hanke a podstatně starší a graciózní dáma z lepších kruhů. Hanke u Hitlera naléhal na to, aby paní Goebbels dostala povolení k rozvodu, to ale Hitler ze státního zájmu odmítal.“³⁰⁷ Další svědkyně události, Hitlerova sekretářka Christa Schröderová, stejnou událost popsala mnohem důkladněji a s ohledem na důsledky, které to způsobilo: „Až do roku 1939 chodil Hitler velmi často ke Goebbelsovým na návštěvu. Choval velké sympatie k paní Goebbels, která dokázala být navzdory svému temperamentu velmi rezervovaná a odměřená. Její bystrý duch a vrozená elegance měly pro všechny, kdo s ní přišli do styku, nesporný půvab. Hitler měl velmi rád šest Goebbelsových dětí, které byly vzorně vychované a na svůj věk mimořádně vyspělé. ... Goebbels měl daleko k asketickému způsobu života a nebyl ani přílišný materialista. V jeho očích měly určitou hodnotu pouze duchaplnost a inteligence. Byl domýšlivý a měl o sobě vysoké mínění. ... V roce 1940 došlo mezi Goebbelsem a Hitlerem k výraznému ochlazení vzájemných vztahů. Ministr propagandy se znemožnil nesčetnými milostnými aférami, o kterých se všeobecně vědělo. Jeho známost s herečkou Lídou Baarovou přerostla v takový skandál, že se paní Goebbels rozhodla pro rozvod. S ohledem na vnitřní i zahraniční politiku se Hitler proti jejich rozchodu postavil. Ležel mu na srdci i osud jejich dětí. Pozval Goebbelse a jeho manželku do Berchtesgadamu, aby je tam usmířil a oni mu skutečně slíbili, že budou ve společném životě pokračovat. Při této příležitosti byla vyfotografována celá Goebbelsova rodina a snímek byl pak rozeslán do všech novin, aby se skoncovalo s řečmi, které v německé společnosti kolovaly. Hitler byl zejména zklamán neústupným postojem, který při usmiřovacím vyjednávání zaujala paní Goebbels. Vyčítal jí, že situaci

³⁰⁶ KLABUNDE, A., c. d., s. 271-272.

³⁰⁷ SPEER, A., c. d., s. 156.

dramatizuje, a že rozšiřuje důvěrnosti z manželské ložnice. Zklamán byl o to víc, že si sama paní Goebbels začala milostné plotky se státním tajemníkem Hankem. Hitler ji její nezodpovědné chování nikdy neprominul. Od té chvíle s ní jednal tak neosobně a s takovým odstupem, že z recepcí, kde by se byli mohli setkat, odcházela dlouho před koncem. Řekla bych, že v pozadí přísného Hitlerova postoje byla do značné míry Eva Brounová. Ta totiž v přítomnosti paní Goebbels trpěla nepříjemným komplexem méněcennosti. ... Později se mi Hitler svěřil, jak mu bylo upřímně líto, že už nemůže ke Goebbelsovým chodit. Příjemná společnost, s níž se tam scházel, mu chyběla. Skandál však nabyt takových rozměrů, že už nemohl ustoupit. I sám Goebbels chodil do Vůdcova hlavního stanu stále méně. ... Hitler nakonec minulost smazal... I vztahy mezi ním a paní Goebbels se koncem války vrátily do starých kolejí a byly normální. Prominul jí všechny dřívější prohřešky i skandál, který vyvolala...“³⁰⁸

Dva dny po otevřeném pogromu na židy, 11. listopadu, odjel ministr slavit Magdiny narozeniny do Schwenewerderu, tu to ovšem nechalo chladnou, a rázně doktorovi naznačila, že i nadále musí svou návštěvu Schwanenwerderu ohlašovat předem. V dopise svému otci Ritschelovi sdělila své pevné rozhodnutí rozvést se, od svého otce obdrží podporu ve formě nabídnutého útočiště. Své pocity sdělila i Elle: „Jsem již dlouho zoufale nešťastná s Josephem, myslím, že bych pravděpodobně našla klidné štěstí s maloměšťákem jako Hanke.“³⁰⁹

Hned na začátku roku 1939, po skončení tříměsíční zkušební lhůty, pozval Hitler manžele na Obersalzberg. Na řadu přišla manželská smlouva, jejímž garantem byl Vůdce. Ministr se v ní zavázal k přehodnocení svého chování vůči manželce po dobu jednoho roku a ta mu garantovala, že bude na veřejnosti vystupovat jako jeho žena.³¹⁰ Na přání Magdy bylo doktorovi důrazně doporučeno, aby se nadále nezdržoval ve vile na Schwanenwerderu, a pokud bude chtít přijet, musí se nejdříve telefonicky ohlásit a vyčkat na souhlas. Po vypršení smlouvy mělo následovat rozhodnutí o tom, zda ve vztahu setrvají či nikoliv. Pokud by se rozhodli pro rozvod, Magda by získala do opatrovnictví děti, penzi a nemovitost na Schwanenwerderu.³¹¹

³⁰⁸ SCHRÖDEROVÁ, Ch., *Dvanáct let po Hitlerově boku 1933-1945, Svědectví Vůdcovy osobní sekretářky*, Praha 2006, s. 99-101.

³⁰⁹ KLABUNDE, A., c. d., s. 274-278.

³¹⁰ FRÖHLICH, E., *Die Tagenbücher, von Joseph Goebbels Teil I/Band 6., August 1938-Juni 1939*, München 1998, s. 233-243.

³¹¹ KLABUNDE, A., c. d., s. 271-272.

Magda plnila své závazky s velkým sebezapřením. Svému muži postupně vracela vše doslova s úroky. První dáma Říše se rozhodla definitivně skoncovat s minulostí, začala se silně líčit, holdovat alkoholu, chodit tančit do Klubu umělců a navštěvovat divadlo v doprovodu Hankeho či Elly.³¹² Goebbels se snažil vše urovnat, několikrát ji telefonicky požádal o reprezentativní účast po svém boku na společenských akcích, Magda mu vyhověla zřídka.³¹³

V březnu 1939 ji pozval Albert Speer, aby spolu s ním a jeho přáteli strávila několik týdnů cestováním po Evropě. Speer tuto cestu popsal ve svých pamětech: *„V březnu 1939 jsem s přáteli podnikl cestu na Sicílii a po jižní Itálii. Společnost tvořili Wilhelm Kreis, Josef Thorak, Hermann Kaspar, Arno Breker, Robert Frank, Karl Brandt a jejich ženy. Připojila se i choť ministra propagandy Magda Goebbels, která sice přijala naše pozvání, ale cestovala inkognito. V úzkém Hitlerově okolí docházelo s Hitlerovým tichým souhlasem k různým milostným aférám. ... Také Goebbels nebyl skandálům dalek. Jeho státní tajemník Hanke ličtil často, napůl s chutí a napůl s rozhořčením, jak pilně Goebbels prohání mladičké umělkyně od filmu. Víc než pouhá aféra byl jeho vztah k české filmové hvězdě Lidě Baarové. Goebbelsova manželka se ho tehdy zřekla a trvala dokonce na rozvodu. My s Hankem jsme stáli zcela otevřeně na straně paní Goebbels. Manželskou krizi nakonec prohloubil ještě sám Hanke, který se do této o mnoho let starší ženy zamiloval. Právě proto jsem Magdě nabídl, aby cestovala s námi. Hanke se dušoval, že se připojí cestou, celou dobu ji bombardoval milostnými dopisy, ale paní Goebbels ho striktně odmítala. Jinak se ale na této cestě projevovala jako duchaplná a vyrovnaná společnice. ... Na zpáteční cestě jsme se na několik dnů zdrželi ještě v Římě. Fašistická vláda odhalila inkognito naši společnice a italský ministr propagandy Alfieri nás všechny pozval na galapředstavení do římské opery. Nebylo nám po chuti dát tak transparentně najevo, že si druhá dáma Říše cestuje jen tak sama po zahraničí, a proto jsme se nakvap vrátili domů.“*³¹⁴

Goebbels se snažil znovu získat přízeň své ženy, jednak kvůli Hitlerovi a také z důvodu propagandy. Proto ji požádal o konečné rozhodnutí buďto on, nebo státní sekretář. Obklopen svými dětmi a romantickou přírodou se začal ministr své manželce po dlouhých letech opět dvořit. Celou vinu přenesl na Hankeho, neboť si

³¹² Tamtéž, s. 274-275.

³¹³ IRVING, D. c. d., s. 401.

³¹⁴ SPEER, A., c. d., s. 153-154.

myslel, že to on ji štvě proti němu. Celá situace vyústila slibem Magdy, že svého muže doprovodí 25. 7. na Bayreuthský festival, na kterém v loňském roce způsobila faux pas. Velmi silné nervové vypětí způsobilo, že v Bayreuthu několikrát omdlela. Opakoval se loňský rok, opět se utápěla v slzách, tentokrát se ji však manžel snažil utěšit, nejspíše sám cítil velký podíl viny na rozpadu jejich manželství. Nakonec ministr svou ženu obměkčil natolik, že mu slíbila vztah s Hankem ukončit. Následujícího dne ji exkomunikovali jak Hanke, tak Ella. Goebbels jejich počínání přijal kladně, s neskryvanou radostí, že jeho žena dostala užitečnou životní lekci.³¹⁵ Ministr se zbavil svého soka elegantním způsobem. Na jeho přímlovu se stal Karl Hanke župním vedoucím Vratislavi v rodném Slezsku.³¹⁶

Na pozadí začátku války ministra trápily finanční potíže. Jeho dům v Lanke, Haus am Bogensee, byl dokončen a připraven k nastěhování. Magda byla v říjnu hospitalizována se srdečními potížemi, její stav zhoršil i fakt, že její syn Harald bojoval jako výsadkář v Polsku. V průběhu války ucítila potřebu jít příkladem ostatním ženám a přihlásila se jako zdravotnice Červeného kříže.³¹⁷ Následovala další špatná zpráva, o Magdině otci, který byl smrtelně nemocný. Magda ho několikrát navštívila a psala mu pravidelně dopisy.³¹⁸ Dne 29. října 1940, v den Goebbelsových narozenin, se manželům narodilo poslední dítě, dcera Heide, které vzhledem k předchozím událostem všichni říkají „dítě usmíření“.³¹⁹

Koncem roku přijela ke Goebbelsovým Uršula Quandt, která se nedávno rozvedla s Magdiny nevlastním synem Herbertem. Na Vánoce ji ministr pozval ke své rodině na Lanke.³²⁰ V lednu Magda opět podstoupila ozdravnou kúru v drážďanském sanatoriu, jejím dětem nabídl Göring pobyt ve své vile na Obersalzbergu. Ministr tak mohl svou pozornost nerušeně věnovat o mnoho let mladší Uršule. Vztah mezi Hitlerem a Goebbelsem na počátku roku 1941 ochladl, ministr se nezúčastnil ani oslav založení strany dne 24. února. Dne 22. března se vrátila Magda do Berlína. Ministr se ke své manželce začal chovat jako obvykle, s nezájmem. Po smrti svého otce Magda pocítila velikou ztrátu, neboť pouze otec ji nabízel v posledních letech pomocnou ruku v případě rozvodu, a ačkoliv ji jako malou citově zanedbával, vynahradil ji to štědrá finanční podporou po celou dobu

³¹⁵ IRVING, D., c. d., s. 411-420.

³¹⁶ KNOPP, *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 152.

³¹⁷ FRÖHLICH, E., c. d., I/6, s. 195-220.

³¹⁸ IRVING, D., c. d., s. 447-458.

³¹⁹ KLABUNDE, A., c. d., s. 290.

³²⁰ IRVING, D., c. d., s. 486.

jejích studií.³²¹ V květnu byl na obzoru další skandál. Když trávil několik dní na Lanke s rodinou, uviděla jeho manželka sekretářku, jak leze oknem do ministrovny pracovny. Opět se nervově zhroutila a dušovala se Elle: „*Už toho mám dost! Už všechno nemůžu přecházet, když to začíná nanovo. Nyní se rozvedu, a je mi jedno, jaký skandál to bude.*“ Na krátký čas stála Ella zprostředkovatelem v komunikaci mezi manželi. Zavolala doktorovi, aby mu oznámila, že se jeho manželka rozhodla navštívit Hitlera a oznámit mu rozvod. Goebbels, jehož vztah s Hitlerem měl již své trhliny, nechtěl připustit další skandál. Odjel za svou ženou a uchláchol ji. Magda Elle ozřejmila změnu svého rozhodnutí slovy: „*Ten mazaný lišák mě zase přelstil! ... Mluvila jsem otevřeně s Josephem. Byl poměrně citlivý a slíbil mi, že v budoucnu nebude mít žádnou přítelkyni, která by se mi nelíbila, nebo byla vůči mě neomalená. Nyní se chová velmi dobře a já s těmito podmínkami souhlasím. ... Podívej se na mě, zestárla jsem. Často se cítím vyčerpaná a nemohu s tím nic dělat. Tyhle dívky jsou o dvacet let mladší než já a neporodily sedm dětí. Mám pouze dvě možnosti: pokud vyhraje válku, Josephova zásobárna se stane tak velká, že já, stárnoucí a opotřebovaná žena, budu přebytkem náležitostí. Pokud válku prohrajeme, můj život bude beztak u konce. Mohu nést břímě této války s ním. Pak vše skončí. ... Není pro mě jiné východisko.*“³²²

Dne 21. ledna roku 1942 Magda opět odjela na měsíční léčebnou kúru do Drážďan kvůli obnoveným problémům se srdcem a žlučnickými kameny.³²³ Navíc trpěla úzkostí, obavami a zklamáním ze svého života a strachem o syna Haralda, který byl vyslán na frontu v Africe, jediné uklidnění jí skýtal její dobrý přítel generál Rommel, v němž viděla ochránce svého syna.³²⁴

Ministr se se svými dětmi vídal jen velmi zřídka, a pokud již své děti navštívil, vnímal pouze své nejstarší dcery, Helgu a Hilde, ostatní důsledně ignoroval. Jednou svou manželku škádlil slovy G.B. Shawa: „*Naše děti jsou krásné po tobě a chytré po mně.*“ Jeho manželka na poznámku hbitě zareagovala: „*Ještě že tomu není naopak.*“ Paní ministrová si byla velmi dobře vědoma kousavého humoru svého manžela, jednou jí svěřil plukovník Martin, že chování ministra ke svým spolupracovníkům je hrozné. Paní ministrová zareagovala slovy: „*Pokud hovoří s dětmi déle než pět minut, můžete si být jist, že se nakonec rozplácou. Jeho kousavý*

³²¹ KLABUNDE, A., c. d., s. 291.

³²² MEISSNER, H. O., c. d., s. 213-215.

³²³ IRVING, D., c. d., s. 533.

³²⁴ KLABUNDE, A., c. d., s. 300.

*sarkasmus prostě nedokáží strávit.*³²⁵ K 45. narozeninám mu děti s Magdou věnovaly ve filmovém týdeníku třicetiminutový snímek o jeho rodině. Ve filmu byla zdůrazněna rodinná idyla; Magda, jako milující matka, která si se svou nejmladší dcerou plácá bábovičky na pískovišti, ostatní děti byly zachyceny při koupání psa, plavání, jízdě na ponících, při oslavě narozenin Helgy či při vítání příjezdu generála Rommela.³²⁶

Po vyhlášení totální války šla ministrova rodina všem příkladem, Goebbels propustil veškerý personál a jeho manželka byla nasazena do práce v továrně Telefunken. Poté, co při bombardování dopadla jedna bomba nedaleko Schwanenwerderské vily, přemístil ministr své děti do vily v Herman-Göring Strasse. Magda se mezitím opět vrátila na kliniku, její zdravotní stav se stále zhoršoval.³²⁷

Postihla ji paralýza pravé poloviny obličeje, nakonec se ukázalo, že za všemi komplikacemi stál trojklaný nerv. Koncem roku prodělala operaci, výsledek byl ovšem z estetického hlediska nedostatečný. Trpěla také velkými bolestmi, ale její manžel zakázal doktorovi, aby jí podával morfin. Zotavit se odjela do drážďanského sanatoria, kde zůstala do srpna.³²⁸

Ministr kvůli bombardování přesunul svou rodinu do Lanke, zde měla být chráněna před válkou. Děti navštěvovaly školu ve Wandlitzu a volný čas trávily hraním se zvířaty.³²⁹ Rodinnou idylku narušovala jen depresemi sužovaná paní ministrová, která se opět oddala alkoholu a silně kouřila, dokonce více než její muž. K tomu všemu měla stále ještě potíže s trojklaným nervem, nepovedený lékařský zákrok měl opravit profesor Hofer, nakonec to však na radu Vůdce prozatím odmítl, ten se obával, aby další operace nepoškodila estetický vzhled jejího obličeje.³³⁰

Magda se nakonec podrobila u profesora Stoeckela bolestivé operaci čelisti ve Vratislavi, kde ji 7.července 1944 navštívil manžel. Oba se těšili i společnosti Hankeho, který se měl zanedlouho ženit.³³¹ Na doléčení po zákroku se Magda vydala opět do drážďanského sanatoria. Dne 20. července ji přijela navštívit i Ella, která se zde podrobila také několika ozdravným kúráám. Ten den byl spáchán atentát

³²⁵ IRVING, D., c. d., s. 591.

³²⁶ Wochenschau 1942.

³²⁷ IRVING, D., c. d., s. 574-581.

³²⁸ KLABUNDE, A., c. d., s. 302.

³²⁹ FOHRMAN, P., *Die Kinder des Reichsministers, Erinnerungen einer Erzieherin an die Familie Goebbels-1943 bis 1945*, Berlin 2005, s. 39, 79.

³³⁰ KLABUNDE, A., c. d., s. 302-303.

³³¹ IRVING, D., c. d. s. 632 an.

na Vůdce. Když Ella vešla do Magdina pokoje, naskytl se jí pohled na ochablou, ubrečenou ženu, která ji bez jediného slova gesty neznčila, aby byla potichu a ukázala na své malé rádio ležící na nočním stolku. Hned poté, co v rádiu odvysílaly tuto aktualitu, jí volal ministr, který ji uklidňoval, že se Hitlerovi nic vážného nestalo.³³²

Dne 13. prosince 1944 se konala poslední Hitlerova návštěva domácnosti Goebbelsových na Hermann-Göring Strasse.³³³ Magdina matka poznamenala ke vzhledu Vůdce: „Hitler byl nyní troska. Jeho záda byla pokřivená, jeho ruce ochable visely podél těla. Jeho hlas byl pronikavý a poněkud nakřáplý...“³³⁴ Vůdce se zejména těšil společnosti ministrových dětí, zatímco kdysi vyhledával Helgu a Hildu, nyní se zahleděl do šestileté Heddy.³³⁵

Dne 31. ledna 1945 nechal ministr svou rodinu přemístit z Lanke do Schwanenwerderu. Magda si nepřipouštěla vážnost situace, dokonce si koupila dva nové klobouky a jeden turban, a přemýšlela, že až válečný stav pomine, nechá si jeden z nich přešít. Svému synovi do zajetí 10. února napsala: „*Jsmе všichni zdraví, ale jelikož v takových těžkých dobách patří rodina k sobě, zavřeli jsme Bogensee a nastěhovali jsme se zpátky do Berlína. Navzdory všem náletům náš dům ještě stojí a všichni, včetně babičky a zbytku rodiny jsme dobře ubytováni. Děti jsou rády, že nemusí do školy a vážnosti situace si, bohudík, ještě nevšimly. Otec i já jsme naplněni důvěrou a plníme svoje povinnosti, jak nejlépe dovedeme.*“³³⁶ Několik dní poté Magda naposledy navštívila drážďanské sanatorium, kde byla Ella. Ta zpozorovala, že její přítelkyně je ustaraná a značně bledá ve tváři, také její vlasy byly zanedbané. Během těchto dní sdělila své přítelkyni nejniternější myšlenky: „*Totální porážka je nevyhnutelná... Všichni jdeme na smrt, Ello, ale svou vlastní rukou, ne rukou nepřítele. ... Za delší či kratší dobu bolševismus vpadne do celé Evropy. Jsme posledním opevněním proti Rudé armádě. Co se týče nás, kteří byli na špici Třetí říše, musíme nést následky. Měli jsme neuvěřitelné nároky na Němce, krutě a houževnatě jsme hrozili ostatním lidem. Vítězové za to budou požadovat odplatu ... a my nemůžeme vypadat zbaběle. Všichni ostatní mají právo na život, ale my ne, my jsme selhali. ... Byla jsem tam, silně jsem věřila v Hitlera a Josepha Goebbelse. Jsem*

---

³³² KLABUNDE, A. c. d., s. 304.

³³³ IRVING, D., c. d., s. 665.

³³⁴ KLABUNDE, A., c. d., s. 306.

³³⁵ IRVING, D., c. d., s. 665-667.

³³⁶ Tamtéž, s. 672.

součástí Třetí říše, která je nyní bořena. Nemůžeš rozumět mé situaci. Co mám udělat? Pokud přežiju, budu bezprostředně zatčena a vyslýchána kvůli Josephovi. Pokud řeknu pravdu, budu ho muset vykreslit takového, jaký byl. Budu muset popsat, co se dělo na pozadí. Každému se budu hmsit. Každý by si myslel, že od doby, kdy by byl můj manžel ve vězení nebo mrtvý, příšerně pomlouvám otce svých šesti dětí. Okolní svět se bude zabývat tím, že jsem žila po jeho boku uprostřed lesku a luxusu a užívala jsem si jeho moci. Jako jeho žena s ním zůstanu až do hořkého konce. Nikdo by mi nikdy nevěřil, kdybych řekla, že jsem ho skutečně přestala milovat a... možná, že ho stále miluji, proti svému rozumu a přes všechny zkušenosti s ním. Bez ohledu na to, co se dělo za mými zády, Joseph je můj manžel, jsem povinna mu zůstat věrná, skutečně věrná a zachovat přátelství za hrob. Z tohoto důvodu nemohu nikdy říct nic proti němu. Přese všechno, přes jeho pád do bezedné propasti. Nemohu to udělat! ... Nezapomeň, Ello, co se stalo! Vzpomínáš, jak jsem ti říkala, jednou jsem byla velmi rozčilená, jak vůdce v Cafě Anast v Mnichově, když uviděl malého židovského chlapce, řekl, že by ho nejraději rozmáčkl o podlahu jako štěnici. Nevzpomínáš si? Nemohla jsem tomu uvěřit, myslela jsem, že to je jen provokativní rozhovor. Ale potom, později, to skutečně udělal. Stalo se tolik nevýslovně krutých věcí pod systémem, který jsem také já reprezentovala. Ve světě se nasbíralo tolik žízňivosti po odplatě. Nemohu dělat nic jiného, musím vzít děti s sebou, musím to udělat! Jenom můj Harald může zůstat. Není Goebbelsův syn a chválabohu je v anglickém vězení. Věřím ve znovuzrození. Oni nezemřou, nikdo z nás nezemře, my jenom projdeme temným vchodem do dalšího života.“³³⁷

Dne 15. dubna si Hitler za doprovodu Dr. Goebbelse přišel prohlédnout svůj nově dokončený třípatrový bunkr na zahradě říšského kancléřství. Jistý pilot Hans Baur viděl zadní brankou do zahrady vstupovat paní Goebbels. Hitler byl údajně v šoku tím, že ji vidí, okamžitě jí nabídl Baurovo letadlo, které by ji dopravilo na Obersalzberg. Hitler jí údajně řekl: „*Berlín bude pastí na krysy.*“ Magda odpověděla: „*Můj Vůdce, manžel je Gauleiter Berlína, život bez něj pro mě nemá smysl a ani bych nesnesla, aby byly moje děti vystavovány v Sovětském svazu a Americe jako děti ministra propagandy Goebbelse.*“³³⁸

Dne 22. dubna byl ministr povolán k Vůdci. Propustil ihned zaměstnance ministerstva propagandy a všechny obdaroval kapslemi jedu. Přikázal Ovenovi, aby

³³⁷ MEISSNER, H. O., c. d., 240-242.

³³⁸ IRVING, D., c. d., s. 689.

nechal přivést Magdu s dětmi. Ministrova manželka propustila chůvu svých dětí se slovy: „*Jedeme do říšského kancléřství. Musíme si vzít všichni jed.*“ Navečer téhož dne dorazila Goebbelsova rodina do Vůdcova bunkru. Zatímco ministr se nastěhoval do nejhlubšího podlaží bunkru, co nejbliže Vůdci, jeho manželka se demonstrativně uchýlila s dětmi o podlaží výše. Nechala si poslat ještě pro několik věcí do Schwanenwerderu a poté propustila zbylý personál.³³⁹ Ministrovu rodinu měla za úkol uvítat v bunkru Hitlerova sekretářka Traudl Junge. Magda okamžitě po příchodu odešla navštívit Vůdce, Junge se tedy dočasně o děti postarala, odvedla je do místnosti, kde byly uschovány dárky k Hitlerovým narozeninám, aby si zde vybraly, co se jim zlíbí. Děti měly rozptýlit poslední chvíle Vůdcova života. Neuvědomovaly si vážnost situace, neboť jejich rodiče je ujišťovali, že budou zachráněni.³⁴⁰ Magda dokonce před několika dny odmítla i štědrnou nabídku svého exmanžela, aby děti přestěhovala do Švýcarska, kde by jim byl volně k dispozici dům, kde by byly náležitě ubytovány a vzdělávány. Tato nabídka se týkala i jejich matky.³⁴¹ Již uprostřed dubna, když navštívil rodinu Goebelsových ve Schwanenwerderu Albert Speer, svěřila se mu Magda, že myšlenka na smrt jejich dětí je nesnesitelná. Speerovi se zdálo, že se pouze podrobila přání svého muže.

O několik dní později ji nabídl, že by bylo možné využít dopravního člunu flotily, zde by mohla zůstat s dětmi po nějaký čas skryta v podpalubí, kde by bylo dostatek potravin po dobu, než by se člun dostal na bezpečné místo.³⁴²

V bunkru se nyní bořily i stavovské rozdíly mezi jedinci, a tak se u hovorů stýkaly sekretářky s Magdou Goebbels i Evou Braun. Nikde se vlastně oficiálně nepracovalo a obyvatelům bunkru byly všechny místnosti volně přístupné.³⁴³ Magda v této době snad poprvé respektovala Evu Braun, často vyhledávala v bunkru její společnost a bavila se o minulosti i přítomnosti, nejvíce však o brzké sebevraždě.³⁴⁴

Dne 23. dubna se Albert Speer rozhodl naposledy navštívit Vůdce. Jako velmi dobrý přítel paní Goebbels ji v pozdních odpoledních hodinách šel pozdravit. Od jednoho z lékařů SS věděl, že je upoutaná na lůžko, neboť velmi zeslábla a trpěla častými srdečními záchvaty, i tak si vyprosil přijetí. Ačkoliv s ní chtěl hovořit

---

³³⁹ Tamtéž, s. 693-694.

³⁴⁰ JUNGEVÁ, T. – MÜLLEROVÁ, M., *Do posledního okamžiku, Vzpomínky Hitlerovy sekretářky*, Praha 2003, s. 204-207.

³⁴¹ KLABUNDE, A., c. d., s. 310.

³⁴² SPEER, A., c. d., s. 434.

³⁴³ JUNGE, T., c. d. s. 212.

³⁴⁴ MISCH, R., c. d., s. 132.

o samotě v předpokoji na něj čekal ministr, který ho ke své ženě dovedl. Speer tuto vzpomínku zachytil následovně: „Byla bledá a tiše hovořila jen o běžných věcech, ačkoliv bylo cítit, že trpí myšlenkou na neodvolatelně se blížící hodinu násilné smrti svých dětí. Goebbels zůstal vedle mne, takže jsem hovor omezil na její stav. Až ke konci mi naznačila, co má skutečně na mysli: „Jsem šťastná, že alespoň Harald je naživu.“ Mlčky jsem se rozloučil. Její muž nám nedovolil více než několik minut.“³⁴⁵

Dne 26. dubna³⁴⁶ přistál v Berlíně armádní generál Greim a Hana Reitsch. Zatímco Greim musel být v bunkru ihned ošetřen doktorem Stumpfeggerem, Reitsch navštívila Hitlera, kterého velmi obdivovala. Téhož dne navečer pomáhala spolu s Evou Braun uložit Goebbelsovy děti ke spánku, protože jejich matka nebyla schopná se o ně postarat, vždy po několika chvílích strávených s nimi propukla v nekontrolovatelný pláč.³⁴⁷ Magda po jedné ze společných večeří představila svého dentistu Dr. Helmuta Kunze svým ratolestem, které netušily, že právě tento doktor bude asistovat jejich matce při hromadné smrti.³⁴⁸

Dne 28. téhož měsíce využili Goebbelsovi volného času k napsání svých posledních dopisů svému synovi Haraldovi do zajetí. Znění Magdina dopisu bylo následující:

„Můj nejdražší synu!

Nyní jsme již šestým dnem zde, ve Vůdcově bunkru. Otec, tvůj malý bratr a setry a já jsme se rozhodli dát našemu Nacionálně socialistickému životu jediné možné čestné ukončení. Nevím, zda někdy dostaneš tento dopis. Ale musí zde být nepochybně nějaká dobrá duše, která mi pomůže poslat ti můj poslední pozdrav. Musíš vědět, že zůstávám po boku tatínka proti jeho vůli, a že mi minulou neděli chtěl Vůdce pomoci se odsud dostat. Znáš svou matku – sdílíme stejnou krev a já jsem o tom nemusela ani přemýšlet. Naše velkolepá idea nacismu byla zničena a s ní všechno v mém životě, co bylo krásné, obdivuhodné, ušlechtilé a dobré.

Svět, který přijde po Vůdci a Nacionálním socialismu není cenný k žití a z tohoto důvodu jsem s sebou vzala také děti. Jsou příliš hezké pro život, který přijde, až budeme pryč, a milostivý Bůh mi porozumí, pokud je vezmu s sebou ke spáse. Ty budeš žít a já mám k tobě jen jednu prosbu. Nikdy nezapomeň, že jsi Němec, nikdy nedělej nic nečestného a zaruč skrze svůj život, že naše smrt nebyla zbytečná.

---

³⁴⁵ SPEER, A., c. d., s. 448-449.

³⁴⁶ IRVING, D., c. d., s. 697.

³⁴⁷ JUNGOVÁ, T. – MÜLLEROVÁ, M., c. d., s. 212.

³⁴⁸ IRVING, D., c. d., s. 698.

Děti jsou obdivuhodné. Dělají vše samy v těchto více než primitivních podmínkách. Ačkoliv spí na zemi, jsou schopné se umýt a musí dostatečně jíst, není zde ani slovíčko stížnosti ani slzy. Když bomby otrásají bunkrem, větší z nich se starají o menší. Jejich přítomnost zde je požehnáním a podaří se jim vnést do Vůdcovy tváře úsměv.

Včera večer Vůdce odepnul svůj zlatý stranický odznak a připl mi ho na sako. Jsem hrdá a šťastná. Snad mi Bůh dá sílu učinit můj poslední, nejtěžší úkol. Nyní máme jenom jedno rozhodnutí zůstat věrni Vůdci až do smrti. To, že můžeme ukončit naše životy spolu s ním, je požehnáním, ve které jsme se neodvažovali doufat.

Haralde, mé drahé dítě, odkazuji ti tu nejlepší věc, kterou jsem se naučila od života – buď věrný, věrný sobě samému, věrný druhým, věrný své zemi, v každém ohledu, vždy a ve všem.

[nový list]

Začít novou stranu je obtížné. Kdo ví, zda ji zaplním? Ale chci ti dát tak moc lásky, tak moc síly a ušetřit tě smutku nad naší ztrátou. Buď na nás hrdý a zkus nás udržet v hrdé a radostné vzpomínce. Všichni zemřeme ve stejný čas a není lepší žít krátkým, dobrým, čestným a statečným životem, než dlouze v ostudě?

Dopis musí být poslán ... Hanna Reitsch ho vezme s sebou. Ještě jednou vzlétně!

Zahrnuji tě veškerou svou nejhlubší, svou nejsrdečnější mateřskou láskou, můj milovaný synu, žij pro Německo! ...Tvá matka“³⁴⁹

Stejného dne odpoledne se konal podivný svatební obřad Adolfa Hitlera s Evou Braun. Poté následovala malá oslava. Hitler o několik hodin později sepsal svůj politický testament a formálně přikázal rodině Goebbelsových opustit Berlín, ministr poprvé odmítl uposlechnout Vůdcův rozkaz.³⁵⁰

Manželé Goebbelsovi se téhož dne navečer rozloučili ve sklepeních nového kancléřství s ostatními. Vzali s sebou i své děti, kolem nich se tiskli ranění, ošetřovatelky a spousta dalších obyčejných lidí.³⁵¹

Dne 30. dubna 1945 Vůdce pozval na svůj poslední oběd se svou ženou jen dvě své sekretářky, bez manželů Goebbelsových. Traudl Junge po chvíli opustila místnost, aby si vykouřila cigaretu v jedné z místností bunkru, kde shodou okolností

³⁴⁹ MEISSNER, H. O., c. d., s. 271-272.

³⁵⁰ IRVING, D., c. d., s. 698-699.

³⁵¹ MISCH, R., c. d., s. 135.

kouřila také paní Goebbels, která již plně rezignovala na okolní svět.³⁵² Poté, co se Hitler a Eva rozloučili s personálem, odebrali se do svého pokoje. Junge šla po schodišti do horních pater bunkru, když na jednom ze schodišť našla sedět Goebbelsovy děti, které nedostaly oběd a tak se vypravily hledat strýčka Hitlera, tetu Evu a své rodiče. Sekretářka se o ně postarala a zavedla je do jejich pokoje. Několik minut po třetí hodině Vůdce spáchal sebevraždu.³⁵³

Junge ve svých pamětech vzpomíná, že Magdě nabízela nějaká dívka z kuchyně či pokojská, že by děti vzala s sebou pryč z bunkru, jejich matka to odmítla a uzavřela se do své místnosti, odkud nevycházela.³⁵⁴

Několik lidí v bunkru se po smrti Hitlera pokusilo přemluvit nového kancléře Goebbelse, aby své děti odvezl do bezpečí, ten to odmítl. Dne 1. května kolem páté hodiny odpolední zavolala Magda svému zubaři SS Dr. Kunzovi, aby za ní přišel, její manžel ho poté požádal, aby pomohl s usmáním dětí. Další události týkající se Goebbelsových dětí lze popsat jen dle Kunzova výsledku provedeného sověty a výsledků Heinze Lingeho a Alfreda Racha. Magda podala doktorovi injekční stříkačku s morfiem, poté se odebrali do další části bunkru, kde byly ubytovány děti. Magda jim dala čokoládu a uklidňovala je, vysvětlila jim stručně, že všichni vojáci i děti musí dostat onu injekci, pak opustila místnost. Poté co Dr. Kunz aplikoval dětem morfium, vyšel z místnosti a oznámil jí, že děti usnou až za deset minut, odmítl však děti otrávit. Rozrušená a značně podrážděná Magda nechala zavolat Dr. Stumpfeggera, který s sebou přinesl předem přichystané ampulky s jedem, který jim za asistence jejich matky podal. Bezprostředně po aplikaci jedu nejmladší dceři, která byla na řadě jako poslední, vyběhla z místnosti a vrhla se kolem krku nejbližšímu člověku, kterým byl Günter Schwägermann, ten ji zachytil, aby neupadla na zem. Za několik minut vyšel z místnosti Stumpfegger a kývl, což znamenalo, že děti jsou již mrtvé. Paní Goebbels bezprostředně na to omdlela. Několik minut po této události ji Rach spatřil znovu v místnosti, kde zatlačovala dětem oči a dávala každému z nich polibek na čelo, přičemž hlasitě vzlykala, nakonec ji odvedli do spodní části bunkru za manželem.³⁵⁵ Následující dění popsal Rochus Misch, člen osobní stráže Adolfa Hitlera, který opustil berlínský bunkr jako poslední: „*Navečer přešla Magda Goebbels s pláčem kolem mně a sedla si do vedlejší místnosti. Velmi*

³⁵² IRVING, D., c. d., s. 701.

³⁵³ JUNGOVÁ, T. – MÜLLEROVÁ, M., c. d., s. 227.

³⁵⁴ Tamtéž, s. 232.

³⁵⁵ IRVING, D., c. d., s. 705-708.

klidně začala rozkládat na stůl karty. Joseph Goebbels vyšel ze své místnosti. Zůstal stát poněkud stranou a dlouze se zahleděl na svou ženu. Najednou se jí zeptal, co to dělá. „Pasiáns,“ odpověděla, aniž by k němu jedinkrát zvedla pohled. Za chvíli se k nim přidal Artur Axmann. Sedl si na židli. Začali si povídat, vzpomínat na minulost, na roky zápasů a bojů. Magda Goebbels v jednu chvíli opustila místnost a šla do kuchyně Vorbunkernu připravit kávu. Jejich šest dětí odpočívalo o pár metrů dále v sousední místnosti.“³⁵⁶

Goebbels se rozloučil se zbytkem personálu a odebral se spolu se svou manželkou na Wilhelm Platz, kde spáchali oba sebevraždu. Magda pozřela jed, Goebbels se zastřelil, jeden z vojáků dle rozkazu střelil ministra ještě jednou pro ujištění smrti. Schwägermann splnil poslední rozkaz ministra a těla nechal zapálit. Vzhledem k nedostatku benzínu a nezájmu příslušníků SS o dokonalou kremaci, byla obě těla pouze značně ohořelá, nikoliv však zpopelněná.³⁵⁷

---

³⁵⁶ MISCH, R., c. d., s. 140.

³⁵⁷ MEISSNER, H. O., c. d., s. 709.

Třetí kapitola

Společnost a ženy ve Třetí říši

3.1 Struktura společnosti, ideologie

Společnost Třetí říše si vytvořila svůj vlastní svět se svými vlastními pravidly. Stěžejní pro ni byla genderová predestinace, neboli rozdílný postoj k výchově a vzdělávání dívek a chlapců. Od dívek společnost očekávala brzké mateřství, zatímco od chlapců brzké narukování do armády. Tímto postojem se společnost identifikovala jako patriarchální typ. V pojetí Maxe Webera to znamená společnost, kde stojí v popředí rodiny otec. Tato definice ovšem popisuje pouze jeden aspekt, a to nacistického modelu rodiny. Širší pohled nám poskytne popis takového typu společnosti Kate Milet, která patriarchální společnost chápe jako systém společnosti postavený na nadřazenosti konkrétního pohlaví, který prostoupil všemi aspekty lidské existence, politikou, průmyslem, armádou, vzděláním, uměním a literaturou. To umožnilo zpolitizování rodiny jako základu moci.³⁵⁸ V praxi to vypadalo tak, že ženám ve Třetí říši bylo umožněno pouze takové vzdělání, které opodstatňovalo znevýhodnění a podřízenost vůči muži. Jakékoliv feministické snahy byly potlačeny hned v zárodku, a potrestány veřejným opovržením. Přijetí tohoto postoje do každodenního života napomohla i ekonomická krize, díky níž zřídka našli práci muži, živitelé rodiny, a ženy zůstávaly doma s dětmi. S odezněním krize se sice pracovní příležitosti naskytly, ale to již proběhla transformace společnosti a usadil se zde nacistický model. S tím souvisí i meritokratické fungování jedinců v rámci Říše, žádal se výkon a prostředek, který k němu vedl, měl pomíjivý charakter.

Říšská politika se dá charakterizovat: nacionalismem, nacismem, diktaturou, militarismem, xenofobií, rasismem a snahou vybudovat mutaci socialistického státu. Nacionalismus nebyl novinkou, v Německu se s ním setkáváme již v 19. století. Svým způsobem ho můžeme považovat za sjednocující prvek, který si ideologie ruku v ruce s propagandou vysvětlila po svém a pozvolna ho přetransformovala do nacismu. Tato změna znamenala, postavení germánského typu jedince na nejvyšší stupeň a vše mimo tento model bylo potlačovaným elementem společnosti. S tím souvisí vyhranění se proti menšinám, všudypřítomná xenofobie a rasismus se staly

---

³⁵⁸ KRIEGER, J., c. d., s. 608.

součástí běžně vnímaného prvku ve společnosti. Postoj k nacionalismu nejlépe vyjadřují slova Hitlera: „*Otázka nacionalizace národa je především otázkou vytvoření zdravých sociálních poměrů jako prvního předpokladu možnosti výchovy jedinice. Neboť jen ten, kdo prostřednictvím výchovy a školy pozná kulturní, hospodářskou, především však politickou velikost vlasti, může získat onu vnitřní hrdost, že smí být příslušníkem takového národa. A bojovat mohu jen za něco, co miluji, milovat lze jen to, čeho si vážím, a vážit si mohu toho, co přinejmenším znám.*“³⁵⁹ I v těchto slovech můžeme pozorovat militantní myšlenku boje národa za svou ideologii a své sebeurčení. Ve třicátých letech už byl pojem nacionalismus oficiálně vystřídán pojmem nacismus, který napovídal, jakým směrem se bude říšská politika ubírat.

Diktatorský režim podpořil nacionální socialismus ve funkci náhražkového náboženství.³⁶⁰ Vůdce se stal pro obyčejného člověka polobohem, který drží nad svými občany ochranou otcovskou ruku. Jeho podobizna nechyběla v žádné z domácností a každá rodina vlastnila nejméně jeden výtisk knihy *Mein Kampf*.

K upevnění moci sloužil koncept socialistického státu, Hitler chtěl nabídnout lidem jistoty, o které za války přišli. Jistota pracovního místa, zvýšení životní úrovně a rozpracovaný systém sociálních dávek a podpor, to vše na občany působilo jako účinné lákadlo. Největší měrou se ovšem na upevnění moci podílela všudypřítomná ideologie.

Celá ideologie byla postavena na Hitlerově světovém názoru a ideologickém výkladu dějin. Hitlerův světový názor se vytvořil až s jeho aktivním vstupem do politiky, když mu bylo třicet let. I přes to, že se postupně vyvíjel, zachoval si až do konce svou hlavní funkci účelového prostředku. Hitler si nejdříve vyhranil politické nepřátele, vnějšími považoval státy, které diktovaly Versailleský systém, za vnitřní označil všechny lidi negermánské krve.³⁶¹ Ve svých názorech se inspiroval mnoha autory, kteří se pokoušeli najít smysl dějin. Zatímco Marx viděl tento smysl v boji tříd, Hitler ho viděl v boji ras. Nacismus rasy rozdělil do několika skupin, Árijce postavil na žebříčku hierarchie nejvýše a označil je za zakladatele kultury, nositeli rasy se stali např. Japonci a ničiteli Židé. Rasová hodnota vznikla hodnotou

---

³⁵⁹ HÁJEK, J., *Hitlerův Mein Kampf, z bible německého nacionálního socialismu s komentářem Jiřího Hájka*, Liberec 1993, s. 18.

³⁶⁰ SEIBT, F., c.d., s. 212.

³⁶¹ JÄCKEL, E., *Hitlerův světový názor, projekt jedné vlády*, Praha 1999, s. 26-27.

krve a vznik kultury si vyložil systémem podrobení slabšího silnějším.³⁶² Stěžejní téma rasové nerovnosti mělo své kořeny již u francouzského diplomata Josepha Arthura Gobineau, který rozdělil rasy na bílou, žlutou a černou, přičemž nejvyšší stupeň bílé rasy byl Árijec.³⁶³ Zpočátku termín Árijec označoval společné předky, kteří hovořili germánskými jazyky, záhy se však tento termín používal pro označení rasově čistých jedinců. Gobineau byl otcem myšlenky přežití rasy za předpokladu udržení rasové čistoty, kterou lze nalézt pouze mezi německými rolníky. Kulturní a politický úpadek soudobé společnosti označil za důsledek rasového míšení.³⁶⁴

Pro nacismus byly ovšem nejdůležitější myšlenky Houstona Stewarda Chamberlaina a Alfreda Rosenberga. Chamberlain, který byl zeť Wagnera, propojil antisemitismus, rasismus a sociální darwinismus v jednu teorii, dle níž rozdělil lidi do tří ras: židé, Němci a Románi.³⁶⁵ Svou teorii doplnil ještě o myšlenku boje jedinců o existenci a o názor, že přežije pouze nejsilnější, tedy německá rasa, neboť ona je tvůrcem a nositelem evropské civilizace.³⁶⁶ V jeho pojetí nebyly lidské dějiny ničím jiným, než bojem o nadvládu mezi jedinými dvěma čistými rasami, Germány a židy.³⁶⁷ Tito a další rasoví teoretici se stali inspirací ideologovi Třetí říše, Alfredu Rosenbergovi, který své myšlenky prezentoval v díle *Mýtus dvacátého století*, kde nordickou rasu označil za hybatele světových dějin.³⁶⁸

Vlastní výklad dějin měl své kořeny v slavných germánských legendách, a pokud v nich nebyl dostatek použitelného materiálu, jednoduše došlo k vypůjčení severských mýtů. Za tímto účelem posloužilo i hudební dílo Richarda Wagnera, které se odkazuje na slavné germánské legendy a vrací posluchače do období německého romantismu. Ani Wagnerovy myšlenky nebyly ideologií opomenuty, esej s názvem *Židovství v hudbě* mluví za vše.³⁶⁹ Ačkoliv se Hitler nikdy nezmínil, že by jeho postoj ovlivnily Wagnerovy názory, nalezneme zde několik shodných bodů: antisemitismus, přesvědčení o celistvosti kultury *summum bonum*, názor o nejčistším pojetí umění, které by mělo sloužit pouze sobě samému a estetice, nikoliv komerci.³⁷⁰

---

³⁶² Tamtéž, s. 84 an.

³⁶³ SHIRER, W. L., c. d., s. 100 an.

³⁶⁴ EVANS, R. J., c. d., s. 55.

³⁶⁵ SHIRER, W. L., c. d., s. 100 an.

³⁶⁶ CLAYOVÁ, C. – LEAPMAN, M., c. d., s. 27 an.

³⁶⁷ EVANS, R. J., c. d., s. 55.

³⁶⁸ SEIBT, F., c. d., s. 166.

³⁶⁹ GAMMOND, P., *Velcí skladatelé*, Praha 1996, s. 194.

³⁷⁰ SPOTTS, F., *Hitler a síla estetiky*, Praha 2007, s. 262.

Výklad dějin se řídil výběráním myšlenek, které se propagandě hodily. Z Hegela si půjčil výklad o světovém duchu, který dějiny omezuje na rozvíjení rozumu v životě státu a činí je pouze politickými, přičemž náboženství, filozofii a umění klade mimo čas, do říše absolutního ducha. Nejdůležitější Hegelovou myšlenkou použitelnou pro nacismus se stala úvaha, která zavrhuje individuální žití o sobě a klade smysl a podstatu jedince v podřízení se nadosobní dějinné síle, tedy státu.³⁷¹ Z Fichtových myšlenek do mozaiky ideologie zapadala státověda, která podporovala myšlenku socialistického uzavřeného obchodního státu, který by měl dohlížet na výchovu občanů a aktivně tvořit kulturu.³⁷² Shopenhauerův voluntarismus ovlivnil pojetí činů jedince, který je motivován pouze nevědomou vůlí k životu a stává se tedy pouze objektivizací vůle samotné.³⁷³ Ucelenost nacistického smýšlení zajišťoval *Weltanschauung* Fridricha Nietzscheho, jenž postavil do čela dějin nadčlověka, jedince psychicky i fyzicky silného, nebojícího se postavit jakékoliv překážce. Ačkoliv sám Nietzsche nesympatizoval s nacismem, dezinterpretoval oprávněnost války a nadřazenosti jednoho člověka nad ostatními skrze vůli k moci.³⁷⁴ Spojením těchto a dalších názorů se nacismus snažil objasnit svou legitimitu moci a své zásahy do všech oblastí lidské činnosti.

3.2 Ideál ženy ve Třetí říši

Tak jako si Třetí říše vytvářela vlastní pseudosvět opředený starogermánskými a severskými mýty založený na novém pojetí státu a společnosti, tak si stvořila i vlastní ideál krásy a estetiky. Nejvíce se v oblasti krásy změnilo pojetí ženy. Žena byla chápána především jako matka a nositelka rasové čistoty. Říšská politika v této oblasti nastolila nový fenomén, který důsledně vštěpovala mladé generaci a starší předkládala ideál ženské krásy prostřednictvím tiskovin a všudypřítomných reklam v časopisech.

Aby si ideologie našla reálný základ své teorie podřízenosti ženy, využila biologické rozdílnosti muže a ženy. V roce 1939 tyto rozdíly rodů popsal Prof. Dr. Groß v jednom ze svých článků. Důraz byl kladen na fakt, že ženy, na rozdíl od mužů, mohou rodit, a tím jsou dány všechny rozdíly. Zatímco muž tvoří

---

³⁷¹ STÖRIG, J. H., *Malé dějiny filosofie*, Kostelní Vydří 2007, s. 352.

³⁷² Tamtéž, s. 340.

³⁷³ Tamtéž, s. 387.

³⁷⁴ SHIRER, W. L., c. d., s. 97-98.

dějiny, žena nesmrtelnost dějin, reprodukci.³⁷⁵ Dnes tuto problematiku známe pod označením generové stereotypy. Pohlaví je biologickou daností, na němž se lidé naučili konstruovat společenskou kategorii. Ve společnosti vznikají genderové stereotypy, které udávají, jak má vypadat maskulinní muž, či femininní žena, ve společnosti pak převládá názor, že normální muž nenese žádné rysy ženskosti a naopak.³⁷⁶

Ve Třetí říši byl požadavek velmi femininních žen, které budou mít silnou fyzickou stavbu těla. Gender ovlivňoval přístup k výchově dítěte a k celkovému nacionálně socialistickému pohledu na jedince. Jelikož jsou genderová očekávání na děti přenášena již v útlém věku socializací, je si již dvouleté dítě vědomo svého genderu, ale nemůže v tomto věku ovlivnit, jak s ním okolí zachází. S. Freud se domníval, že chlapci i dívky se v útlém věku chovají stejně, do čtvrtého roku si však uvědomují své pohlaví a vybírají si vzorce chování rodiče stejného pohlaví, tím se učí chování, které náleží jejich genderu. Behavioristé chápou tento problém jako sociální roli, jež je naučená. Děti jsou v tomto pojetí odměňovány za chování odpovídající jejich pohlaví, tato odměna bývá obvykle chování nejbližšího okolí vůči nim, které je buď vstřícné či nikoliv. Děti hledají smysl a řád světa kolem nich, informace se k nim dostávají z jejich bezprostředního okolí, tak objevují sociální vzorce, nejdříve uvnitř rodiny, později ve společnosti. Díky těmto informacím z vnější si vytváří představu o vlastním JÁ a sociálních rolích. Protože dětské myšlení se opírá o konkrétnost, hledají děti jasné a nezpochybnitelné kategorie, jednou z nich je pohlaví, zde pak dochází k identifikaci chlapce s otcem, dívky s matkou. Protože je společnost již několik století silně patriarchální, dochází již v útlém dětství k jasnému vymezení genderových předpokladů. Muži mají vyšší preferenční předpoklady než ženy, společnost se také chová ve stejné situaci jinak k muži a jinak k ženě.³⁷⁷

Preferenční vzorec byl v Německu proměnlivý, zatímco muž byl ceněn jako voják, žena měla zajistit dostatečnou reprodukci neboli zajistit pokračování rodu. Které pohlaví se cenilo více záleželo na politické situaci, na začátku války byli ceněni výše muži jakožto vojáci, naopak ke konci války ženy, které zajistí kontinuitu národa. Nacistická společnost chtěla, aby se jasně vymezila role muže a ženy a tyto

---

³⁷⁵ TIDL, G., c. d. s. 43 an.

³⁷⁶ RENZETTIC. – CURRAU, D. J., *Ženy, muži a společnost*, Praha 2005, s. 20.

³⁷⁷ Tamtéž, s. 104.

role byly striktně odděleny. Na tomto základě, tak jako v každé společnosti, fungoval pohlavně genderový systém založený na třech základních prvcích: sociální konstrukci dané biologickým pohlavím, dělbou práce na základě pohlaví a společenské regulace sexuality.³⁷⁸ Dívky byly predestinovány svým pohlavím k předem určeným vzorcům chování, bylo od nich očekáváno rozdílných vlastností než u mužů a jejich sexualita byla chápána v střidmějším slova smyslu než u mužů.

Žena podle této ideologie nepatřila do oblasti politiky, hospodářství a vojska. Již od roku 1921 nesměly ženy zastávat v NSDAP vysoké funkce, jedinou výjimkou byla Gertrude Scholtz-Klink. Stejně tak ve vojenské oblasti byla výjimkou Hanna Reitsch, která jako jediná žena získala vojenský kříž první třídy.³⁷⁹

Žena byla ve Třetí říši chápána jako matka, proto se kladl důraz již na primární socializaci v rodině, mladé dívky poté byly vychovávány dívčí organizací BDM, jejímž úkolem bylo vštípení nacistických zásad a rasových teorií. V návaznosti na tradici křesťanství se nacismus odvolával i na úděl matky, který ženě vložil Bůh. Od nástupu nacismu k moci roku 1933 se proto slavil v Říši den matek (Muttertag). Být matkou neznamenovalo pouze porodit zdravé a rasově odpovídající dítě, nýbrž se postarat i o jeho řádnou výchovu v duchu nacismu. Matka měla jít svému potomstvu vzorem, pokud s režimem nesouhlasila, měla se chovat ve výchově neutrálně. Poté, co děti dospěly do určitého věku, jejich výchovu přebraly nacistické organizace HJ a BDM.³⁸⁰

Aby byl úděl ženy chápán jako poslání, zvolila nacistická společnost vlastní způsob jak mnohonásobné matky vyzdvihnout. Jednou z prestižních záležitostí bylo zavedení oslav Svátku matek, který připadl na den narození Hitlerovy matky a to 12. srpna.³⁸¹ Při této příležitosti se od roku 1938 udělovaly Řády německých matek.³⁸² Nejprestižnějším vyznamenáním v této oblasti byl Čestný kříž, který byl odstupňován, dle počtu zdravých, rasově čistých a živě narozených dětí. Matka, která porodila osm a více dětí byla vyznamenána zlatým křížem, na jehož rubu bylo vyraženo její jméno, stříbrné vyznamenání bylo určeno pro matky šesti dětí a bronzové pro pětinasobné matky. Kult mateřství měl ovšem jiný a zásadnější úkol, měl skrýt tvrdou realitu, která počítala se ženou jako prostředkem pro reprodukci

---

³⁷⁸ Tamtéž, s. 21.

³⁷⁹ TIDL, G., c. d. s. 38 an.

³⁸⁰ KLINSIEK, D., c. d., s. 84 an.

³⁸¹ HUGHES, M. – MANN, CH., c. d., s. 69.

³⁸² MINERBIOVÁ, A., c. d., s. 53.

nových vojáků, popřípadě dalšího pokolení matek. Od žen se očekávaly pouze dvě věci, že své děti předají do péče státu, který je vychová v rámci zásad nacionálního socialismu, a vytvoří svému muži ideální domov.³⁸³

Nacionální socialismus si cenil nejvíce přirozené ženské krásy, která měla korespondovat se starogermánskými mytickými hrdinkami. Jakákoliv forma make-upu byla považována za nepřirozenou, dokonce i populární zesvětlování vlasů bylo nežádoucím zásahem do přirozené krásy. Paradoxem této doby bylo, že kosmetický průmysl v Německu doslova kvetl.³⁸⁴

Naprostým tabu pro nacistickou společnost byla prostituce, která sice v nemalém měřítku fungovala, nicméně režim dělal, že ji nevidí, pokud prostitutky odpovídaly rasovým požadavkům, neboť samotná prostituce byla brána jako možnost relaxace pro německé muže.³⁸⁵

Žena byla častým objektem ve výtvarném umění, které mělo za úkol šířit propagaci režimu. Umění se odvolávalo na rasovou krásu ve všech jejích podobách. Oblíbený byl v této době ženský akt či žena znázorněná se svými dětmi v krajině.³⁸⁶

3.3 Postavení žen ve společnosti Třetí říše

Žena byla ve společnosti Třetí říše uznávána především jako matka a vychovatelka. Byla zcela podřízena mužské autoritě. A v rozhodovací sféře neměla výraznější vliv. Prostřednictvím všudypřítomné propagace byl ženám předkládán jejich nejvyšší cíl, jímž bylo usilování o rozrůstající se počet rasově čistého potomstva. Právě na tuto oblast, kde ženu nemohl zastoupit muž, byl kladen důraz. Aby systém eliminoval bezdětnost, byla zavedena konkrétní opatření zasahující do intimní sféry ženy, kterými byl zákaz používání antikoncepce a zákaz žádosti o interrupci v případě nechtěného těhotenství. Na druhé straně zde existoval také systém motivačních faktorů jako výhodné manželské půjčky, nemalé přídavky na děti a systém sociálních podpor.³⁸⁷

Ženy byly vyjmuty z volebního práva a byly znevýhodňovány v profesní sféře, neboť hlavním živitelem rodiny měl být muž, z tohoto důvodu dostávaly v práci menší platy a nesměly zastávat některé profese, zlom v této oblasti přišel až

---

³⁸³ HUGHES, M. – MANN, CH., c. d., s. 69-71.

³⁸⁴ Tamtéž, s. 71.

³⁸⁵ KLINSIEK, D., c. d., s. 98.

³⁸⁶ Tamtéž, s. 84 an.

³⁸⁷ HUGHES, M. – MANN, CH., c. d., s. 66 an.

v roce 1943 jako reakce na válečné události.³⁸⁸

Ke znevýhodňování žen ve společnosti přispěl již zákon z roku 1929, který uznal jako profesi „ženu v domácnosti“. Ačkoliv se Hitler netajil tím, že žena je podřízena ve společnosti muži, využíval žen hlavně na počátku k uchopení své moci. Aby si na svou stranu naklonil co nejvíce voličů, začal vést politickou kampaň zaměřenou na ženy ze středních vrstev, které mu měly zajistit potřebné volební hlasy. Po nástupu nacizmu k moci začalo být zdůrazňováno, že ženy jsou hrdinkami, neboť rodí děti pro národ, tím jim byla pevně stanovena role matky. Téměř přes noc začala platit nová nařízení, árijské dívky nemají pracovat v židovských rodinách, árijské ženy mají pracovat pouze v domácnosti atd. Ženy byly společností motivovány na základě finančních pomoci určeným jak provdaným, tak neprovdaným matkám, těhotným, ženám, jejichž muž padl ve válce. Motivující byly i státní půjčky s nižším úrokem, například mladým párům na bydlení.³⁸⁹

Výchova dívek byla zaměřená na mateřství, ruční práce, rasovou povinnost a „správný vkus“. Rozdíly mezi muži a ženami byly prohlubovány a předkládány dětem již od útlého věku prostřednictvím škol. Příkladem může být výuka fyziky, zatímco chlapci se učili využití elektřiny z hlediska výroby, dívky z hlediska domácího využití. Dívky měly ve školách speciální předmět domácí hospodaření, který zahrnoval vaření a péči o dům a zahradu, a předmět péče o zdraví, který jim měl vštípit rasové teorie. V šesté až osmé třídě musela děvčata absolvovat čtyřtýdenní praxi v kojeneckém domově, školce, či mnohodětné rodině.³⁹⁰

Primární edukace děvčat probíhala v rámci socializace v rodině, která byla základem výchovy. Nástrojem byla v této oblasti propaganda, jež se snažila, aby se ze svobodného člověka stala nacionálně formovaná osoba. Po primární výchově v rodině následovala státní výchova. Školka měla dohlédnout na zdravý vývoj dítěte a směřování od raného věku k nacionálně socialistickému smýšlení. Měla umožnit matkám, aby mohly nastoupit do práce a být tak režimu prospěšné i ve chvíli, kdy se nevěnovaly výchově dětí. Tato instituce převzala v rámci nacionálně socialistického státu funkci církevního vzdělávání, ačkoliv se více než o duševní vývoj dítěte starala o jeho zdraví a správný tělesný vývoj. Výchova chlapců a dívek byla společná, směřovaná k fyzické zdatnosti s podtextem státní ideologie. Vychovatelkami zde

³⁸⁸ MINERBIOVÁ, A., c. d., s. 53-54.

³⁸⁹ THOMAS, K., *Woman in Nazi Germany*. London. 1981. s. 20 an.

³⁹⁰ TIDL, G., c. d., s. 49 an.

byly členky BDM vedoucí Jungmädel bez odborného vzdělání – jediným kritériem byly politické znalosti nacionálního socialismu.³⁹¹

Nejdůležitější část výchovy byla přenesena do mládežnických organizací a škol. Pro všechny typy škol proto bylo třeba zavést nové osnovy, první změnou prošly v roce 1937, zásadní změna ve školství přišla až s rokem 1940. Od roku 1938 byla základní docházka stanovena na 12 let, na školách vyššího typu na 8 let. Učitelé, kteří se otevřeně hlásili ke komunismu nebo sociálně demokratickým myšlenkám, museli ze škol odejít. Učitelé byli pod přísným státním dohledem. Lidová škola, kterou bychom dnes mohli přirovnat k základní škole, měla za úkol vychovat politického člověka. Předmět rasová výchova byl zaveden do škol již v roce 1933, v roce 1940 vznikla nová učebnice Říšská čítanka, ze které se učily všechny třídy bez rozdílu věku, ostatní čítanky byly zakázány.³⁹²

Na všech typech škol byly záměrně prohlubovány rozdíly mezi dívkami a chlapci. Ve vyšších typech škol již byla snaha o důslednou segregaci dívek a chlapců, kteří byli vzděláváni v rozdílných oblastech a rozdílným způsobem.³⁹³

Nejvyšší vzdělání na univerzitách bylo od roku 1935 dostupné pouze po předložení potvrzení o minimálně šesti měsících práce.³⁹⁴

Ženy to v oblasti edukace měly obtížnější než muži. Obecnou snahou bylo, aby ženy nedosahovaly vysokého vzdělání, v případě nízkého vzdělání režim počítal s brzkým založením rodiny a potlačoval i případný feminismus. Celý koncept ženského vzdělávání měl základ v předpokladu, že ženy nastoupí do práce pouze v případě, že nebude dostatek mužské pracovní síly. Primárním cílem bylo vychovat z dívek nastávající matky. V lidových školách se proto učily předměty: kojenecká péče, péče o nemocné, ruční práce a domácí práce. Protože v roce 1938 byla zrušena dívčí gymnázia, měly tak dívky na výběr v dalším vzdělávání pouze z tříleté ženské školy, vyšší odborné dívčí školy a vysoké ženské školy. V rámci vyššího vzdělávání se mohly specializovat oborově pouze na domácí hospodaření (vaření, péče o dům a zahradu) a jazyková studia. Odborné školy středního typu pro dívky prohlubovaly vzdělání v oblasti domácího hospodářství, které studentky získali již v lidové škole. Získané znalosti bylo možno uplatnit pouze v domácnosti a mateřství. V rámci tohoto typu školy se ještě dalo zaměřit na učňovské studium ve speciálních

---

³⁹¹ KLINSIEK, D., c. d., s. 36-37.

³⁹² Tamtéž, s. 40 an.

³⁹³ TIDL, G., c.d., s. 51 an.

³⁹⁴ KLINSIEK, D., s. 40 an.

praktických třídách.³⁹⁵ Od šesté do osmé třídy bylo nutné absolvovat povinnou čtyřtýdenní praxi v kojeneckém domově, školce, či mnohodětné rodině.³⁹⁶

V rámci celého vzdělávacího systému se vyučoval předmět rasová výchova, který měl dotvořit myšlení mladých lidí. Praktické vzdělání navazovalo na nutnost vytvořit systém „ženských“ zaměstnání: pečovatelsví, vychovatelství a práce v domácnosti.³⁹⁷

Výuční obory fungovaly v rámci středního typu škol a byly chápány ve smyslu pracovní specializace, nikoliv jako výchovně – vzdělávací instituce. V dubnu 1941 se stala výučním oborem např. péče o domácnost, vyučení v tomto oboru trvalo 2 roky, poté následovala státní závěrečná zkouška, po jejímž úspěšném složení získala dívka titul vyučená hospodyně, *Hausgehilfin*.³⁹⁸ Po dokončení středního stupně školy platila i pro dívky povinnost nahlásit se do dvou týdnů na úřadu práce a odpracovat alespoň jeden rok, tato povinnost byla nazývána *Pflichtjahr*. Od roku 1936 bylo povinností tzv. profesní zaškolení, to bylo možné například ve „cvičných“ firmách. Dívky poté mohly navštěvovat ještě nejrozličnější vzdělávací kurzy pořádané organizacemi *Berufsbildungswerk* a DAF (*Deutsche Arbeits Front*). Nejvyšším možným stupněm vzdělání byly vysoké školy, ty ovšem smělo navštěvovat z celkového počtu studentů pouze 10% žen, toto omezení bylo platné již od roku 1933. První semestr studentky docházely na cvičení, která se zabývala kulturní a hospodářskou problematikou. V následujících semestrech se vzdělávaly v národním tanci, národní písni, vlastivědě, kurzech první pomoci a protiletecké obraně. Kromě univerzity existovala ještě elitní nacistická škola NAPOLA, kterou od roku 1933 mohly ve Vídni navštěvovat i vybrané dívky, podmínkou byla rasová čistota a aktivní členství v BDM. Cílem „NAPOLY“ byla výchova nacionálně socialistické elitní společnosti.³⁹⁹ Zvláštní vzdělání poskytovaly školy, jejichž zřizovatelem byla *Mütterdienst*. Její cíl směřoval k brzkému mateřství a upevnění nacionálního socialismu v budoucích matkách natolik, že budou tuto ideologii svým potomkům vštěpovat již od útlého dětství. Na tomto základě vznikly dva nové typy dívčích škol: *Müterschulen* a *Bräuteschulen*.⁴⁰⁰

Müterschulen, školy pro matky, měly na výběr ze dvou alternativ výuky,

---

³⁹⁵ Tamtéž, s. 55 an.

³⁹⁶ TIDL, G., c. d., s. 52.

³⁹⁷ KLINSIEK, D., c. d., s. 56.

³⁹⁸ TIDL, G., c. d., s. 77.

³⁹⁹ KLINSIEK, D., c. d., s. 55 an.

⁴⁰⁰ TIDL, G., c. d., s. 128.

otevřené a uzavřené. Z dnešního pohledu bychom mohli použít termín prezenční a dálková studia. Vyučované předměty byly zaměřeny na kojeneckou péči a výchovu dětí, zdravotní osvětu, vaření atd. Mimo hlavní náplň výuky bylo možné rozšířit své znalosti v oblasti národnosti a zvyků absolvováním placených kurzů, cena pro venkovany činila 2,- až 3,- RM, pro měšťany 3,- až 5,- RM. Bezplatná byla návštěva zájmového kroužku *Mutterunden*, kde si ženy navzájem předávaly zkušenosti.⁴⁰¹ Druhý typ, *Bräuteschule*, škola pro nevěsty, a její odnož, *Heimmüterschule*, škola pro domácnost a mateřství, byly prestižní záležitostí, jednalo se totiž o internátní zařízení, vzdělávací program v nich byl totožný, rozdíl byl pouze v délce studií. *Bräuteschule* trvala šest týdnů a pobyt v ní činil 135,- RM. *Heimmüterschule* čtyři týdny, školné 90,- RM napovídá, že byla určena primárně pro ženy z těžkých poměrů. Mimo tato zařízení *Mütterdienst* nabízel i *Vanderlehgänge*, jednalo se o nejrůznější jednorázové kurzy pořádané na vesnicích. Problematikou, jak zacházet s odpadem, neplýtvat zbytečně věcmi a vařením z méně bohaté stravy se zabýval kurz *Volkwirtschaft-Hauswirtschaft*. Na organizovaných ženských schůzkách se pořádala výměna dětských bot, která fungovala na principu 10,- feniků za výměnu a ¼ ceny obuvi. *Spielzeugkurze* učily, jak vyrobit dětem hračky.⁴⁰²

Nejdůležitější roli ve výchově a životě dívky hráli již od útlého věku mládežnické organizace. Ať již *Schwesterschaften*, či Svaz německých dívek v *Hitlerjugend*. V roce 1932 se podařilo sloučit všechny dívčí organizace pod jedinou společnou s názvem *Bund Deutscher Mädel*. Dívkám zde bylo vštěpováno národně socialistické myšlení a Hitlerův světový názor. Neustále jim byla připomínána důležitost fyzické zdatnosti, která měla vést ke zdravému mateřství. BDM sloužilo pro děvčata do osmnácti let, pak se předpokládal vstup do ženských organizací: Svazu žen (*Frauenschaft*), Federální organizace žen (*Frauenwerk*) a Pracovní fronty (*Deutsche Arbeitsfront*). Od sedmnácti let mohly členky BDM navštěvovat také Organizaci víry a krásy (*Glaube und Schönheit*)⁴⁰³ Poté, co dívky dospěly a staly se členkami FAD (*Frauen Arbeit Dienst*) se jim naskytla příležitost navštěvovat školení, která byla zaměřená na praktickou činnost. Od roku 1934 fungovaly instituce *Reichsmütterdienst* a *Mutter und Kind*, jež sloužily ke vzdělávání matek.

---

⁴⁰¹ Tamtéž, s. 129-130.

⁴⁰² Tamtéž, s. 131 an.

⁴⁰³ HUGHES, M. – MANN, Ch., c. d., s. 54.

Mladé ženy se zde měly naučit zejména péči o kojence a zvládání domácnosti. Dále nabízely vychovatelskou pomoc, v rámci „Arbeitsdienst“ přicházely do mnohohdětných rodin mladé dívky po škole, aby zde pomohly s péčí o děti a domácností. Mladé dívky tak získaly potřebnou praxi a matky nebyly přetěžovány.⁴⁰⁴

Smyslem ženského vzdělávání ve Třetí říši bylo vychovat politicky správně smýšlející, soucitné, národu věrné a oddané ženy, které budou dobrými manželkami a matkami pro německé muže.

Postavení žen v rámci nacionálně socialistického státu bylo determinováno sňatkovou politikou. Postavení ženy v osobním životě bylo poprvé vážněji narušeno zákonem z roku 1937, podle něhož bylo zakázáno provádění interrupce.⁴⁰⁵ Potraty, které byly provedeny z hlediska zdravotního rizika matky nebo rasového důvodu, byly pečlivě zaznamenávány. Od roku 1940 dokonce hrozil za interrupci trest smrti.⁴⁰⁶ V rámci populační politiky bylo zakázáno, aby byli sterilizováni zdraví a rasově vyhovující jedinci. Od roku 1935 ovlivňuje jedince ve společnosti také *Zákon na ochranu německé krve a cti*, na který navázal *Zákon na ochranu zdravé cti německého národa*. Podle něj nemohou sňatky uzavírat jedinci s nakažlivými chorobami, dědičně nemocní atd., v případě sňatku bylo nutné, aby snoubenci předložili zdravotní osvědčení, ženy v případě sňatku s cizincem ztratily říšskou státní příslušnost. Ženy tak postupně byly stále více zbavovány svých práv. V roce 1938 říšská politika přitvrdila a zasáhla hlouběji do soukromí jedince, když zákonem upravila podmínky rozvodu. Rozvod se tak stal více nedostupnou záležitostí pro páry s dětmi, zatímco pro bezdětné manžele byl snadnější. Říši bylo raději tiše tolerováno na místo rozvodu mnohoženství nebo prostituce, která ačkoliv byla společenským tabu a nechtěným elementem, byla za jistých předpokladů brána pouze jako prostředek pro odreagování muže.⁴⁰⁷ Případná nevěra ženy byla společností brána jako něco pobuřujícího, pokud žena měla pohlavní styk s mužem jiné rasy, mohla být zveřejněna jejich fotografie s posměšnými nápisy, nebo musela chodit po ulici s nápisy připomínajícími její prohřešek.⁴⁰⁸

Mladé páry k manželství lákaly výhodné půjčky, či snížení daní o 15% za jedno dítě, o 45% za čtvrté a při šesti a více dětech byly páru daně prominuty.

---

⁴⁰⁴ KLINSIEK, D., c. d., s. 60 - 62.

⁴⁰⁵ Tamtéž, s. 73.

⁴⁰⁶ CLAYOVÁ, C. – LEAPMAN, M., c. d., s. 75.

⁴⁰⁷ KLINSIEK, D., c. d., s. 73 an.

⁴⁰⁸ TIDL, G., c. d., s. 40.

Do roku 1937 měly mít páry se čtyřmi dětmi hrubý měsíční příjem 185,- RM, později byl příjem navýšen na 200,- RM, při více jak pěti dětech měla rodina nárok na 8000,- RM za rok. Pro mnohodětné rodiny fungovala státní finanční pomoc: pro páté a každé další dítě, činila 10,- RM na měsíc. Rodiny závislé na sociální pomoci se od státu dočkaly 10,- RM měsíčně pro třetí a čtvrté dítě a 20,- RM pro každé další. Matky ještě mohly žádat finanční pomoc od „Frauenschaftu“ a „Frauenwerku“. Finanční pomoc byla dostupná i svobodným matkám, pokud prokázaly rasovou čistotu svého potomka; jediným způsobem, jak rasovou čistotu dokázat, bylo potvrzení otcovství. Ačkoliv fenomén svobodné matky byl ve Třetí říši minoritním jevem, těšily se tyto ženy úctě a musely být oslovovány titulem paní, jejich děti nesly příjmení otce, který měl vůči potomkům práva a povinnosti.⁴⁰⁹ Za války byla vyplácena finanční pomoc rodinám, jejichž otec padl, to stejné platilo i pro svobodné matky.⁴¹⁰

Kromě propagandistického pojetí rodiny ve smyslu osobního štěstí a manželské povinnosti bylo na manželství pohlíženo jako na ekonomicky výhodnou věc. I z tohoto důvodu mnoho mladých párů bez přílišného rozmýšlení uzavíralo sňatky. Každý mladý manželský pár obdržel do začátku 1000,- RM, jež mohl použít dle svého uvážení, dále zde byla možnost výhodné půjčky na bydlení a na svatební cestu.⁴¹¹ Speciálním lákadlem byla půjčka, která byla s každým zdravě narozeným dítětem snížena o jednu čtvrtinu, a s narozením čtvrtého potomka bylo splácení prominuto.⁴¹² Propaganda mladé dívky motivovala stát se matkou prostřednictvím reklam a plakátů, které poukazovaly na váženost matky ve společnosti, tak např. matky s více, jak třemi dětmi, obdržely čestný průkaz, při jehož předložení nemusely v obchodech čekat fronty.⁴¹³ Každá matka navíc ve společnosti užívala uctivého titulu paní a mládež ji musela zdravít.

Od roku 1933 se stále mluvilo o zbavení žen pracovní povinnosti a možnosti univerzitního vzdělání. Dle čtyřletého plánu z let 1936–1939 ženy měly být připraveny v případě nutnosti pracovat v továrnách. Zákon v roce 1937 sice povolil volnou ženskou práci, nicméně mezi zaměstnavateli a v rámci propagandy byla stále

---

⁴⁰⁹ KLINSIEK, D., c. d., s. 88 an.

⁴¹⁰ THOMAS, K.,... *Woman in Nazi Germany*, London 1943, s. 54.

⁴¹¹ Tamtéž, s. 59.

⁴¹² CLAYOVÁ, C. – LEAPMAN, M., c. d., s. 59.

⁴¹³ Tamtéž, s. 58.

upřednostňována mužská pracovní síla.⁴¹⁴ Aby ženy nebyly motivovány k práci, což by je odvádělo od založení rodiny, bylo od října 1939 stanoveno, že jejich mzda bude činit nejnižší hodinovou mzdu: 0,60 RM za hodinu. Pro srovnání, nevyučený dělník si vydělal 0,75 RM za hodinu.⁴¹⁵ Od roku 1939, kdy začala válka a muži odešli na frontu, bylo nutné zaměstnat ženy, z počátku byly do práce nasazeny mladé a svobodné ženy, později vdané a bezdětné a nakonec všechny ženy. Nejčastěji pracovaly jako řidičky dopravních prostředků, v továrnách, později některé i u Wehrmachtu.⁴¹⁶

Postavení ženy v rámci Třetí říše bylo tedy velmi nízké, ačkoliv propaganda roli ženy vyzdvihovala, jednalo se o pouhý tah, jak si zajistit v budoucnu co možná nejpočetnější armádu. Z počátku bylo preferovaným pohlavím ženské, s vypuknutím války se zase cenil více každý narozený chlapec. Vzdělání žen podléhalo ideologii a v rámci Říše bylo nemožné se vyhnout nacionálně socialistické edukaci. Říšská propaganda dělala vše pro to, aby ženy přijaly svou roli manželky a matky. Společenskému tlaku bylo nemožné se nepodřít, neboť být jiný znamenalo v této konvenční společnosti mít spoustu problémů. Výhody, jež nabízel brzký sňatek, byly tak lákavé, že dívky ukončovaly v brzkém věku studia a vdávaly se. Většina z nich si tím splnila sen o vlastní domácnosti, který děvčata z mnohodětných rodin měla. S příchodem války se měnily i potřeby společnosti, a tak ženy na konci války byly v jistém slova smyslu více svobodné než před jejím vypuknutím. Po skončení války se rozplynul i sen nacistické ideologie a mnoho žen stálo před tvrdou realitou, kdy se ocitly ve válkou zbídačené zemi, bez práce a bez prostředků. Po válce tyto ženy neměly z dnešního pohledu žádné vzdělání.

3.4 Lebensborny vs. zásady BDM

Lebensborn, neboli Pramen života, tak byla označována zařízení sloužící k reprodukci rasově čistého potomstva. První *Lebensborn* byl zřízen Heinrichem Himmlerem ve Steinhöřigu v roce 1936. Všechny „Lebensborny“ byly podřízeny přímo Heimmlerovi, měly své vlastní matriky a vedly pečlivou evidenci o svých svěřencích a rasovou evidenci potencionálních rodičů. Zařízení sloužila pro rasově vyhovující ženy, většinou členky BDM, které se rozhodly dobrovolně stát matkami.

---

⁴¹⁴ KLINSIEK, D., c. d., s. 100.

⁴¹⁵ TIDL, G., c. d., s. 39.

⁴¹⁶ Tamtéž, s. 54.

Do „Lebensbornů“ mohly vdané i svobodné matky. Otcem dítěte byli pečlivě vybraní příslušníci SS. Narozené děti byly z hlediska říšské politiky rasově čisté. Po narození o ně bylo pečováno ve státních zařízeních do doby, než byly umístěny do pěstounských rodin, které byly vybírány SS.⁴¹⁷ Do roku 1939 vzniklo šest domovů, kterými do roku 1938 prošlo 653 matek. Na financování těchto domovů se podíleli bezdětní příslušníci SS a to 27,- RM a také otcové dětí narozených v těchto domovech. S příchodem války se do Lebensbornů dostávala i norská děvčata, která rasově vyhovovala požadavkům.⁴¹⁸ Do roku 1945 vzniklo v Německu jedenáct domovů a devět v obsazených oblastech, narodilo se zde asi 8000 dětí.⁴¹⁹

*Cíle Lebensbornu byly následující: Podporovat rasově a geneticky hodnotné velké rodiny. Starat se o nastávající matky s rasovými a genetickými vlastnostmi, u nichž lze na základě pečlivých bádání, provedených Rasovým a osidlovacím úřadem u příslušníků jejich rodiny i v rodině otce dítěte, očekávat narození stejně kvalitního potomka. Pečovat o takové děti. Pečovat o matky po porodu.*⁴²⁰

Ačkoliv se tedy nacistický režim tvářil jako ochránce tradiční rodiny, s příchodem války svůj postoj přehodnotil. Tradiční rodina neposkytovala dostatečný reprodukční potenciál, a proto bylo nutné nalézt alternativu, kterou se staly Lebensborny. Tato zařízení nebyla zahrnuta do německé propagandy, o jejich existenci bylo všeobecné povědomí a dívky, které jimi prošly, byly společností akceptovány, nicméně jim nenáleželo označení paní, tak jako svobodným matkám. V případě nutnosti ovšem mohly doložit, že jsou matkami. Své děti většinou od odchodu z domova neviděly, po porodu jim byly děti co nejdříve odebrány, jména dětí vybíral personál domova. *Lebensborn* tak ve své podstatě byl kontrastem zásad BDM, kde dívkám byla ukazována krása rodinného života. Mateřství bylo v BDM vnímáno jako společností očekávané poslání, pro dívky z „Lebensbornů“ bylo pouhou povinností. Dvě tváře mateřství tak měly sloužit jedinému účelu, zajistit pro poválečné Německo dostatek zdravých, rasově čistých jedinců, kteří nadále budou nositeli árijství.

Adolf Hitler v roce 1936 pronesl na zasedání Frauenschaftu: „Ať už vzdělaná žena-právníčka dosáhne v životě čehokoli, pokud vedle ní žije obyčejná matka pěti, šesti nebo třeba i sedmi zdravých a dobře vychovaných dětí, pak mohu říct jedině:

---

⁴¹⁷ CLAYOVÁ, C. – LEAPMAN, M., c. d., s. 11 an.

⁴¹⁸ Tamtéž, s. 65-66.

⁴¹⁹ MINERBIOVÁ, A., c. d., s. 104.

⁴²⁰ Dle: CLAYOVÁ, C. – LEAPMAN, M., c. d., s. 62-63.

z pohledu našich nesmrtelných národních hodnot, které nám leží v srdci, dala a dává tato žena-matka našemu národu víc, než právnička, neboť nám všem zajistila budoucnost a kontinuitu našich životů.“⁴²¹

Na tomto konkrétním příkladu nejenom vidíme, že vzdělání ženy bylo ve Třetí říši pomíjející, ale že hodnota mateřství stála na nejvyšším stupni. Proto nacistický režim pro zachování svého národa volil všechny dostupné prostředky, morálka, etika či náboženství muselo jít stranou. Každá dívka měla tedy na výběr, jak naplní vůdcova slova a ta, která by váhala měla všude kolem sebe propagandu, jež jí měla připomenout její povinnost.

---

⁴²¹ HUGHES, M. – MANN, Ch., c. d., s. 71-72.

Čtvrtá Kapitola

Magda Goebbels a její postavení ve společnosti

4.1 Magda Goebbels jako první dáma Třetí říše a ostatní ženy

Magda se bezesporu stala hned po sňatku s Goebbelsem příkladem nacistického ideálu ženy. Své postavení první dámy si nemusela příliš vydobýt, neboť Hitlera uchvátila na první pohled. Když v roce 1932 zemřela Hitlerova neteř Geli Raubal, odvrátil vůdce svůj zájem o ženy a věnoval se politickému životu.⁴²² Když se s Magdou poprvé letmo setkal, pronesl ke svému pobočníkovi Dr. Wagenerovi: „*Tato žena by mohla hrát v mém životě velikou roli. Mohla by být v mé práci protipólem k mému mužskému instinktu, škoda, že není provdaná.*“⁴²³ Vedle Vůdce nemohla oficiálně stát žádná žena, propaganda potřebovala jeho postavu zbožštit a každé německé ženě dát naději, že právě ona může stát po boku Vůdce. Kult Hitlera nahradil náboženství, tak jako se jeptišky zaslibují Bohu, tak se německé ženy zaslibily Hitlerovi, i když v tomto případě se jednalo pouze o zaslíbení duševní a oddanost Říši. Postavu Hitlera bychom mohli v dnešní době přirovnat k celebritě stejně jako ostatní vysoké nacistické funkcionáře.⁴²⁴

Z tohoto důvodu Eva Braunová po celý svůj život nemohla být představena jako oficiální partnerka Hitlera, a musela spokojit s utajeným vztahem.⁴²⁵ Tím se také nestala na poli politickém a reprezentativním sokyní Magdy, jež Hitlera uchvátila svým sofistikovaným vystupováním, které si osvojila v manželství s Quandtem a jako vdaná žena se hodila do role první dámy. Eva Braunová se pokoušela nějaký čas napodobovat Magdu, která Hitlera velmi často doprovázela na společenských akcích, ale nikdy nedosáhla tak vytříbeného chování a i přes drahé róby a nekončící snahu neustále působila maloměstsky.⁴²⁶ I když Magda měla ve společnosti nad Evou převahu, ve vůdcově soukromí bylo vše jinak, když první dáma Říše na sjezdu v Norimberku v roce 1935 očastovala Evu štiplavou poznámkou, Hitler ji na několik měsíců vykázal ze svého života. O tom, kdo je paní na Bergofu, se přesvědčila, když jednou opovržlivě požádala Evu o zavázání tkaničky, kterou si kvůli vysokému stupni těhotenství nemohla zavázat sama. Eva

⁴²² EBERLE, H. – UHL, M., *Akta Hitler*, Praha 2006, s. 49.

⁴²³ SIGMUND, M. A., *Die Frauen der Nazis*, Wien 1998, s. 83.

⁴²⁴ REICHEL, P., *Svědný klam Třetí Říše, facinující a násilná tvář fašismu*, Praha 2004, s. 121-135.

⁴²⁵ COSTELLE, D., *Eva Braunová v Hitlerově soukromí*, Praha 2009, s. 84.

⁴²⁶ SCHRÖDEROVÁ, CH., c. d., s. 67.

svou nadřazenost na Bergohofu dokázala tím, že zavolala služebnou a požádala ji, aby paní Goebbels pomohla.⁴²⁷ Obě ženy časem pochopily, kde je jejich místo, Evino ve vůdcově soukromí a Magdino v jeho veřejném životě.

O svůj post první dámy se tak musela dělit pouze s Emmy Göring,⁴²⁸ již toto postavení mělo náležet větším dílem, neboť její manžel stál v nacistické hierarchii výš. Hitler dával přednost Magdě, roli sehrály i osobní sympatie, neboť po smrti Göringovy první ženy Carin, která odpovídala nordickému ideálu, přišla nedokonalá náhrada v osobě herečky Emmy Sonnemannové. Ačkoliv Emma vzhledově odpovídala říšským požadavkům, její vystupování postrádalo vysokou úroveň. Navíc Göringovi žili velmi okázalým způsobem, takže Hitler se u nich nikdy necítil jako doma.⁴²⁹ U Goebbelsů našel Hitler druhý domov, ministerský pár byl výbornými společníky, jehož děti se chovaly skromně a velmi mile. Navíc se u ministra propagandy scházela umělecká společnost, kterou Hitler rád vyhledával.⁴³⁰ Vztahy mezi Magdou a Emmy by se daly nazvat bez nadsázky neutrálními, jejich rozdílné povahy i životní náhled způsobily, že pokud se při nějaké příležitosti setkaly, neměly si ve své podstatě co říct. Možná právě to způsobilo, že se potkávaly ve společnosti minimálně.⁴³¹

V roli dalších elitních žen po Hitlerově boku se objevily ještě Gertrude Scholtze- Klinck, která stála v čele říšských ženských organizací, a Winifred Wagner, snacha zesnulého hudebního skladatele Richarda Wagnera.⁴³²

Dalšími výraznými ženami v Říši, jež se těšily Hitlerově přízni, byly Leni Riefenstahl, významná režisérka, jejíhož díla si režim nanejvíce cenil, Gerda Bormann, manželka hlavního vedoucího kanceláře NSDAP a Vůdcova tajemníka a Hana Reitsch, zkušební pilotka říšské armády.⁴³³ Tyto ženy sice nikdy neměly v rámci nacistického režimu takové postavení, jakému se dostávalo Magdě Goebbels a Emmy Göring, nicméně se o nich v rámci propagandy často hovořilo. Zatímco Reitsch a Riefenstahl nejevily o zvýšenou pozornost režimu zájem, paní Bormann byla pro reprezentaci režimu příliš maloměstsky působící.⁴³⁴

⁴²⁷ LAMBERTOVÁ, A., *Ztracený život Evy Braunové*, Praha 2006, s. 251.

⁴²⁸ PLAIM, A. – KUCH, K., *Vzpomínky Hitlerovy pokojské*, Praha 2005, s. 48-49.

⁴²⁹ SIGMUND, M. A., c. d., s. 56-62.

⁴³⁰ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 117-123.

⁴³¹ MEISSNER, H. O., c. d., s. 121.

⁴³² SCHRÖDEROVÁ, Ch., c. d., s. 77.

⁴³³ FRIEDMAN, B., c. d., s. 408.

⁴³⁴ SPEER, A., c. d., s. 154.

Magda se svým původem ex-manželky bohatého průmyslníka a svými společenskými kontakty znamenala pro stranu zvýšení prestiže. V ní našla strana v roce 1930 první přívrženkyni, která se neřadila po bok fanatických žen, ale působila rozvázným dojemem, jenž umocňoval elegantní vzhled doplněný o kvalitní vzdělání.⁴³⁵ Ačkoliv u žen v Říši se přílišné vzdělání nepodporovalo, u Magdy byly nanejvýše ceněny jazykové dovednosti.

Svou roli první dámy plnila se vši zodpovědností, reprezentovala nejen ve veřejném životě ale i soukromém. Právě její společenská obratnost a intelekt jí zajistily pomyslné prvenství mezi adeptkami na první dámu Říše a Hitlerův respekt k jejím názorům a postojům.⁴³⁶ Ačkoliv jako první dáma Říše mohla žít pompézním a okázalým způsobem života, jediné co chtěla, byla Hitlerova pozornost a perfektní rodina. O svém vztahu k Hitlerovi Magda vyprávěla Leni Reifenstahl: „*Svého muže také miluji, ale moje láska k Hitlerovi je silnější, za toho bych byla ochotna položit i život. Propadla jsem Vůdci tak silně, že jsem se rozvedla s Günterem Quandtem, s nímž jsem žila v hezkém manželství a který mě velmi rozmazloval. Klidně jsem se zřekla bohatství a luxusu. Měla jsem jediné přání – být nablízku Hitlerovi.*“⁴³⁷ Podle Quandtových pamětí lze soudit, že si Magda později svůj rozvod přibarvila tak, aby působila jako oddaná nacistka. Ve skutečnosti se s nacionálním socialismem seznámila, neboť se v manželství nudila a hledala nové obzory. I přesto, že za jejím rozvodem stál jiný muž, Adolf Hitler to tehdy nebyl.⁴³⁸ Magda měla s Hitlerem velmi silný platonický vztah, z její strany se jednalo o naprostou oddanost a z Vůdcovy pravděpodobně o obdiv.⁴³⁹ O jejich blízkém vztahu nesvědčí pouze fakt, že Hitler respektoval její názory, ale také, že v případě svého vycestování musela zařídít své telefonické zastížení.⁴⁴⁰

Roli první dámy plnila až do své smrti; i v bunkru v ostřelovaném Berlíně, kde lidé podléhaly nostalgickým a dekadentním myšlenkám o Říši, Magda plnila svou společenskou roli. V rámci mezí se snažila působit reprezentativním dojemem, a když ji Hitler několik dní před svou smrtí obdaroval stranickým odznakem, považovala to za nejvyšší poctu i přes to, že v roce 1945 byl odznak jen bezcenným

---

⁴³⁵ PILGRIM, V. E., c. d., s. 35-36.

⁴³⁶ LAMBERTOVÁ, A., c. d., s. 250-251.

⁴³⁷ REIFENSTAHL, L., c. d., s. 163-164.

⁴³⁸ JUNGBLUTH, R., c. d., s. 108.

⁴³⁹ MEISSNER, H. O., c. d., s. 158-160.

⁴⁴⁰ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 147.

kusem plechu.⁴⁴¹ Jako jedna z mála na sebe převzala část viny za politiku Třetí říše a přiznala sama sobě, že po celou dobu žila obklopená vlastní představou o režimu: „*A co se týká nás, kteří jsme patřili ke špičce Třetí říše, musíme z toho vyvodit důsledky. Žádali jsme od německého lidu neslýchané a nemůžeme se zbaběle vytrahit. Všichni ostatní mají právo žít dál – my to právo už nemáme. Sama sobě dávám odpovědnost. Byla jsem při tom a věřila jsem v Hitlera a Josepha Goebbelse. Patřím k Říši, která se teď hroutí.*“⁴⁴² Magda se po celý život cítila být duchovním majetkem režimu, a Třetí říše by jen těžko hledala lepší první dámu, která jí zůstala věrná až do konce.

4.2 Magda Goebbels - ideál ženy, manželky, matky

Jen málokterá žena v dějinách Třetí říše dokázala splňovat všechny nároky, jež režim vyžadoval. Magda Goebbels dokázala splnit všechny a v očích veřejnosti se stala nepsanou ikonou. Z dnešního pohledu ji lze označit za celebritu, která udávala nejen módní trendy, ale hlavně reprezentovala tehdejší smýšlení žen.

Magda byla v prvé řadě ideální ženou, o to se ovšem nezasloužila vlastním přičiněním. Příroda ji obdařila vysokou štíhlou postavou, velmi světlým odstínem pleti, plavými vlasy, protáhlým tvarem obličeje a modrými očmi. Až do posledního dne se o svůj vzhled pečlivě starala.⁴⁴³ Také nikdy nedopustila, aby ji někdo spatřil neupravenou.⁴⁴⁴

Když se v roce 1932 objevila na plese německých žen, Bella Fromm, německá novinářka, zachytila atmosféru následovně: „*Dnes na bále, byla Magda půvabná. Žádný šperk mimo šmrky skutečných perel kolem její šije. Její zlaté vlasy nevdechují za nic drogerii ani chemii. Je to tak skutečné. Její velké oči jsou měnivé, dosahují od temně modré k ocelově šedé, vyzařují chladné rozhodování a nadměrnou ctižádost!*“⁴⁴⁵ Francouzský velvyslanec Francois-Poncet na otázku Belly, jak se mu líbí, poznamenal: „*Ještě nikdy jsem neviděl ženu s tak chladnými očima.*“⁴⁴⁶

Když se v roce 1932 ujala patronátu nad Říšskou módní kanceláří, sama se vyjádřila následovně: „*Považuji za svou povinnost vypadat tak krásně, jak jen je to možné. Chci v tomto smyslu působit na německé ženy. Mají být co nejkrásnější a*

⁴⁴¹ OVEN VON, O., *Wer war Goebbels*, Berlin 1987, s. 26.

⁴⁴² PILGRIM, V. E., c. d., s. 33.

⁴⁴³ FOHRMANN, P., c. d., s. 51.

⁴⁴⁴ KLABUNDE, A., c. d., s. 206-207.

⁴⁴⁵ Tamtéž, s. 162.

⁴⁴⁶ Tamtéž, s. 163.

nejelegantnější. Bylo mi svěřeno řízení Německého úřadu pro módu a v této funkci se chci pokusit svým příkladem udělat z německé ženy skutečný typ její rasy.“⁴⁴⁷ Jak lze vyčíst z předchozí citace, Magda si byla velmi dobře vědoma své árijské krásy a svého vlivu na ostatní ženy. Nikdy toho ovšem nevyužívala pro osobní prospěch ale výhradně pro potřeby říšské propagandy.

Režim ji neprezentoval pouze jako ideální nacistickou ženu ale zejména jako matku a manželku. V dobových časopisech se fotografie šťastné a spokojené rodiny objevovaly velmi často. Propaganda od ní vyžadovala, aby stále působila jako ideální německá manželka, která vždy následuje svého muže, respektuje ho a rozumí mu.⁴⁴⁸ Speer ji označil za duchaplnou a vyrovnanou ženu, která se neutápěla ve fantaskních vizích, ale spíše střízlivě a s odstupem pozorovala dění kolem sebe.⁴⁴⁹ I ve vzpomínkách dalších lidí nalezneme vesměs chválu, Reifentahl ji považovala za atraktivní, zdrženlivou a sebejistou ženu. Která se příkladně starala o hosty během setkání, jež často Gebbelsovy pořádali.⁴⁵⁰ Hitlerova osobní sekretářka ji viděla jako temperamentní avšak rezervovanou a odměřenou stoupenkyni režimu, která měla neuvěřitelné charisma a půvab.⁴⁵¹ Správce Berghofu, Herbert Döhring, vzpomínal, že personál na Obersalzbergu ji měl ze všech návštěvnic nejraději pro její přívětivost.⁴⁵²

Jediný, kdo poznal její odvrácenou tvář byla Lída Baarová, o jejíž likvidaci na poli kulturním se postarala Magda s pečlivostí sobě vlastní. Nakolik byla na vině jejího agresivního chování Baarová lze jen dohadovat, každopádně msta paní Goebbels začala až poté, co byla ohrožena její společenská prestiž záletem jejího muže s českou herečkou.⁴⁵³

Manžel si na ní nejvíce cenil nejen dokonalý árijský vzhled ale zejména intelektové dovednosti, reálný životní náhled a velkorysé chování.⁴⁵⁴ Nejlépe ji znala švagrová, Ello Quandt, která po jejím boku prožila většinu jejího života. A po válce poskytla několik rezervovaných rozhovorů, jež potvrdily pouze to, že Magda se na veřejnosti nestylizovala do povahy, která by jí nebyla vlastní. Mezi pamětníky, kteří o Magdě mluvili, patřila i její matka Augusta Behrend, jež se obratně distancovala od dceřina nacistického přesvědčení a nevlastní sestry Ariane Sheppard,

⁴⁴⁷ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 129.

⁴⁴⁸ EBERMAYER, E. – ROOS, H., c. d., s. 158.

⁴⁴⁹ SPEER, A., c. d., s. 154.

⁴⁵⁰ RIEFENSTAHL, L., c. d., s. 147-148.

⁴⁵¹ SCHRÖDEROVÁ, Ch., c. d., s. 99.

⁴⁵² KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 137.

⁴⁵³ MANDLOVÁ, A., *Dneska už se tomu směju*, Liberec 1977, s. 226-228.

⁴⁵⁴ FRÖHLICH, E., c. d. I., s. 32-33.

kteřá své vzpomínky vypráví v německém dokumentu, jenž opomíjí fakt, že Ariane a Magda se osobně téměř neznaly.⁴⁵⁵ I přes neintenzivní osobní kontakt vzpomínala na její neuvěřitelně klidnou povahu: „*Nikdy jsem ji neviděla vybuchnout nebo být nervózní. Byla vždycky vyrovnaná a přátelská a zajímala se o druhé. Uměla dobře naslouchat.*“⁴⁵⁶

Svědectví všech pamětníků dokládají její klidnou povahu se skrytým temperamentem, disciplinovanost a skvělé sebeovládání. Dobové fotografie a film, který nechala natočit v roce 1942 k manželovým narozeninám, ji představuje jako ideální matku. Ve filmu je vidět několik scén, jež ji zachycují v roli starostlivé matky, která si hraje s dětmi, učí je stolovat a pořádá oslavu k narozeninám nejstarší dcery Helgy. Zajímavý je záběr na Helgu, která se matkou učí hrát na akordeon, po chvíli marných pokusů Magdy vysvětlit dceři správný tón stříhač filmu napojil další část, i tak je ale patrné, že Helga očividně o pomoc matky nestála a znechuceně akordeon odložila.⁴⁵⁷ Záběry, kompromitující ji v roli matky, veřejnost nikdy nesměla spatřit.

V projevu ke Dni matek v roce 1933 se vyslovila pro mateřství jako nejvyšší cíl, jehož by měla žena dosáhnout: „*Matka! V tomto slově je sjednoceno vše, co znamená lidstvo, dětství, mládí, domov a v tomto slově leží všechny útrapy a všechny blaženosti, které dávají pozemské žití. Nejhlubší bolest a nejvyšší štěstí může zažít jen matka, od přírody již označená jako trpitelka, její cesta utrpení a úloha jí samotné začíná ve chvíli, kdy přijme dítě. Tělesně a duševně obětuje všechno bytí a touto připraveností k obětování stoupá k výšinám, kde daruje život dítěti.*“⁴⁵⁸ Nejen tento projev, ale všudypřítomná propaganda udělala z Magdy vzor německých matek; na konci války narukoval Magdin syn Harald na frontu, a ačkoliv o něj měla strach a mohla docílit toho, aby zůstal s nimi, neučinila tak. Zatímco Goebbels byl na svého nevlastního syna hrdý, Magda žila v neustálé obavě o jeho život.⁴⁵⁹ V očích veřejnosti tak ministerský pár ještě více stoupl na oblibě. A ministr měl další trumf pro propagandu, do které během let zapojil celou svou rodinu.

---

⁴⁵⁵ KNOPP, G., *Hitlers Frauen (DVD), Magda Goebbels, die Gefolgsfrau*, Universum film DE 2005.

⁴⁵⁶ KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky...*, s. 101.

⁴⁵⁷ *Privátní video Goebbelsových k narozeninám Josepha Goebbelse, 1942*, 0:31 - 0:33: <http://video.google.cz/videoplay?docid=-8973962176504385280&ei=5LH2StvwGZ-i2wKdksmZBw&q=magda+goebbels+video&hl=cs&client=firefox-a#> (8.10.2009)

⁴⁵⁸ GOEBBELS, M., c. d., s. 6-7.

⁴⁵⁹ KLABUNDE, A., c. d., 285.

Magda celý život dělala vše proto, aby odpovídala co nejvíce vzoru nacistické ženy, pravdou ovšem zůstává, že právě Magda, byla vzorem ideální ženy. To ona utvářela módní a společenské trendy a stala se tak ženskou tváří režimu.

4. 3 Magda Goebbels a její rozpor s ideálem Říše

Tak jako každý člověk i Magda měla své temné stránky, o kterých se mlčelo. Ačkoliv jich nebylo mnoho, mohly tehdy značně narušit nejen její postavení ve společnosti ale i vztahy s Vůdcem. Jako první dáma si nemohla dovolit v očích veřejnosti žádnou kompromitaci. Od Goebbelsovy aféry s Baarovou ji pronásledoval alkohol, ačkoliv se z ní nikdy nestala alkoholička, leckdy jeho míra překročila společností tolerované meze. Podobně tomu bylo s kouřením, které režim u žen odsuzoval.⁴⁶⁰

Magda v jistých ohledech ani nesplňovala požadavky režimu, ale jednalo se spíše o malé vymoženosti, kterých se nechtěla vzdát. Jednou z nich bylo ličení, kvalitní kosmetika, drahé šaty a šperky. Na nejedné dobové fotografii rozpoznáme rtěnkou přibarvené rty a zvýrazněné řasy, i přes to, že jedno z říšských doporučení pro ženy znělo, že árijské ženy se nelíčí. O tom, že Magda svůj vzhled uměle přikrášlovala, svědčí i historka, která se udála na dovolené v Heiligendammu, kam si ministr jezdil pěstovat své opálení. Když se kolem něj jednou nachomýtl mladá děvčata, ministr je začal kárat, že německé ženy si vlasy neodbarvují. Celá situace byla komická, neboť vůbec nepoznal, že jeho vlastní žena si vlasy odbarvovala.⁴⁶¹

Ani rodinný život nevedla Magda přesně takový, jaký předkládala propaganda. Kromě častých záletů ministra, které přehlížela, i ona pokukovala po zábavě. Péči o potomstvo svěřila vychovatelkám a sama se věnovala reprezentativním povinnostem nebo pozvané společnosti při odpoledním čaji. Žádné z jejích dětí nenavštěvovalo organizace spojené s Hitlerjugend a ani děvčata nebyla členkami BDM.⁴⁶² Domácnost vedlo početné služebnictvo, na které dohlížela paní domu.⁴⁶³

Oku veřejnosti zůstal utajen i fakt, že ministrova manželka trpěla na konci války depresemi, jež se zhoršovaly. V takových chvílích přecházela nervózně sem a

---

⁴⁶⁰ Tamtéž, s. 296.

⁴⁶¹ IRVING, D., c. d., s. 254-255.

⁴⁶² FOHRMANN, P., c. d., s. 42-44.

⁴⁶³ Tamtéž, s. 30.

tam po místnosti a prozpěvovala si árie z opery Orpheus A Eurydike.⁴⁶⁴ Její psychika byla již od mládí nevyrovnaná, trpěla citovou prázdnotou, kterou vyřešila vstupem do strany. Absence otce v raném dětství u ní způsobila silnou fixaci na matku, a také ji ovlivnila při výběru partnera, vždy vyhledávala silné osoby, ve kterých spatřovala pomyslnou náhradu za otce.⁴⁶⁵

Dalším tajemstvím, které si s sebou po celý život nesla, bylo její dřívější sionistické nadšení. Ačkoliv proti židům sama nic neměla, nenalezla v sobě dostatek odvahy, aby se kteréhokoliv z nich veřejně zastala a své staré židovské přátele z mládí zavrhl.⁴⁶⁶ Nikdy také oficiálně neuveřejnila, že chovala sympatie pro buddhistické učení, které jí pomáhalo nalézt vnitřní vyrovnanost.⁴⁶⁷

Bez nadsázky lze říci, že propaganda, jak už to bývá, vyzdvihla její klady a o všem, co by mohlo narušit její obraz dokonalé nacistky, pomlčela.

---

⁴⁶⁴ FOHRMANN, P., c. d., s. 46.

⁴⁶⁵ PILGRIM, V. E., c. d., s. 52-53.

⁴⁶⁶ KLABUNDE, A., c. d., s. 147-148

⁴⁶⁷ FOHRMANN, P., c. d., s. 33.

Závěr

Magda Goebbels jako ikona Třetí říše

5.1. Byla Magda Goebbels skutečnou ikonou Třetí říše?

Díky rozsáhlé propagandě, která lidem předkládala ideální obraz německé společnosti, se z Magdy stal vzor ideální ženy pro celou Třetí říši. Téměř každá žena v Německu ji obdivovala a přála si se jí přiblížit, mít stejně harmonickou rodinu a stát se dobrou ženou svému muži.

Samotná Magda se nikdy nechtěla stát tím, co dnes označujeme za celebritu. Primárně jí šlo o to, aby byla Vůdci nablízku a plnila všechny povinnosti, které na ni režim kladl. Posedlost dokonalostí ji provázela od mládí, pravděpodobně jako pozůstatek klášterní výchovy. V rámci svého veřejného života byla ochotna přehlížet aférky svého muže a stala se několikanásobnou matkou. Ačkoliv společnost na ni nahlížela jako na dokonalou matku a ženu, ona se za ni nepovažovala, velmi dobře si uvědomovala své chyby. Na poli mateřství byla jistě milující matkou, ale vzornou nikoliv, svým dětem se věnovala pouze pokud neměla vlastní program nebo reprezentativní povinnosti.

Pro režim byla dokonalou první dámou, jejíž jazykové schopnosti ji přímo předurčovaly pro reprezentativní zahraniční cesty. Její skromná a tichá povaha spolu s elegantním vzhledem jen dotvářely obraz dokonalé první dámy.

Magda Goebbels byla skutečnou ikonou Třetí říše, o čemž svědčí i dobové noviny, ve kterých byla velmi často předkládána její rodina jako vzor nacistického ideálu. V Německu neexistoval občan, který by neznal její jméno, a nacistické ženy se inspirovaly jejím vzhledem. Když vypukla Goebbelsova aféra s Baarovou, veřejnost ji pečlivě sledovala i přes to, že se ji propaganda snažila zamaskovat. Nakonec samotný Hitler celou tuto aféru urovnal, právě proto, aby se nezničil obraz ideální rodiny, kterou Goebbelsovi představovali.

Své postavení ženské tváře režimu využívala Magda po celou dobu výhradně pro účely režimu. Po vypuknutí války se snažila jít ženám sama příkladem a nastoupila k Červenému kříži. Se sebezapřením přihlížela, jak její syn narukoval do války a po celou dobu se tvářila, že je pro ni nejvyšší ctí být matkou vojáka. Na konci války se rozhodla odejít spolu se skomírající Říší, to byl poslední akt její oddanosti režimu.

Resume:

Due to the extensive propaganda, which submitted ideal picture of German society, Magda became a model of ideal woman for the whole Third Reich. Almost every woman in Germany admired her and wished to be like her, to have similarly harmonic family and to be a good wife to her husband.

Magda herself never wanted to become something, what we call a celebrity nowadays. Primarily she wanted to be close to Leader and fulfil all the requirements which the regime demanded from her. An obsession with perfection went with her from her youth, probably as a relic of monasterial education. In terms of her public life she was willing to condone her husband's affairs and she became a multiple mother. Though the society saw her as a perfect mother and wife, she did not think of herself in that way, because she was aware of her mistakes. Undoubtedly she was a loving mother but not a perfect one, because she spent time with her children only when she did not have her own program or representative duties.

She was a perfect first lady for the regime, her language skills predestined her for representative foreign travels. Her modest and quiet character, along with elegant appearance made a picture of perfect first lady.

Magda Goebbels was a real icon of the Third Reich, what was proved in contemporary news, where her family was showed as a perfect example of Nazi ideal. There was not a citizen who did not know her name and all of the Nazi women were inspired by her look.

When an affair with Baarová burst out, public watched it very carefully even though the propaganda tried to conceal it. Finally Hitler himself became calmed this affair not to let the picture of ideal family represented just by Goebbels be destroyed.

For the whole time Magda took advantage of her position as a woman face of the regime only for the regime's purposes. After an outbreak of the war she tried to be a good example for women and she joined the Red Cross. She watched her son entered the forces with self-denial and for the whole time she acted like she was proud of being a mother of a soldier.

At the end of the war she decided to leave along with the moribund Reich, which was her last act of her devotion to the regime.

Seznam použitých pramenů a literatury

Vydané prameny

- BAAROVÁ, L., *Útěky*, Toronto 1983.
- FOHRMANN, P., *Die Kinder des Reichsministers, Erinnerungen einer Erzieherin an die Familie Goebbels-1943 bis 1945*, Berlin 2005.
- FRÖHLICH, E. (ed.), *Goebbels, J., Die Tagebücher, sämtliche Fragmente III., 1.1.1937-31.12. 1939*, München 1987.
- FRÖHLICH, E., *Die Tagebücher von Joseph Goebbels, Samtliche Fragmente, Teil I., 27.6. – 31.12. 1930*, München, 1987
- FRÖHLICH, E., *Die Tagebücher von Joseph Goebbels, Samtliche Fragmente II., 1.1.1931. – 31.12. 1936*, München, 1987
- FRÖHLICH, E., *Die Tagebücher, von Joseph Goebbels Teil I/Band 6., August 1938-Juni 1939*, München 1998.
- GOEBBELS, M., *Die deutsche Mutter*, Heilbronn, 1933.
- JUNGOVÁ, T. – MÜLLEROVÁ, M., *Do posledního okamžiku, Vzpomínky Hitlerovy sekretářky*, Praha 2003.
- MANDLOVÁ, A., *Dneska už se tomu směju*, Liberec 1977.
- MISCH, R., *Byl jsem osobním strážcem Adolfa Hitlera 1940-1945*, Praha 2007.
- OVEN VON, O., *Wer war Goebbels*, Berlin 1987.
- PLAIM, A. – KUCH, K., *Vzpomínky Hitlerovy pokojské*, Praha 2005.
- RIEFENSTAHL, L., *V mé paměti*, Praha 2005.
- SCHRÖDEROVÁ, Ch., *Dvanáct let po Hitlerově boku 1933-1945, Svědectví Vůdcovy osobní sekretářky*, Praha 2006.
- SPEER, A., *V srdci Třetí říše, Paměti Hitlerova architekta a ministra zbrojního průmyslu*, Brno 1996.

Odborná literatura

- AILSHBY, Ch., *Třetí říše den po dni*, Praha 2005.
- BEDÜRFTIG, F., *Třetí říše a Druhá světová válka, lexiko německého nacionálního socialismu 1933-1945*, Praha 2004.
- BRADLEY, J., *Dějiny Třetí říše*, Praha 1995.
- BRUCE, G., *Nacisté*, Praha 2001.
- BURLEIGH, M., *Třetí říše, nové dějiny*, Praha 2000.

- CLAYOVÁ, C. – LEAPMAN, M., *Panská rasa, Nacistické Německo a experiment Lebensborn*, Praha 1990.
- COLOTTI, E., *Hitler a nacismus*, Praha 2007.
- COSTELLE, D., *Eva Braun v Hitlerově soukromí*, Praha 2009.
- DUFFACK, J. J., *Dr. Joseph Goebbels, Poznání a propaganda, komentovaný překlad vybraných projevů*, Praha 2009.
- EBERLE, H. – UHL, M., *Akta Hitler*, Praha 2006.
- EBERMAYER, E. – ROOS, H., *Gefährtin des Teufels, Leben und Tod der Magda Goebbels*, Hamburg 1952.
- EVANS, R., J., *Nástup Třetí říše, Od Bismarcka do roku 1933*, Praha 2006.
- FEST, J. C., *The Face of the Third Reich*, London 1979.
- FEST, J., *Hitler a konec Třetí říše*, Praha 2002.
- GAMMOND, P., *Velcí skladatelé*, Praha 1996.
- HÁJEK, J., *Hitlerův Mein Kampf, z bible německého nacionálního socialismu s komentářem Jiřího Hájka*, Liberec 1993.
- HUBÁČEK, M., *Pacifik v plamenech*, Praha 1997.
- HUGHES, M. – MANN Ch., *Hitlerovo Německo, život v období Třetí říše*, Praha 2002.
- IRWING, D., *Goebbels, Pán myšlenek Třetí říše*, Brno 2004.
- JÄCKEL, E., *Hitlerův světový názor, projekt jedné vlády*, Praha, 1999.
- JUNGBLUTH, R., *Die Quandts, Ihr leiser Aufstieg zur mächtigsten Wirtschaftsdynastie Deutschlands*, Frankfurt 2002.
- KERSHAW, I., *Hitler 1936-1945: NEMESIS*, Praha 2004.
- KLABUNDE, A., *Magda Goebbels*, London 2003.
- KLINSIEK, D., *Die Frau im NS-Staat*, Stuttgart 1982.
- KNOPP, G., *Hitlerova mládež, ztracená generace*, Praha 2003.
- KNOPP, G., *Hitlerovy obdivovatelky a Marlene*, Praha 2002.
- KRIEGER, J., *Oxfordský slovní světové politiky*, Praha 2002.
- LAMBERTOVÁ, A., *Ztracený život Evy Braun*, Praha 2006.
- MEISSNER, H., O., *Magda Goebbels, The first lady of the Third Reich*, New York, 1980.
- MINERBIOVÁ, A., *Nacismus*, Praha 2008.
- MOTL, S., *Prokletí Lídy Baarové*, Praha 2002.
- PILGRIM, V. E., *Klidně mi řekněte paní Hitlerová*, Praha 1996.

RALPHOVÁ – LEWISOVÁ, B., *Hitlerova mládež, Hitlerjugend ve válce a míru 1933-1945*, Praha 2001.

RENZETTI, C. M. – CURRAU, D. J., *Ženy, muži a společnost*, Praha 2005.

REICHEL, P., *Svůdný klam Třetí říše, fascinující a násilná tvář fašismu*, Praha 2004.

SEIBT, F., *Ta stará ošklivá melodie, několik ohlédnutí za německou historií let 1900-1945*, Praha 2002.

SHIRER, V. L., *Vzestup a pád Třetí říše*, Brno 2004.

SIGMUND, M. A., *Die Frauen der Nazis*, Wien 1998.

SIGMUNDOVÁ, M., *Ženy nacistů*, Praha 2002.

SPOTTS, F., *Hitler a síla estetiky*, Praha, 2007.

STÖRIG, J. H., *Malé dějiny filosofie*, Kostelní Vydří, 2007.

THOMAS, K., *Woman in Nazi Germany*, London 1943.

TIDL, G., *Die Frauen im Nationalsozialismus*, Wien, 1984.

WILSON, J., *Hitlerovo alpské útočiště*, Praha, 2006.

ŽIVOT VE TŘETÍ ŘÍŠI, Praha 2006.

Video

KNOPP, G., *Hitlers Frauen (DVD), Magda Goebbels, die Gefolgsfrau*, Universum film DE 2005.

Privátní video Goebbelsových k narozeninám Josepha Goebbelse, 1942:
<http://video.google.cz/videoplay?docid=-8973962176504385280&ei=5LH2StwGZ-i2wKdksmZBw&q=magda+goebbels+video&hl=cs&client=firefox-a#> (8.10.2009)